

05

A

719

DISPUTATIO THEOLOGICA,
De
PRÆDESTINATIONE
ÆTERNA,

Quam
D. O. M. A. *Port*
Sub Presidio

BALTHASARIS MEISNERI,
SS. Theologiæ Doct. & in Almâ Wittebergen-
si Academia Professoris, Fautoris & Præ-
ceptoris sui honorandi,

Publici Exercitiij gratiâ proponit

ERNESTUS STISSER,
Magdeburgensium Ecclesiarum ad S. Nicola-
um & Gangolphum Canonicus.

WITTEBERGÆ,

Excudebat Johannes Gorman, Anno 1618.

DISPUTATIO THEOLOGICA

PRÆDESTINATA

TIONE AETERNÆ

05 A 719

BRUNNEN'S VERLAG

Handwritten text, possibly a title or author name, mostly illegible due to fading.

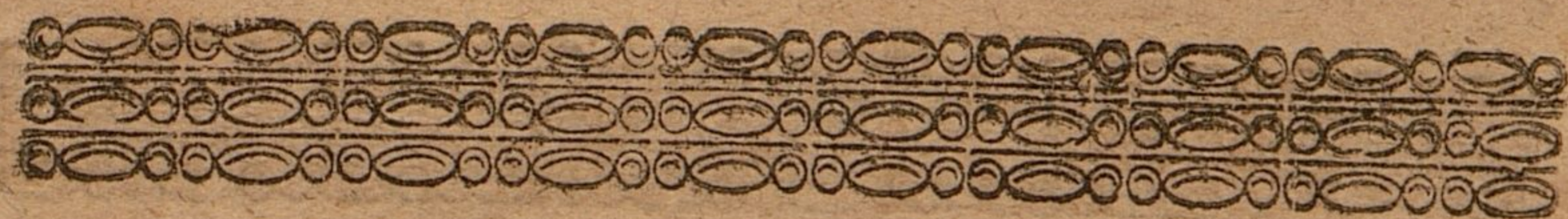

WITTEBACH

Excusetur Johannes Gorman, Anno 1612

A D M O D U M

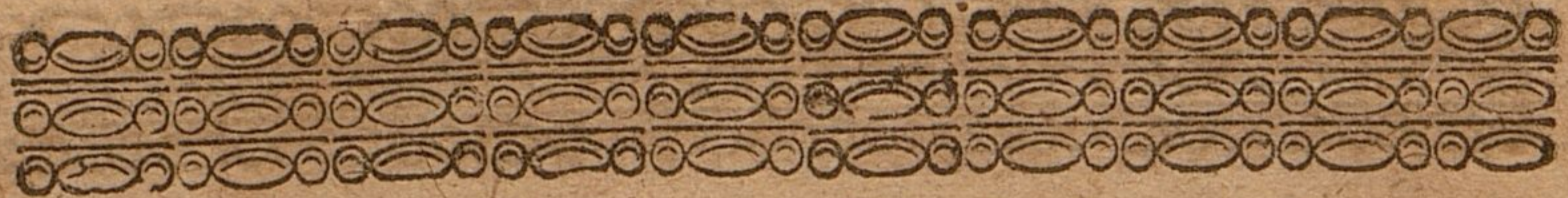
REVERENDIS, GENERIS PRO-
SAPIA ET VIRTUTE JL-
LUSTRIBUS

VIRIS,

Dn. DECANO, SENIORI,
Reliquisque Metropolitanæ
per Germaniam Primariæ Ecclesiæ Mag-
deburgensis Capitularibus, Domi-
nis Patronis, omni subjecti-
onis & observantiæ ge-
nere colendis,

*Gratiam & Pacem, per Dominum,
nostrum JESUM CHRISTUM,*

Uantò æterna cadu-
cis, immortalia terrenis, divi-
na humanis præstāt; tantò The-
ologiã reliquis omnibus disci-
plinis merito suo anteferri optimo jure di-
xeris. Ita rectissimè ille rē æstimavit, qui in
aliis fecerit, in sola Theologia florem o-
mnium scientiarum contineri scripsit.

Et sanè, sive objectum ejus, quod est
summus ille, qui superiorem agnoscit nul-
lum, DEUS ter Opt. Max. sive finē aspicias,
qui gloriã DEI & salute nostrã absolvitur,
nihil omninò in rebus mortaliũ est, quod
cum illa comparari possit. Si enim absq;
cognitione supremi nostrũ parentis ni-
hil omninò est, quod in hac vita scitur: I-
gitur sine hac disciplina omnis hominum
vita, vana, ludicra, nihil erit. Si totum,
quod híc degimus, ævum, soli omnipoten-
tis DEI gloriæ sacrum est, & esse debet: Aut
nullibi

nullibi, aut in sola hac Cynolura miseræ
nostræ navigationis habemus. Si deniq;
in salute æterna summum omnium bono-
rum bonum situm est: frustra iterum sint
sine hac omnes reliquæ disciplinæ.

Satis hoc unicuique, & mihi præsertim
caussæ esse poterat, ut excusso pulvere
scholastico nobilissimæ omnium scientia-
rum matris mea studia, & quod reliquum
est vitæ, consecrarem. Sed impulerunt
tamen & alia, cum primis, quòd Patrem
meum, quo ille est erga verè orthodoxam
Agustanā Confessionem amore, hoc con-
siliū probare vel maximè viderem. Ivi
igitur cum bono DEO ad Theologiam: atq;
ita ivi, ut omnes cogitationes omniaque
studia mea hætenus eò contulerim.

Quantum ibi profecerim, vel etiam hac
ætate proficere potuerim, aliorum esto ju-
diciū. Ut ut illud sit exiguum, quod per-
exiguum esse lubens agnosco; volui ta-
men mihi ipsi calcar addere, & quousque

) (3

pro-

progressus fuerim experiundo discere.
Conscripsi itaque, & brevibus delineavi
difficilimum illud de *Prædestinatione* caput,
cujus quanta sit sublimitas, propter ipsa-
rum rerum, quæ in illo continentur, emi-
nentiam, quanta difficultas, propter er-
rantium multitudinem, is nosse potest, qui
vix primis labris hoc studium attigit.

Quod ut vobis debita cum submissio-
ne offerrem, non una mihi causa fuit. Ut
enim publica taceam, quibus potiori jure
me mea que consecrarem, quam quos acer-
rimos orthodoxæ religionis vindices & æ-
tas nostra loquitur, & semper posteris præ-
dicabunt? Illud autem mihi hîc singulare
planè est, quod parens meus viginti jam an-
nos, & quod ultra excurrit, omnia summæ
benevolentia officia à vobis expertus est,
& experitur adhuc quotidie.

Nefas itaque sit publicè id taceri: cum
ille me & omnes suos ad subjectissimam
erga vos gratitudinem & devotionem
velut

velut ad aram, solenni voto obstrinxerit.
Vivat igitur, & vivet illa memoria in nobis
perpetuùm; cujus exile monumentum hîc
extare non ægrè feretis, eoq; magis, quod
nunc, Deo ita volente, membris Collegia-
tarum Ecclesiarum in Metropolitana ve-
stra annumerer. Atq; ita non vobis tan-
tùm me subjectissimum, sed & hoc meum
munus esse intelligo, ut spartam illam,
quam divinis studiis pia antiquitas dedi-
catam maximè voluit, sacram paginam in-
defesso studio evolvendo & veritatem e-
ruendo pro virili exörnem.

Disputationem itaque hanc, pro mo-
dulo ingenij & ætatis, à me conscriptam
& publicæ disquisitioni in illustri Schola
VVitebergensi subjectam, ut favente
animo & fronte serenâ accipiatis, me
in clientelam suscipiatis, & affectu be-
nevolo complectamini, eâ, quâ par-
est animi subjectione & humilitate
rogo;

rogo; preces & studia & quicquid potero
vobis offerro, mancipo.

Quod restat, DEUM Optimum Max. in-
defelsis invoco gemitibus, ut vos omnes
ac singulos sub clementissimis divinæ pro-
tectionis alis defendat, protegat, seruet,
quo etiam posthac vestra curâ & solerti vi-
gilantiâ in inclyta vestra Metropolitana
diæcesi Scholæ, Ecclesiæ, Respub stent, vi-
geant, floreant, perpetuò virelscant. Dabat
VVitebergæ XV. Aprilis, Anno M. DC.
XVIII.

Qui R. V. E & D.

Humilimâ animi subjectione
colit & observat,

*Ernestus Stiffer, Magdebur-
gensium Eccles. ad S. Ni-
colaum & Gangolpbum
Canonicus.*

IN NOMINE SACRO SAN- CTÆ TRINITATIS.

I.

Non est de divina prædestinatione huma-
nis judiciis sentiendum. Neque enim no-
bis ea natura est, ut se in coelestem cognitio-
nem suis viribus efferat. A DEO discendum,
quod de DEO DEIq; voluntate intelligen-
dum sit, DEUS enim non nisi DEO au-
tore cognoscitur. Quoniam igitur impossi-
bile erat, sine DEO discere DEUM, per verbum suum docet
homines scire DEUM.

*In articulo
fidei non na-
tura, sed scri-
ptura consu-
lenda.*

II. Piam ac laude dignum hoc pronunciatum est Hilarij *Hilarius l. 5.
l. 5, de Trin.* Extra verbi enim lucem ac semitam quisquid cogi-
tatur, fingitur aut profertur, mera caligo & error est. Et qui
à scriptura abit, is facile in errorem abire potest; illa enim est
lucerna, quæ nobis in mysteriis & articulis fidei prælucere
debet: cui lucernæ apparenti in loco obscuro 2. Petr. 1 v. 19. ut
omnes ex æquo attenderent, nec vel occulta DEI consilia ex-
tra scripturas scrutarentur, vel humanæ rationi nimium indul-
gerent optandum esset maximè; tunc minus errorum in Ec-
clesia futurum certum est, & in veritatis viam facilior reditus
existeret.

III. Quæ cum vera sint, quod quæ DEUS occulta esse
voluerit, non sint scrutanda, & quæ sui revelatione manifesta
fecit, non sint negligenda, illud maximè in gravissimo illo Ar-
ticulo de Prædestinatione observandum venit. In illa enim do-
ctrina, si quis non acquiescit in ijs, quæ à Spiritu Sancto reve-

*Doctrina de
Prædestina-
tione unde
haurienda.*

A

lata in divinis oraculis extant, facile à vera via declinari potest, & vel in perversæ incredulitatis abyssum profundissimam sit præcipitium, vel in desperationis barathrum.

IV. Cum ergò in hoc capite doctrinæ de Prædestinatione summa nostræ fidei recumbat, ita, ut si in eo erretur, actum sit de salute nostra, exercitij gratia thesibus quibusdam includere & breviliquo declinare apud animum statutum est. Quod dum facturi sumus, Filio Dei humili cordis peccatu supplicamus, ut Spiritus S. gratiam ad hoc institutum feliciter perficiendum clementer largiri dignetur, ut cedat hoc ad nominis sui gloriam, Ecclesiæ incrementum & nostram salutem.

Futura tractationis rationis.

V. Precibus his præmissis, antequam rem ipsam aggrediamur futuræ tractationis methodum paucis delineare placeat. Eam autem sic instituturi sumus, ut totam doctrinam de Prædestinatione quatuor includamus capitibus.

In primo & de significatione Vocabulorum seu explicatione & homonymia acturi sumus, cum annexa quæst. illa, an inter Electionem & Prædestinationem sit discrimen aliquod? Secundum, præmissa Ζητήσις, an de Prædestinatione sit disputandum? definitionem ejusque brevem ἐξήγησιν nobis exhibebit. Tertio causas Electionis includemus, ubi 1. de causa principali: Voluntate Dei ejus distinctionibus, 2. de causa meritoria: universali merito Christi, 3. de causa offerente sive de universali vocatione, Et 4. de causa instrumentali sive Fide. 5. de materia & objecto prædestinationis. 6. de Forma. 7. de Fine. Quartum caput quædam attributa prædestinationis explicabit, nempe Immutabilitatem, certitudinem Electionis & perseverantiam Electorum. Hæc futuræ nostræ tractationis methodus erit, quam in posterum observaturi. Nunc igitur ad rem ipsam: Sit Ergo.

CAPUT I.

De Vocabulis.

MEMBRUM I.

De terminorum explicatione.

V I. Igno-

VI. Ignorata vocabulorum significatione contingit, ut obrepant discentibus errores, non minus eleganter, quam verè Plato olim pronunciavit, Nisi n. prius probè vocabulorum & terminorum significatione tenetur, in re ipsa tanquam in ignota sylva versamur. Quare & nos priusquam ad rem ipsam descendimus, explicationem terminorum præmittimus.

Vocum explicatio clarum rerum lumē.

VII. Primò autem in hac materia apud Hebræos duo reperiuntur vocabula, quibus Actio eligendi sive prædestinandi (Hæc n. Synonyma nobis sunt, ut postea demonstrabitur) exprimitur i. **בְּרַר** quorum verborum quidem

Etymologia vocum Hebræarum.

tria recensentur significata, propriissimum autem est, quando significant probavit, elegit, delegit, separavit. Et usurpantur tum de rebus tum de Personis. De rebus 2. Sam. 24. v. 12. Esa. 7. v. 11. De Personis, Deut. 2. v. 1. Ezech. 20. v. 5. Notandum quod omnibus hisce locis vox **בְּרַר** extet, cum altera **בְּרַר** in activa significatione non legatur, sed idem notat ac separare, quando sive res ab alia re, sive persona ab alia persona discernitur Num. 16. v. 9.

IX. Græca lingua duo præcipuè etiam habet vocabula i. **προορίζειν** quod significat præfinire, prius constituere, determinare, à **προς** & **ορίζω**, termino, finio, ab **ὄρος**, terminus. Notat ergo hoc verbum & finem ipsum & media ad finem. Unde **προορίζειν** est ad certum finem destinare atque ordinare. Utitur hac voce scriptura Act. 4. v. 29. Ποῆσαι ὅσα ἡ χεὶρ σὺ καὶ ἡ βουλή σὺ προώρισε γνέσθω, Fecerunt ea, quæ manus Dei & consilium prius definierat facienda. Sic Rom. 8. v. 30. ὅς ἐστιν ὁ προώρισεν, τὰς τῶν καὶ ἐκάλει, quos præfinivit, hos & vocavit.

Vfus Græcarum vocū.

Alterum est **ἐκλέγειν** eligere, deligere, quod tum de rebus, tum de Personis in scriptura usurpatur. Rebus quando tribuitur, significat rem aliquam à cæteris segregare, & ad meliorem usum destinare, ita civitas, in qua domus Domini dicitur Locus ὃν ἐξελέξατο, quem elegerit Dominus, Deut. 12. v. 15. Eò modo usurpatur hoc verbū Gen. 13. v. 11. Esa 58. v. 6. Sic Dominus dicitur primis hominibus dedisse optionem ut eligant, vel vitam vel mortem, Eccl. 15. v. 14. De Personis quando enunciatur tribus modis sumitur. i. Generaliter, & significat aliquem ad officium Ecclesiasticum sive Politicum ordinare & destinare, ut Exod. 18. vers. 25, elegit Moses viros strenuos ex omni Israel,

& constituit eos super Israel. 1. *Sam. 10. v. 24.* de Saule dicitur, quod DEUS ipsum elegerit, id est, ad munus regium obeundum destinaverit. Sic *Luc. 6. v. 13.* Christus duodecim elegit discipulos, item *Iohan. 6. v. 70.* Nonne vos duodecim elegi, & unus est Diabolus. 2. *Specialiter* coetum vocatorum in Ecclesia notat, cui DEUS præ cæteris se in verbo suo manifestavit, Sic elegit DEUS gentem Israeliticam, ut illa esset suus populus, cui statuta & jura sua retegeret, *Deut. 4. v. 6. 7. & 6. 7. v. 6. 7. 8.* Hoc modo Electio & vocatio non differunt. Sicut enim à Deo vocatus populus dicitur, cui Deus verbum suum revelare dignatus est; ita etiam electus in hac significatione nihil aliud notat, quàm populum à Deo ad verbum manifestandū vocatum. 3. *Specialissimè* usurpatur de illis hominibus, qui vera fide præditi sunt, ac in ea usque ad extremum vitæ halitum perseverant; ut *Ephes. 1. 4.* Elegit nos Deus in Christo ante jacta fundamenta mundi, 2. *Theff. 1. 13.* Nos autem debemus gratias agere Deo semper de vobis, quòd elegerit vos ab initio ad salutem. Hæc ultima significatio propriissima est, quam etiam in hac disputatione attendimus.

MEMBRUM II.

De Convenientia & Discrepantia Præscientiæ Providentiæ & Prædestinationis.

IX. Nunc videnda etiam est trium illorum terminorum tum convenientia tum discrepantia, quorum usus in hoc negotio sæpe occurrit, nempe *Præscientiæ, Providentiæ & Prædestinationis.* Horum n. discrimen si probè teneatur, ex multis intricatis quæstionibus expedire nos poterimus.

*Providentiæ
definitio,*

X. Definitur Providentiæ, quod non sit nuda rerum visio, sed efficax circa res conditas actio & cum cura quadam paterna prospectio. Versatur ergò illa tum circa res bonas, tum circa malas, sed diversimodè; circa bonas ita, ut mandet, velit, juvet ac promoveat; circa malas ita, ut eas nec velit nec mandet, sed limites præscribat & ad bonos fines dirigat.

Præde-

X I. Prædestinatio est actio sive cura Dei circa homines salvandos occupata. Ex horum vocabulorum definitione jam facile, in quò cõveniant, in quo discrepent, videre est. Cõveniunt in eo, Providentia semper præscientiam includit, itidem Prædestinatio, Discrepant in hoc: Providentia versatur circa omnes res, quæ in mundo sunt vel fuerunt vel futura sunt; Prædestinatio v. tantùm hominum salvandorum curam completitur. Habent ergò se ut Genus & Species, Providentia ut Genus, Prædestinatio ut Species.

XII. Inter Providentiam & Præscientiam rursus datur & aliquid convenientiæ & discrepantiæ. Illud priusquam explicemus necessariò præmittenda Præscientiæ distinctio. Bisariam enim illud vocabulum in scripturis accipitur: 1. Indefinitè sive generaliter pro omnium rerum quæ sunt, & futuræ sunt noticia, Job. 28. v. 23. Ps. 139. 2. Specialiter, & sic cum gratiosa Prædestinatione sive Electione conjungitur, Rom. 8. v. 29. Quos præscivit hos & prædestinavit, quod August. sic explicat: Quos credituros in filium præscivit, hos ad salutem prædestinavit Rom. 11. v. 29. 1. Pet. 1. v. 20.

Præscientiæ distinctio.

XIII. Vocabulo Præscientiæ jam priori modo sumto, cum Providentia in eo convenit, quod sicut illa se ad omnes res extendat, tam bonas quam malas, ita ut Providentia generalis tũ bonas tum malas res administret & gubernet, Discrepant in hoc 1. Præscientia sive omniscientia est essentielle Dei idioma, quod cum essentia Dei convertitur. Deus n. quatenus Deus, omnia scit, imò si non omnia sciret Deus non esset. Providentia a. est actus sive potius effectus voluntatis Dei, quæ ad creaturas foràs seu ad extra se exerit easdẽ sustentando & gubernando pro ratione sive consideratione objecti, ut supra dictum. 2. Præscientia nudam rerum notitiam notat, Providentia efficacem operationem sive dispositionem omnium, quæ sunt, quæque futura sunt.

XIV, Notandum hïc 1. vocabulum Præscientiæ non propriè de Deo enunciari, sed ἀνθρωποπαθῶς sive respectu nostri. Deo n. nihil præteritum, nihil futurum est, sed omnia præsentissima præsens aspicit, utpotè qui & uno simplicissimo actu omnia intuetur ab æterno, quare rectius scire, quàm præscire

Præscientia non propriè de Deo dicitur.

Non causam dicitur. 2. Et illud observationem meretur, Præscientiam seu vim agentem Dei non causam rerum præscitarum esse, ut Beza *Resp. 2. ad Colloq. Mompel. p. 152.* sed nudam notitiam tantum notare, alias Deus omnium scelerum autor & causa constitueretur, quod cogitatu impium & cum Scriptura è diametro pugnat. Non ergò præscientia Dei rerum humanarum contingentiam tollit: Deus n. præscit res, ut eveniunt, si aliter evenissent, ut evenire potuissent, quippè natura sua mutabiles, tunc etiam Deus aliter præscivisset. Ut piè hac de re differit *Iustinus Phil. & Martyr Resp. ad orthodoxos*; Præscientia non est causa ejus quod futurum est; sed quod alioquin futurum erat, causa est præscientiæ: Nam si aliter res eventuræ fuissent, aliter etiam Deus omniscius præscivisset.

XV. Præscientia hæc generalis in quo conveniat, in quo discrepet, à Prædest. ex dictis facile patescit. 1. Præscientia est *essentialis Dei proprietas*, Prædestinatio *effectus voluntatis Dei*. 2. Præscientia extendit se *ad omnes*; Prædestinatio *ad Electos* filios Dei. 3. Præscientia nudum rerum aspectum *non causam*, ut jam dictum, notat: Prædestinatio *causam* salutis Electorum includit, ipsorum salutem procurando & ordinando ea, quæ ad ipsam spectant. Rectè igitur *Prosp. ad cap. Gallorum c. 14.* Potest sine prædestinatione esse præscientia, prædestinatio a. sine præscientia esse non potest.

MEMBRUM III.

De Synonymis Electionis & Electorum.

Electiois synonyma. XVI. Terminorum explicatione præmissâ, recto pede ad indaganda *συνώνυμα*, tum Electionis tum Electorum descenditur. Electionis synonyma hæc in scriptura extant, 1. inscriptio in librum vitæ *Exod. 32. v. 32. Apoc. 12. Luc. 10. v. 20.* 2. ordinatio ad vitam *Act. 13. v. 43.* Crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam æternam. 3. Datio Electorum vel consignatio in manu Dei, quæ facta est Christo à Patre, *Ioh. 17. v. 16.*

Electorum synonyma. XVII. Electorum synonyma sunt hæc: 1. *Sam. 25. v. 29.* quod

rum anima ligata in fasciculo vitæ *Psal. 45. v. 1. filia regis. Esa. 4. v. 3.* scripti in vitâ Jerusalem, & ibi derelicti in Sion, residui in Jerusalem. *Esa. 10. v. 21.* semen sanctum & reliquiæ salvandorū. *Esa. 49. v. 16.* quorum nomen in manu Dei scriptum. *Dan. 12. v. 1.* scripti in libro vitæ. *Matth. 25. v. 34.* quibus paratum est regnum ab initio. *Iohan. 6. 10. 17.* dati Christo a Patre. *Ioha. 10. v. 27.* oves Pastoris Christi. *Actor. 3. 43.* ordinati ad vitam æternam. *Rom. 8. v. 29.* prædestinati, vocati *κῆρὶ κερὸς ἰσων*: Et ibid. hæredes regni. *Rom. 11.* reliquiæ secundum Electionem gratiæ. *Eph. 5. v. 28.* sponsa dilecta. *1. Ioh 3. v. 1. filij Dei. Iac. 2. v. 5.* hæredes regni. *Apoc. 14. v. 4.* emti ex hominibus primi.

QUÆSTIO.

An Electio & Prædestinatio sint synonyma?

XIIX. Si in hac questione sacras paginas, ut fas est, consulamus, indubitato & certo ex illis patebit, nullum horum vocabulorum dari discrimen, sed æquè latè patere. Omnes enim qui prædestinati dicuntur, dicuntur etiam Electi, & vice versa, qui Electi, illi Prædestinati. Sic *Eph. 1. v. 4* utrumque vocabulum eodem sensu ponitur, Elegit nos Deus in Christo Jesu ante jacta mundi fundamenta, ut essemus sancti cum prædestinasset nos. Nullus proinde ex universa scriptura locus proferri potest, in quo damnati ad damnationem prædestinati pronunciantur, sed ubi vox illa occurrit, in meliorem partem de hominum Electione ad salutem semper accipitur.

XIX. Sed hinc Calvinianorum quidam, Ecclesiarum turbatores, extra & præter sacram scripturam inter hæc duo vocabula discrimen fingunt, dicentes, Prædestinationem & Electionem à se invicem differre, ut genus & speciem, & cum Prædestinatio ipsis sit Genus, dividunt illud in Electionem & Reprobationem, ut duas species, sic *Calv. l. 3. Inst. l. 20. §. 5.* *Sturmius l. de Præd. lib. 3 p. 41.* dicit: Sunt autem prædestinationis species duæ, Electio & Reprobatio. Item *Bucanus in dist. de Præd. p. 792.* & *Polanus in l. de Præd. 6.*

XX. in

Loci Act. 4.
explicatio,

XX. Incommodè autem & nimis inconvenienter Calviniani pro astruenda sua sententia afferunt locum *Act. 4. v. 28.* Convenerunt ad faciendum quæ manus & consilium DEI *προβόλις θεός* prædestinavit fieri, cum ibi non de reprobatione ad damnationem, quod cæcus videret, sed de sapientissima Dei crucifixionis Filij ad salutares fines ordinatione differatur. Nihil ergo, nihil omninò in hoc loco habent præsidij Calviniseclæ. Quod adeò verum, ut ex adversarijs multi veritate coacti fateantur, vocabula hæc synonyma esse, & nullo modo discrepare. Sic Zanchius *l. 1. de Nat. Dei c. 2. quest. 1. pag. 614.* Scripturæ inquit, hoc nomine propriè significare solent sanctorum Electionem & ad vitam æternam deputationem. Paræus in *Comment. super Ep. ad Rom. p. 742.* vulgò in scholis Theologicis latius usurpatur prædestinatio, & quidem dupliciter: 1. pro tota *προβόλις* sive proposito seu consilio Dei de hominibus salvandis vel damnandis; ut sub se complectatur electionis & reprobationis decretum, usus obtinuit hanc significationem; sed non reperio eam in scripturis, &c.

XXI. Non minus v. illorum sententia absurditate laborat, qui discrimen inter Electionem & Prædestinationem ponunt, ut dicant, Prædestinationem factam ab æterno, Electionem fieri in tempore, *Bucanus de Præd. p. 387.* Illa n. opinio dicto *Eph. 1. v. 4.* facilè retunditur, quando dicitur: Elegit nos in Christo ante jacta fundamenta mundi. Quomodo ergo Electio facta erit in tempore?

XXII. Denique neque illorum sententia scripturis consentanea est, qui electionem & Prædest. *τὸ λόγῳ* differre dictitant. Licet n. tale discrimen à ratione fingi possit, tamen cum scripturam hinc non habeamus presentem, quæ Synonyma illa agnoscit, nos etiam in eo quiescimus, nec quicquam contra illam assertum volumus. Notandum hinc etiam diligenter, à Patribus vocabulum Prædestinationis interdum laxiore significatione usurpari, ut Prædestinatio illis nihil aliud sit, quam decretum aliquod generale, quo Deus certi aliquid tum de fidelium salute, tum de infidelium damnatione statuit. Sic *Aug. l. 15. de C. D. c. 1* Mysticè appellamus duas civitates, h. e. hominum societates, quarum una prædestinata est, æternū regnare cū Deo; altera

altera æternum iudicium subire cum Diabolo. Et Fulg. lib. 1. ad Non. pag. 8. Et quanquam generalis hæc acceptio non adeò sit absurda, nec improbari possit: tamen cum hæc non sit fundata in Scripturis, & de hoc præsertim mysterio sobriè cauteque dicendum, malimus Electos prædestinatos vocare, reliquos verò reprobos cum Scriptura indigitabimus. Et tantum de Capite primo,

CAPUT II.

De definitione ejusque brevi ἐξήγησις.

XXIII. Antequam ipsius rei definitionem aggredimur, quæstionem aliquam generalem de Prædestinatione enodabimus. De illa enim nisi prius constet, omnis labor noster inanis & frustraneus erit. Quæritur ergo

An sit de Prædestinatione disputandum?

XXIV. Nostro tempore hac quæstione opus non foret, cum apud nos & omnes ferè adversarios affirmativa sit certa & indubitata, nisi Beza & pauci quidam alii in Colloq. Mompelg. p. 308. edit. VVitteb. Anno 1605. in hunc errorem prolapsi essent, ut statuerent hanc doctrinam non publicè proponendam esse, sed de ea in Ecclesia silendum. Quanquam enim Augustini tempore Gallia quosdam aluerit viros, qui in eandem sententiam ruerent, contra eos tamen calamum sumsit August. l. de Prædest. c. 14. & illorum errorem satis superque refutavit.

XXV. Ut autem affirmativa appareat illustrior & clarior, nos sequenti argumento eam astruimus:

1. Quod in sacro codice revelatum, 2. à Prophetis, Christo & Apostolis populo propositum & inculcatum, 3. ab orthodoxis Patribus tractatum, & 4. denique usum habet multiplicem, illud in Scholis tum in Ecclesia proponi & explicari debet. Arqui dogmati de Prædestinatione hæc omnia competunt. Ergo &c.

XXVI. Major suâ luce radiat: Minoris probatio nobis incumbit, quam etiam secundum membra instituemus.

B

27. 1. My.

XXVII. 1. *Myſterium Prædeſtinationis in Scriptura revelatum extare ex eo liquet, quia doctrina hæc eſt Evangelii & lætiſſimi nuncii de æterna ſalute pars, Luc. 19. v. 20. Marc. 13. v. 2. Jam autem juffu Chriſti Matth. 16. v. 15. totum & integrum Evangelium prædicandum eſt omnibus creaturis. Ergo nec hanc partem ſilentio præterire debemus.*

2. Argumentum.

XXIIX. 2. A Prophetis, Chriſto & Apoſtolis propoſitum eſt hoc doctrinæ genus. A Prophetis, *Eſai. 6. v. 9. Malach. 1. v. 1. A Chriſto, Matth. 11. v. 21. & 13. v. 24. Marc. 13. v. 20. 26. 27. Ioh. 10. v. 20. & 12. v. 39. Ab Apoſtolis, Act. 13. v. 48. 1. Pet. 1. v. 20. Ephes. 1. v. 4. 5. 6. 3. Ab Orthodoxis Patribus tractatum, Auguſt. l. 1. de bon. Perſev. c. 14. & de Prædeſt. Sanctorum, ubi ſimul monet, cur Patres rariùs de hac materia diſputarint. 4. Tandem uſum & finem multiplicem habet hoc dogma.*

Uſus doctrinæ de Prædeſtinatione cum publicè proponitur.

XXIX. 1. enim facit *περὶς διδασκαλίαν*: Illustrat enim gloriam DEI, dum docet, totam noſtram ſalutem à gratia & miſericordia DEI dependere, & ita merè eſſe gratuitam. 2. *περὶς ἐπινοήσεων*: Criſtæ enim carnalis confidentiæ infringuntur per hanc doctrinam, ne in ſuperbiam vel ſecuritatem prolabamur, ac vel viribus arbitrii noſtri, vel operibus in re ſalutis quicquam tribuamus, ſed ut gloriantes in Domino gloriemur, 1. Cor. 1. v. 31. qui omnem noſtrum pietatis conatum miſericordiâ ſuâ antevertit. 3. *περὶς ἐλεγχου*. Ad confutandos hæreticos, qui veram hanc doctrinam ſuis deliramentis obſcurate ac labefactare annituntur. Tollit enim Epicuræorum contrarias *ὑπερβολὰς* & Pelagianorum, Calvinianorum & omnium fanaticorum deliria & ſomnia arguit, de quo plura videre licet apud Aug. in lib. de Prædeſt.

XXX. Argumenta, quæ in contrarium afferuntur, non magni ponderis videntur, ſed explicatu facilima.

Argumentorum adverſæ partis ſolutio.

XXXI. Primò enim objiciunt, alioſiorem eſſe hanc rem, quàm ut à nobis investigari poſſit, ad quod probandum dicta illa Scripturæ proferunt, in quibus conſilia DEI dicuntur imperviſtigabilia, ut *Eſai. 40. verſ. 13. Iob. 4. verſ. 5. Sapien. 9. verſ. 13. Roman. 11. verſ. 33. 1. Corinth. 2. verſ. 11.*

XXXII. Reſp. Conſequentia in hoc argumento vana ac nulla eſt. Committitur enim fallacia à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpli-

simpliciter. Licet enim quædam in hæc doctrina sint, quæ nescire nos DEUS voluit, non tamen proinde penitus de illa silendum, cum Spiritus sanctus, eam nobis revelatam dederit tantum, quantum ad salutem scire necessarium erat. Quamvis igitur specialium casuum & judiciorum divinorum rationes, quas DEUS, suæ omniscientiæ reservavit, & quorum ille rationem novit optime, reddere non valeamus, sufficit tamen quod Electionem respectu causarum cognoscamus. Omnium enim rerum rationes sciri posse Theodulus negat inquit: Pro iis, quæ discis, gratus esto: Ob ea verò, quæ ignoras, ne sis ægro animo, compertum habeas, quòd omnia haud citra rationem eveniant, etiamsi ejusmodi rationes te lateant.

XXXIII. 2. Objiciunt, Si hæc doctrina in scholis & templis tradatur, Electos salutem consequi, Reprobos verò damnari, in his torpor & languor studii bonorum operum; in illo perturbatio suboritur. Quapropter de hoc doctrinæ capite penitus silendum autumant, ut illa evitentur incommoda. *Argumentum secundum.*

XXXIV. Resp. Hæc omnia non per se, sed per accidens fiunt. Si enim per se hæc incommoda concomitarentur Electionis doctrinam, sequeretur, Spiritum sanctum hanc revelantem malè fecisse, quod cogitatu, nedum dictu impium ac blasphemum est. Quare concluditur, non propterea, quod quidam per accidens offenduntur, hanc doctrinam silentio involvendam esse, & Electos eâ defraudandos. Aliàs de multis capitibus religionis silendum esset, ut de summo illo mysterio Trinitatis, quod irridere novi Arriani, de articulo de Persona Christi, quem misere corrumpunt Calviniani, & de aliis multis. Porro qui offenduntur aut sunt infirmi, aut contumaces: Si infirmi, tunc erudiendi sunt, veraq; Scripturæ sententia ipsis aperienda. Si sunt contumaces, nec velint neq; privatim neq; publicè erudiri, deserendi sunt ipsi, & nihilominus in illa doctrina Electi sunt instituendi. *Ejus solutio triplex.*

3. Committitur Elenchus oppositorum. Opponuntur enim quæ non sunt opposita, sed subordinata, nempe Electio, studium bonorum operum, perseverantia: Hæc n. cum se habeant ut finis & media, quomodo contraria esse possunt. Invertimus ergo argumentum, & dicimus, quòd Electio potius promoveat studium bonorum operum.

operum, quam amoveat. Qui enim ab aeterno electus, ille ad
pœnitentiã studet bonis operibus, & finaliter credit, & sic sta-
tuere potest, se esse electum. Illa ergò conclusio, quæ infer-
tur, ex Calviniano dogmate sequitur, qui absolutum fabricant
decretum. Illi enim sic impiè concludunt: Si sum electus,
quicquid legero, particeps sio aeternæ salutis. Hoc modo si do-
ctrina Electionis proponitur, languescit apud homines studium
bonorum operum.

Nos autem sic procedimus, ut etiam antea dictum: Si sum
electus, Ergo impietati & peccatis contra conscientiam valedi-
cere & nuncium remittere debeo, *Ephes. 1. v. 4.* Si illud non facio,
in numero Electorum me esse concludere non possum. In de-
creto enim Prædestinationis ad fidem respexit DEUS, ex qua
tanquam bonâ arbore fructus sive bona opera pullulant. Hac
si accuratè & diligenter populo in templo proponantur, nullus
inde languor pœnitentiæ & bonorum operum in hominibus ori-
ri certum est, ut contrarium potius eveniat, hoc est, ut studium
bonorum operum alacrius & fortius ab ipsis urgeatur.

*Argumentum
tertium.*

XXXV. 3. Obiiciunt: Patres ante Augustinum aut nihil, aut par-
cè de Prædestinatione disputârunt. Ergo neque nobis eam tra-
ctare licet.

Solutio.

Resp. Parcius disputatum est de hac doctrina à Patribus non
ea de causa, quòd judicarent hanc silentio involvendam esse, sed
quòd nullam habuerint occasionem disputandi de ea. Com-
mittitur igitur fallacia causæ ut causæ. 2. Patres de hoc my-
sterio penitus siluisse falsum est, cum contrarium loquantur Au-
gustini libri, in quibus hanc doctrinam pertractat. Et licet Pa-
tres penitus de ea tacuissent, an propterea negligenda etiam à no-
bis, nonne Christi, Prophetarum & Apostolorum exemplo fieri
debere demonstratum est? qui soli sunt regulæ & amussis agen-
dorum.

*Quomodo do-
ctrina de Præ-
destinatione
tractanda.*

XXXVI. Disputandum autem est de hoc articulo *sobrie, reveren-*
ter, prudenter, non quod & quantum humani ingenii curiositas de-
siderat, sed quod & quantum Spiritus sanctus per ministerium
suppeditat.

Sobrie

XXXVII. *Sobriè* fit, quando non ex humanis rationibus, sed ex solo verbo hanc doctrinam hauriendam esse docemus, & quidem nõ ex Lege, sed Evangelio. *Reverenter* fit, quando rationem nostram in obsequium fidei ducimus, & quæ satis assequi non valemus, adoramus, memores istius Salomonis *Proverb. 25. v. 27.* Multum mellis comedere non est bonum, & investigatio rerum difficultum gravis & difficilis est. *Prudenter*, quando forma seu hypothesis sanctorum verborum proponitur.

XXXVIII. In hunc finem Orthodoxi regulas quasdam proponere solent, quas paucis ex illis repetimus. *1. Prædestinatio non à priori, sed posteriori est consideranda, hoc est, non ex rationis iudicio petenda est hæc doctrina, sed ex verbo DEI præscripto: non hic de ar- cana DEI voluntate disputandum, sed quid in verbo revelatum inquirendum.* *2. Prædestinatio non ex lege, sed Evangelio discenda est.* In Lege enim non de salvatione, sed damnatione agitur: In Evangelio Christus nobis tanquam Salvator & Mediator ostenditur, qui propter hunc finem homo fieri voluit, ut nobis credentibus vitam æternam daret, quod Christus ipse clarè explicat *Iohan. 6.* Hæc est voluntas Patris, qui misit me, ut omnis, qui videt Filium, & credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. *3. Æternum Electionis decretum diligenter cum executione decreti, quæ fit in tempore, est conferendum.* Quem enim DEUS agit in tempore, sic ab æterno agere decrevit. Cùm ergo nullus sine fide in tempore salvetur, concludimus à DEO sic ab æterno esse decretum. *4. In DEO non sunt contradictoriæ voluntates.* Ut n. essentia una, sic & voluntas in se considerata; & sicut essentiam non mutat, sic nec voluntatem. Quare in hoc articulo de ar- cana DEI voluntate cogitationes non sunt suscipiendæ, quæ revelatæ repugnent.

XXXIX. Explicatâ sic quæstione *est* *est*, an proponenda & prædicanda sit hæc doctrina, ad definitionis explicationem tendimus, ubi primò quorundam Patrum, Scholasticorum, Pontificiorum ac Calvinianorum præmittemus, annexa Orthodoxorum quorundam cum brevi explicatione.

B 3

Defini-

Definitiones Patrum.

- XL.** *August. in lib. de Prædest. c. 10.* Prædestinatio est gratiæ præparatio.
- Augustini.** *August. in lib. de bon. Perseverantiæ c. 14.* Prædestinatio est præscientia & præparatio beneficiorum DEI, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.
- Fulgentij.** *Fulg. l. 2. ad Monim.* Prædestinatio nihil est aliud quam præparatio operum ejus, quæ in æterna dispositione misericorditer se facturum præscivit.
- Bernhardi.** *Bernh. serm. 24. in Canticum,* Prædestinatio est cœlestis generatio, quâ Electos suos DEUS dilexit & gratificavit in dilecto Filio suo ante mundi constitutionem, sic in sancto apparentes sibi, ut viderent virtutem & gloriam suam, quo ejus forent consortes hæreditatis, cujus & apparerent conformes imaginis.
- Honorij.** *Honor. in argumento de Præd. & lib. Arb.* Prædestinatio est ea dispensatio, quâ DEUS ante creatum seculum quosdam in suum regnum præordinavit, de quibus nullus perire possit, & omnes salvari necesse sit: & quosdam ad pœnas, quos peccaturos & non reversuros præscivit, de quibus nullus salvari possit.

Scholasticorum.

- Thomæ.** *XLI. Thom. in 1. part. quest. 24. art. 1.* Prædestinatio est ratio transmissionis creaturæ rationalis in vitam æternam.
- Durandi.** *Durandus in 1. Dist. 41. quest. 1.* Prædestinatio est directio creaturæ rationalis in finem supernaturalem.
- Scoti.** *Scotus in 1. dist. 40. quest. 1.* Prædestinatio est Electio creaturæ intellectualis vel rationalis ad gratiam & gloriam. Item in 3. distinct. 7. quest. 3. Prædestinatio est præordinatio alicujus ad gloriam principaliter, & ad alia in ratione ad gloriam.

Pontificiorum.

- XLII.** *Bellarmin. l. 2. de grat. & lib. arb. c. 9.* Prædestinatio est providentia DEI, qua certi homines ex massa proditionis misericorditer selecti per infallibilia media in vitam diriguntur æternam.

Becanus

Becanius in Theol. Schol. c. 14. quest. 2. Prædestinatio est conce-
ptio donorum gratiæ in DEO, quibus providet hominem vel
angelum producendum ad vitam æternam cum proposito & vo-
luntate conferendi ea dona.

Calvinianorum.

XLIII. *Calv. l. 3. c. 21. col. 5.* Prædestinationem, inquit, vocamus *Calvini*
æternum DEI decretum, quo apud se constitutum habuit, quid
de unoquoque homine fieri vellet. Hoc postea sic explicat:
Non autem pari conditione creantur omnes, sed aliis vita æter-
na, aliis damnatio æterna præordinatur. Itaque prout in alterum
finem quisque conditus est, ita vel ad vitam, vel ad mortem præ-
destinatum dicimus.

Sturm. in Diatribe Prædest. th. 2. Est autem Prædestinatio decre- *Sturmijs*
tum DEI æternum & immutabile, quo constituit in aliis ad vi-
tam æternam, ex mera gratia in Christo electis, in aliis verò ad
mortem æternam justo iudicio reprobatis, glorificari, quod à solo
DEI prædestinantis beneplacito profectum, & sine ulla merito-
rum humanorum conditione factum, tantopere firmat numerum
Prædestinatorum, ut neq; minui neq; augeri, neq; alterari possit.

Zanchij. in Miscell. p. 223. Prædestinatio est sapientissimum, *Zanchij.*
æternum immutabileque decretum, quo DEUS apud seipsum
pro sua libera voluntate ab æterno constituit: primò omnes ho-
mines tum creare, ut in peccatum laberentur, & in mortem rue-
rent permittere: Deinde horum alios in Christo, sua tamen gra-
tia tum æterna vita gratis donare, alios verò hanc gratiã non di-
gnari, sed cum Satana tum excæcare & indurare, tum æterno exi-
tio perdere: idque ut in illis divina bonitas & misericordia: in
istis verò divina potentia & iustitia declaretur, atque in omni-
bus DEUS glorificetur.

Bucanius in Inst. Theol. loc. 36. p. 390. Prædestinatio est æter- *Becani*
num, immutabile ac sapientissimum DEI propositum ordine
antegrediens omnes salutis & damnationis causas, quo decre-
vit ex toto hominum genere alios in Christo ex mera gratia ad-
optare, efficaciter vocare, justificare ex fide & glorificare, alios
in Adamo & semetipsis justo iudicio reprobare, præterire,
& pro-

& propter peccata, in quæ spontè ruunt, justè punire; in illis misericordia, in his autem justitia, in utrisque gloria Creatoris declaratur. Vel est æternum DEI propositum, quo secundum beneplacitum voluntatis suæ ante jacta mundi fundamenta hominum alios quidem amoris & salutis, alios odio & exitio sempiterno destinando seipsum glorificare constituit.

Paræi.

Paræus in disput. 13. p. 232. Electio est propositum DEI, quo homines certos ex massa perditionis misericorditer selectos per infallibilia media ad vitam æternam dirigere decrevit ad declarandam in eis suam bonitatem & misericordiam.

XLIV. In his Definitionibus quid veri & falsi est insit caput subsequens expeditum dabit. Nos cum brevi explicatione Orthodoxam, veram ac legitimam Prædestinationis definitionem huic Capiti annectimus.

*Hassenrefferi
in compendio.*

Hassenrefferus sic definit: Prædestinatio est voluntas, consilium seu beneplacitum atque propositum DEI, quo ab æterno constituit ex mera sua gratia & misericordia per & propter Christum salvare credentes.

Hunnij.

Hunnijus p. 746. Prædestinatio est divinæ voluntatis propositum seu decretum ab æterno factum, quo ex mero beneplacito & gratuito favore ad vitam æternam in Filio elegit, & certò salvare constituit omnes, qui acta poenitentia in Christum Jesum verè credunt, & in hac fide ad finem usque perseverant, cæteris qui non credunt, aut fide rursus abjecta in incredulitate moriuntur, non per absolutum aliquod decretum, sed tantum propter impoentiam illorum, & finalem infidelitatem relictis ac præteritis.

Menzeri.

Menzerus, Prædestinatio sive Electio est actio DEI, quâ ante jacta mundi fundamenta, non secundum opera, sed ex mera gratia & misericordia in Christo, juxta propositum & prænotionem ad vitam æternam ordinavit homines virtute Spiritus sancti per Evangelii prædicationem perseveranter in Christum credituros in laudem gloriosæ gratiæ.

*Explicatio
precedentis
definitionis.*

XLV. Hujus definitionis brevem *ἐξήγησιν* dabimus. Initio *Genus* nobis considerandum venit, quod in hac definitione dicitur *actio*. Alii loco *Generis* licet ponant *decretum*, non tamen
inter

inter hos realis differentia. Specialis enim providentia nihil aliud est, quàm decretum, & actionem eligentis Dei decretum esse quis negaverit? Omnes enim voces scripturae Prædestinationi attribuit, decretum esse dicit, *Ephes. 1. v. 5. 2. Timoth. 1. v. 9. Rom. 9. v. 11.* Providentiam specialiter sumtam esse actionem 1. ex synonymis, quæ supra c. 1. attigimus, satis liquet. 2. Est species providentiæ. E. & actio. Nam providere est agere.

XLVI. Actionem quando dicimus, non emanantem, qualis creatio, sed immanentem intellectam volumus.

XLVII. Errant hic Calviniani, quibus Electio & decretum unum & idem notat. Verum an non sic inepta est & locutio Pauli *Eph. 1. v. 11. inquit, nos secundum propositum præ-* *Electio & e-*
destinatos esse. Discrimen ergo aliquod agnoscendum, *ius decretum*
quod in hoc potest constitui, si dicamus: Per Electionis de- *differunt.*
cretum ipsam eligendi actionem exprimi, ac notari propositum aliquod electione superius: Est enim illud consilium voluntatis Dei, *Eph. 1. v. 9.* Et hoc Zanchius veritate coactus fateatur *lib. 5. de Nat. Dei c. 2,* quando dicit, quòd prædestinatio supponat electionem, electio dilectionem, dilectio præscientiam præscientia beneplacitum vel propositum voluntatis.

XLIIII. Differentiam specificam in hac definitione constituent sequentia verba, in quibus falsa rejicitur & vera apponitur.

Primò dicitur *Electio factam ante jacta mundi fundamenta,* quod scriptura clarè exprimit *Eph. 1. v. 4. Elegit nos in Christo ante mundi constitutionem, & 2. Thess. 2. v. 13.* Nos enim debemus gratias agere Deo semper pro vobis, fratres dilecti à Domino, quòd elegerit vos Deus ab initio *2. Tim. 1. v. 9.* Deus nos liberavit & vocavit vocatione sancta non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora æterna.

Secundò dicitur *Electio facta non secundum opera,* *Eph. 1. v. 6. Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum secundum beneplacitum voluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ, qui gratificavit nos in Filio suo.*

C

2. Tim. 1.

2. *Tim. 1. v. 9.* ibi expressè excluduntur opera, quando dicitur, non secundum opera, sed secundum propositum & gratiam. Sic Joh. 3. sic Deus dilexit mundum &c.

XLIX. *Falsâ Electionis causâ* remotâ, vera annectitur his verbis: sed ex mera Dei gratia & misericordia, Rom. 11. v. 5. id est, absque ullis hominum meritis, aut ulla dignitate, soli DEI misericordiæ Electio nostra tribuenda. Sic ergo & in hoc tempore reliquiæ secundum Electionem gratiæ Dei fuerunt. Si autem ex gratia, jam non ex operibus. Et huc faciunt etiam dicta, supra annotata quæ excludunt opera, Et Aug. de *Præd. cap. 15.* Præclarissimum lumen prædestinationis est ipse Salvator, ipse Mediator DEI & hominum, homo CHRISTUS JESUS, qui ut hoc est, quibus tandem suis vel operum vel fidei præcedentibus meritis natura humana, quæ in illo est comparavit?

L. Tertiò *Electio facta in Christo Ephes. 1. vers. 6.* Elegit nos in Christo, & v. 11. dicimur in illo prædestinati. Ipse enim est basis & fulcrum Electionis nostræ cum omni suo merito & satisfactione unde eligi in Christo juxta phrasin Hebraicam est eligi per & propter Christum fide apprehendendum. Illud errori Pontificiorum opponitur, qui Electionem secundum operum prævisionem factam falsò pronunciant, de quo fusiùs in cap. 3.

LI. Quartò *secundum propositum Ephes. 1. v. 5.* secundum beneplacitum voluntatis suæ prædestinavit nos, & secundum propositum, 2. *Tim 1. v. 9.* Hoc proposito comprehenditur ordo, quem Deus in salvandis hominibus servare voluit hodie quæ servat. Quod Dei propositum nihil aliud est quàm voluntas consilium, beneplacitum & decretum Dei ab æterno in Christo dispositum, & per Evangelium nobis revelatum de hominibus fide in Christum salvandis, ut Christus inquit, *Ioan. 6. v. 40.* Hæc est voluntas ejus qui misit me, ut omnis qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam.

Hinc falsum, impium & blasphemum absolutum Calvinianorum decretum esse intelligi potest, quo Deum sine ullo respectu fidei quosdam salvare, quosdam verò damnari
decre-

decrevisse fingunt. Sed de hoc in sequentibus dicturi sumus.

LII. Quintò facta dicitur Electio secundum notionem Patris, 1. Petr. 1. v. 2. Electi secundum præscientiam Patris, Rom. 8. v. 9. Quos præscivit, hos & prædestinavit. Quos enim Deus præscivit in Christum credituros finaliter, hos elegit. Quare vocabulum præscire, ut supra annotavimus, non latè sed strictè sumitur. Neque exinde inferri potest, Electionem & Præscientiam unum & idem esse. Sic enim ταυτολογίας argueretur Spiritus S. sive Paulus, qui Rom. 8. dixit: quos præscivit hos & prædestinavit. Et Petrus 1. Petr. 1. v. 1. Electi κατὰ πρόγνωσιν.

LIII. Sextò sequitur in Definitione finis Electionis sive terminus ad quem & à quo. Terminus ad quem his exprimitur verbis *Electio ad vitam æternam, Act. 13. vers. 48.* Crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam æternam. 2. Thess 2. Elegit nos ad salutem, Ephes. 1. v. 4. Terminus aliàs duplex traditur ratione nostri 1. ad gloriam salutis & ad vitam æternam, de quo paulò ante diximus; 2. ad hanc vitam relatus, ut essemus sancti & irreprehensibiles Respectu Dei finis Electionis est gloria ipsius. De quo plenius in capite 4. Terminus à quo est miseria & corruptio hominis, qui propter peccata, in quibus sepultus jacebat, reus erat æternæ damnationi.

LIV. Septimò Electio dicitur hominum peccatorum, non absolutè & simpliciter, sed hominum qui in Christum credituri sint finaliter. Cujus causæ & media adnectuntur, nempe Spiritus Sanctus, & ministerium Evangelij. Patet hinc subjectum Electionis solos esse homines & non angelos, ut Pontificij & Calviniani, de qua opinione in capite quarto fusius.

CAPUT III.

LXIII. Quando sic etiam brevem Definitionis explanationem in secundo cap. dedimus, rectâ methodo, de causis æternæ Electionis salvandorum in hoc tertio acturi videmur.

Causa principalis Electionis.

LXIV. Ubi primò occurrit *causa προκαταγετινή* sive *primaria & principalis*, quæ est bona & misericors Dei voluntas. Hæc licet ex scripturis tam manifesta sit, ut de illa amplius dubitare nefas sit: tamen gens Calviniana facessit nobis negotium & contra hanc atrociter pugnat: Quo successu sequentia docebunt.

LXV. Nos igitur demonstrabimus illam ex divinis oraculis & antequam fiat, quasdam distinctiones voluntatis, quæ in hoc articulo frequentissimè occurrunt, & sine quibus feliciter progredi, non quimus, præmittendas censemus.

LXVI. Ubi primò tenendum est, voluntatem *ἡσυχαστικὴν* in se, prout intra simplicissimam Dei essentiam vertitur unam eandemque esse, ita ut sicut essentia ejus una & simplex, ita & voluntas, ratione tamen objecti multiplex & varia sive *ἐκπεφυκένωσ* pro ut extra se prodit, dici potest.

Distinctio inter voluntatem signi & beneplaciti.

LXVII. Primò ergo distinguimus voluntatem in *voluntatem signi & beneplaciti*. Quæ distinctio à Scholasticis originem trahit, & usurpatur ab Orthodoxis & Calvinianis, non autem uno eodemque sensu, sed planè diversissimo.

Scholasticorum.

LXVIII. *Scholasticis* voluntas signi erat Verbum, in quo exprimebatur, quomodo Deus nobiscum ad extra progrediens ageret. & quid à nobis fieri vellet: per voluntatem beneplaciti ipsam DEI voluntatem sive internum consilium, quod in verbo exprimitur, intellectum volebant, Hinc quinque signa voluntatis ab ipsis recensentur: 1. Præceptum. 2. Prohibitio. 3. Permissio. 4. Consilium. 5. Impletio, quæ hoc includuntur versiculo: 1. *Precipit ac* 2. *prohibet*, 3. *permittit*, 4. *consulit*, 5. *implet*.

Orthodoxorum.

LXIX. *Orthodoxi* per voluntatem signi intelligunt eam, quæ circa salutem hominum occupata est in verbo revelato & Evan-

& Evangelio per voluntatem beneplaciti intelligunt miranda iudicia Dei ac speciales casus, qui in mundi & Ecclesie præsertim gubernatione conspiciuntur. Hoc modo distinctio illa admitti potest.

LXX. Sed quid de hac Calviniani, an illorum etiam explicatio cum nostra & Scholasticis toleranda? Minimè. Illi enim hanc abutentes alienam planè affingunt mentem. Voluntatem enim signi definiunt quod sit illa, quæ in scripturis revelata est, quæque ostendat forinsecus Deum velle ac expetere omnium hominum salutem, intus verò sive in recessu cordis aliud decretum & immane illud sanxisse de abjiciendis quibusdam sine omni prorsus misericordia & spe veniæ. Voluntas beneplaciti ipsis est absolutum aliquod decretum, quo Deus absque consideratione fidei & incredulitatis quosdam ad salutem, quosdam ad damnationem destinavit. Sed distinctionis explicatio blasphemiam execrandam præ se fert, quod seq. Syllogismo evinco:

Calvinianorum?

Quæcumq; divisio Deum facit hypocritam, fingitq; in Deo contrarias voluntates, illa impia & blasphema est. Atqui divisio hac secundum Calv. explicationem est talis. E.

Major extra omnem dubitationis aleam posita est.

Minor confirmatur. Quando enim quis exterius aliquid vult & id intus repudiat, an non is hypocrita merito dicitur? Non negari potest, præsertim si ad definitionem hypocritæ recurrimus. Describitur autem quòd sit is, qui exterius se hoc seriò velle ostendit, intus verò ab eo abhorret. E. g. quando quis egregiam erga alterum simulet benevolentiam, & sub hoc prætextu benevolentie hostilem animum & nocendi vitæ eius occultè gerat, nonnè is hypocrita esset insignis? Negabit nemo. An non sic Calviniani de Deo sentiunt, quando eum fingunt exterius velle salutem hominum, interius non item.

LXXI. 2. In Deo fingit contrarias voluntates. Si enim Deus id quod vult voluntate signi, hoc est, revelat in verbo promissionis non autem vult voluntatem beneplaciti, id est, seriò & ardenter, annon in Deo finguntur contrariæ volunta-

tes? Jam autem definitio hoc ostendit. Concluditur ergo hanc divisionem voluntatis, ut explicant Calviniani, sine summa & execranda blasphemia stare non posse.

*Secunda vo-
luntatis di-
stinctio.*

LXXII. Secundò distinguitur voluntas in absolutam & conditionatam. Voluntas absoluta est simplex Dei voluntas sine omni conditione, quæ semper effectum consequitur, ut Rom. 9. voluntati eius quis resistet? Esa. 46. v. 10. Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet. Propterea hæc voluntas dicitur ενεργητικὸν θέλημα efficax. Conditionata est, quæ annexam habet conditionem, quæ si adest, impletur, si abest, non item effectum potitur. Hæc propterea dicitur voluntas sive θέλημα ἀνεργητικὸν inefficax, quia Deus multa vult, quæ tamen non fiunt ob conditionis absentiam. Sic vult ut omnes homines legi perfectam obedientiam præstent, nec tamen fit, imò in hac corrupta natura fieri non potest. Ezech. 33. v. 11. Volo ut convertatur impius: Non tamen omnis convertitur. Et in hunc modum dicta occurrunt quàm plurima.

LXXIII. Absurditas igitur Calvinianorum patet, qui ad obtinendum absolutum decretum affirmant, Deum non velle omnium salutem aliàs voluntas impleretur. Sed falsum hoc esse, ex hac distinctione manifestum redditur. Si enim Deus vellet salutem omnium, voluntate absoluta, tunc sequeretur. Jam autem non vult voluntate absoluta, sed conditionata, si nimirum credant & mediis utantur à Deo præscriptis, quæ conditio, si abest, voluntas Dei non impletur quod tamen tantum fit propter conditionis absentiam, non inefficacitatem voluntatis per se. Infirma igitur, imò nulla consequentia à posse & velle ad ipsum fieri, nisi velle nulli conditioni sit obnoxium.

*Tercia distin-
ctio volunta-
tis secundū
Orthodoxos*

LXXIV. Tertiò voluntas distinguitur in absconditam & re-
velatam. Hæc ab Orthodoxis sic explicatur: Voluntas abscondi-
ta est mysterium Evangelij non quatenus omnibus revelatur,
sed quatenus omnibus annunciandum erat. Quapropter Pau-
lus vocat illud mysterium ab æternis temporibus tacitum, Rom. 16. v. 25.
Particularia præterea Dei judicia & speciales casus ad hanc
voluntatem referuntur, quorum ratio à nobis ignoratur. Vo-

luntas

*Latere revelata est Evangelium per Prophetas & Apostolos mani-
festatum ac literis consignatum, quo omnia ad salutem ne-
cessaria exprimuntur. Nihil enim quod ad animæ nostræ
salutis adeptionem spectat, non revelatum extat, quare &
nulla voluntas abscondita, quoad salutem, dici potest.*

LXXV. Hic iterum à nobis abeunt *Calviniani*, & nescio in
quas non blasphemias sese hac distinctione dimittunt. Vo-
luntatis enim revelatæ unum ponunt subjectum, nempe sa-
lutem. Voluntas igitur revelata ipsis est, quâ Deus exterius in
verbo suo ostendat se velle omnium hominum salutem &
conversionem, in recessu verò cordis sive intus sententiam
diversam fovere, nempe se minimè seriò id velle, quæ volun-
tas ipsis abscondita dicitur.

*Secundum
Calvinianos*

LXXVI. Hoc sensu illa distinctio scripturæ è diametro
est opposita; illa enim expressè tradit, quòd omnia, quæ salu-
tem nostram concernant, in scripturis revelata extent, ut
nullus apex in divinis oraculis, qui ad salutem nostram con-
sequendam necessarius dici potest, omissus sit.

LXXVII. Hoc sequenti Syllogismo confirmo: *Si omnia
consilia Dei ad salutem impetrandam necessaria in scripturis revelata ex-
tant, & nullum silentio obvolutum est, sequitur nullam etiam dari
voluntatem absconditam in negotio salutis. Sed prius est verum. E.
& posterius. Consequentia est firma. Assumptio probatur ex dicto
Actor. 20. v. 27. Confessor vos hodierno die, quòd mundus ego sum
à sanguine omnium. Non enim subterfugi, quò minus annunciarim vo-
bis omne consiliū Dei.*

LXXVIII. Neque obstat quòd in quibusdam scripturæ di-
ctis viæ Dei dicantur impervestigabiles. In illis enim non de
voluntate, quæ circa salutem occupata est, differitur, sed de
mirabili gubernatione mundi & Ecclesiæ. Et nos etiam ultrò
fatemur, multa esse, quæ nos investigare haud valemus, multa
abscondita nobis quoad salutem nostram negamus.

LXXIX. *Quarta & ultima voluntatis distinctio* in nostris Ec-
clesiis usitatissima, & ad multa scripturæ dicta concilianda
necessaria, quæ pugnantiam habere videntur, est, quâ distin-
guimus inter *voluntatem antecedentem & consequentem*

*Quarta vo-
luntatis di-
stinctio.*

LXXX. Hæc divisio non hodie nata est, aut ante paucos an-
nos à nostratibus producta, sed quoad materiam è sacris
desum-

desumpta, & quo ad formam est antiquissima: Termini enim istii inveniuntur in Patrum scriptis. *Chrysof. serm. 7. in Ep. ad Eph. Theophil. in Comment. in eandem Ep. Damascen. l. 2. de fide orthodoxa.* Qui omnes cum orthodoxis sic se explicant, ut dicant voluntatem antecedentem esse voluntatem gratiæ sive ardentissimum Dei desiderium, quo serio & ardentem homines ad unum omnes salvos fieri cupit in Christo fide apprehendendo.

*Voluntas antecedens
quor. modis
dicatur.*

LXXXI. Voluntas hæc nominatur antecedens duplici modo 1. *πρὸς ὑμᾶς* respectu nostri, quod fidei & promissionum applicationem, quæ in tempore subsequitur, τῷ ζῆλῳ antecedat. 2. *Πρὸς τὸ Θεόν*, quia nulla omnino est causa, quæ hanc Dei voluntatem in negotio apud Deum antevertat: Ea enim prima & summa est *ἐν τῇ ταύξει* consiliorum Dei ad salutem nostram pertinentium, & ex hac tanquam causa summa omnes causæ reliquæ profluunt & dependent.

LXXXII. Voluntas ergo hæc universalis est, sed non absoluta, verum determinata & ad certa media alligata nimirum Verbum & Fidem.

LXXXIII. Voluntas verò consequens est voluntas iustitiæ, quâ Deus ob misericordiæ & mediolorum contemptum jam non vult salutem & conversionem omnium, sed ex justo iudicio punit igne infernali, si in isto proposito perseverant homines.

*Voluntas consequens
quor. modis
dicatur.*

LXXXIV. Voluntas hæc dicitur consequens iterum duplici modo 1. respectu mediolorum quatenus ea applicantur, unde & hæc voluntas mediolorum à nonnullis vocari solet. 2. respectu voluntatis antecedentis, quæ eam antecedit non tempore, sed ordine.

LXXXV. Hanc distinctionem risu excipiunt Calviniani optimè videntes, quòd stante hac distinctione, omnia ipsorum tela, quibus absolutum decretum astruere moluntur, in nihilum abeant & evanescant. Propterea eam absurditatis insimulant, fictam esse dicunt minimeque in Ecclesia tolerandam.

LXXXVI. Verùm ut res clarior fiat, Orthodoxi Theologi quædam exempla ex rebus naturalibus desumpta profecerunt, quibus demonstrant, quòd non tantum sine ulla absurditate

ditate hæc distinctio in Ecclesia usurpari possit, sed necesse est. *Exempla*
jam ejus sit usus. Nos tria tantum apponemus 1. à Medico deductum *prope petitæ*
est: Is accersitus ad ægrotum in votis id habet maximè, ut ægrotus *livinationis*
convalescat & ad pristinas vires redeat, propterea medicamen *è natura pe-*
ta, quibus morbi vehementiam depelli posse judicat, præscribit: *tita.*
si verò ægrotus medicamenta assumere respuit, tum medicus i-
psum deserit, & sic quem volebat sanum antecedente voluntate,
jam consequente non vult ob mediorum contemptum, quorum
beneficio sanitati restitui potuisset.

2. à Mercatore. Is quando mare ingressus est, omnes merces
suas cupit salvas, voluntate anteced. ad eum, quo tenet locum
deportare: quando verò periculum aliquod sive tempestas o-
boritur, quæ ipsi mortem minatur, nisi merces maris committat,
ut sic navis ab onere isto levetur, tunc consequ. voluntate mer-
ces non servare, sed perdere cupit ob vitæ periculum, quod
instat.

3. à Præceptore, qui omnes omnino, qui disciplinæ ejus dati
sunt, erudire atque informare discipit: Si vero in illorum nu-
mero sunt quidam, qui eum perpetua inobedientia fatigant, ra-
ro pede scholam calcant, & sic omnia media, quibus ad erudi-
tionem pervenire possunt, spernunt, tunc justè ipsos deserit &
è numero suorum discipulorum excludit.

LXXXVII. Et hæc breviter de dist. voluntatis dicta sufficiant,
quæ si probè notentur, ex multis, quæ videntur explicatu diffi-
cilia extricare nos poterimus. Pergemus nunc ad primam &
principalem Electionis nostræ causam, quæ est *misericos DEI*
voluntas, quâ DEVS seriò expetit omnium hominum conversionem & sa-
lutem, nec absoluto aliquo decreto quosdam rejicit.

LXXXIIX. Hanc thesin nostram Scripturæ dictis, ratio- *Rationes*
nibus & patrum testimonijs confirmatam dabimus. Ne autem *pro asseren-*
in nimium theses excrescant, unum quodq; membrum tribus *da miseri-*
rationibus absolvemus. Sit ergo prima: *corde Dei.*

LXXXIX. *Quodcumq; DEVS juramento confirmat, hoc seriò vult voluntate.*
& expetit. Atqui DEVS juramento confirmat quod omnium hominum
velit salutem, tam piorum quàm impiorum. E. illud seriò vult & expetit.

Major est certissima ex Epistola ad Hebræos cap. 6. vers. 16.

D

Et

Et eleganter dicit Hieron. tom. 11. Epist. 46. Idcirco jurat, ut, si non credimus promittenti DEO, credamus saluam pro salute juranti. Et August. lib. 14. de civ. cap. 32. Quid est DEI veracis juratio, nisi promissi confirmatio & infidelium quaedam increpationis.

Minor patet ex Propheta Ezech. cap. 33. v. 11. Vivo ego nolo mortem impij, sed ut convertatur & vivat, & cap. 18. v. 32. Nolo mortem morientis dicit Dominus DEVS. Revertimini & vivite.

XC. Et hoc primum nostrum fundamentum licet adeo firmum sit, ut sine blasphemia negari non possit, impudentes tamen Calviniani, qui ne DEO quidem juranti credere volunt, illud varijs exceptiunculis frivolis tamen eludunt.

Exceptiones
Calviniano-
rum ad pri-
mam ratio-
nem.

XCI. Quidam in presentibus dictis de temporali non aeterna morte agi dicunt. Sed unde hoc probant? textus si probe inspiciatur hoc non loquitur. Contra illorum enim somnia argumentum tale in medium profero.

Quaecunque mors opponitur vitae aeternae & non est communis pijs & impijs illa hic intelligitur. Atqui mors aeterna opponitur vitae aeternae nec communis est pijs & impijs. E. illa mors hic intelligatur. Major per se patet: Minor habetur in textu. Et ponamus intelligendam esse mortem temporalem, Calviniani tamen quod gaudeant non habent, sed nostra potius sententia confirmatur: Si enim DEI voluntati adversum ut morte temporali quis abeat, multo magis, ut quis aeternam morte pereat.

XCII. Quidam dictum hoc non universaliter de omnibus hominibus, sed tantum Judaeis intelligendum esse volunt. Verum neque ex hoc aliquid praesidij habent Calviniani. Licet enim hoc verum sit, quod concio ista ad Judaeos habita fuerit, tamen non tantum ad Judaeos (*omnia enim quae scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt* 1. Timoth 3.) sed & DEUS nobis hodie dicit per ministros verbi sui: Vivo ego &c. 2. quare ex Calvinianis, an DEUS etiam voluerit interitum quorundam Judaeorum impiorum? affirmabant ipsi, sed tota scriptura & praesertim hoc dictum diversum dicunt.

XCIII. Quidam recurrunt ad distinctionem illam de voluntate

luntate abscondita & revelata, blasphemè dicentes, DEUM quidem voluntate revelata velle omnium hominum conversionem & vitam, sed non voluntate absconditâ. Sed horrendam hujus distinctionis explicationem, quæ DEO simulationem tribuit, superius confutatam dedimus, ut opus esse haud putemus, de novo illud hic repetere. Stat ergo frivolis elusionibus extractis, primum fundamentum firmum & fixum, quòd DEUS seriò velit salutem omnium, quia id juramento confirmat.

XCV. Secundum fundamentum petimus ex Epist. Petri. 1. 3. Secundum vers. 9. ex quo tale formamus argumentum: *Quicumq; ita patiens fundamentum est, ut nolit ullum perire, sed ut omnes ad pœnitentiam revertantur, is omnium hominum vult salutem.* Atqui DEVS ita patiens est, ut nolit ullos perire, sed ut omnes ad pœnitentiam revertantur. E. DEVS vult omnium salutem. Majoris connexio firma est, cum per verbum, ne ullus pereat, nemo excludatur, accedit, quòd universalis particula omnis, quæ statum subsequitur, universalitatem hîc indicet. Minor est Apostoli Petri in Epist. 2. cap 3. v. 9. Non tardat DEUS promissionem, sicut quidam existimant, sed patiens est erga nos, dum non vult ullos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti.

XCV. Hic iterum tumultuantur Calviniani, deblaterantes *Exceptiones* solos credentes sive electos per vocabulum, Erga nos, notari; *Calvinianos* cum tamen versus decimus quintus ejusdem capituli hanc glossam refuter: & ulterius evineo illud sic: *Quicumq; invitantur ad pœnitentiam & quos vult recipere Deus, illi hîc intelliguntur.* Atqui non-credentes sive infideles invitantur ad pœnitentiam & eos DEUS vult recipere si veniant. E. non-credentes sive infideles intelliguntur. Neq; obstat, quòd Petrus se ipsum includat, cum illud fiat per *νοικοδομῆσαι*, quæ Apostolis frequentissima fuit. *rum.*

XCVI. Tertium fundamentum sumimus ex loco Iohan. 3. Tertium v. 16. 17. ex quo sic rursus argumentamur: *Quicumq; ita diligit mundum, ut pro eo det filium suum unigenitum, eo sine, ut non judicet mundum, sed ut salvetur mundus per illum, is seriò omnium hominum expetit salutem.* Atqui Deus ita dilexit mundum, ut pro eo det filium suum unigenitum eo sine, ut non judicet mundum, sed mundus salvetur per ipsum. E. DEVS seriò omnium hominum expetit salutem. *fundamen- tum.*

Majoris connexio patet: Nullum enim nullum, inquam, certius & evidentius ardentissimi amoris erga nos DEUS documentum dare potuisset, quàm quòd filium unigenitum pro toto mundo in mortem dederit, ut ab æterna morte illum liberaret; Quomodo ergo illum non vellet salvum? Minor extat Iohan. 3. vers. 16. 17. Sic DEVS dilexit mundum, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam. Non enim DEVS misit Filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut mundus salvetur per ipsum.

Exceptiones
Calviniano-
rum.

XCVII. Excipiunt ad hoc dictum Calviniani 1. vocabulum Mundi hîc pro Electis, non pro omnibus hominibus sumi.

Sed hoc dicitur absq; præsidio scripturarum: Nullus enim in tota sacra scriptura proferri potest locus, in quo Mundus pro Electis usurpetur: pro infidelibus & incredulis quidem & pro omnibus hominibus accipitur, pro Electis nunquam. 2. Ex textu clarum est, omnes intelligi homines, quod sic evinco: Ubicumque vocabulum Mundi sumitur pro fidelibus & infidelibus, ibi non tantum Electi, sed qui iudicantur & non iudicantur omnes homines intelliguntur, Atqui in præsentî dicto vocabulum sumitur pro fidelibus & infidelibus. E. non tantum Electi, sed omnes homines intelliguntur.

XCVIII. Et sic firma & infallibilia sunt scripturæ fundamenta; ad rationes progredimur.

Prima Ra-
tio.

XCIX. 1. Sumitur ex fine creationis. Quoscunq; DEUS eo fine condidit, & ad imaginem suam formavit, ut salvarentur, illorum etiam salutem seriò vult & experit. Atqui DEUS eo fine condidit homines & ad suam imaginem formavit, ut salvarentur. E. illorum salutem seriò vult & experit. Major certa: quomodo enim DEUS illos non vellet salvos, quos eo fine condidit. Minor sic confirmatur: Quicumq; conditus est ad imaginem, is eo fine conditus est, ut salvaretur: quia imago & salus se mutuò sequuntur & à se invicem separari non possunt. Atqui omnes homines in Adamo, in quo habuerunt imaginem Dei, conditi sunt ad imaginem Dei. E. eo fine conditi sunt ut salvarentur.

Secunda
ratio.

C. 2. à precibus, quæ omnes vanæ, inanes & blasphemæ forent, quæ pro reprobis ad Deum funduntur, si absolutè quorundam
mise-

miseri nollet DEUS: Quod posterius cum absurdum plane sit, prius ut corruat necesse est. Accedit quod sic semper titubante fide & conscientia orandum esset; quia certo scire haud possemus, an simus inter illos, quorum Deus misereri velit.

CII. *à desperatione.* Stante enim illa sententia, quod *Tertiaratio.* DEUS quorundam tantum misereri velit, fores desperationis longè lateq; panduntur. Quis enim quaeso sub speciali illa propositione, DEUS quorundam vult misereri, subsumere potest, E. etiam mei, E. ego etiam in illo ero numero, quorum misereri vult DEUS. Consolatione sic erigi nemo potest, sed facile quis in desperationis abyssum submergi potest. Quando verò universalis propositio ponitur, DEUS vult omnium misereri & omnium expetit conversionem & salutem: sub hac propositione quivis subsumere potest. E. etiam mei, & sic consolatio magna oritur & ad homines redundat.

CIII. *à Patrum testimoniis.* Ambros. *serm. 8, in Psal. 118.* Sol justitiae *Testimonia Patrum.* omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est & omnibus resurrexit. Si quis autem non credit in Christum, generali beneficio ipse se defraudat, ut si quis clausis fenestris radios solis excludat. Idem *l. 2. de voc. gentium cap. 8.* Sive igitur novissima contempler secula, seu prima, sive media, rationabiliter & piè creditur, omnes homines salvos fieri, DEUM velle, semperq; voluisse.

Prosper. l. 2. de vocat. gent. cap. 28. Fit manifestum, quod diversum & innumeris modis omnes homines vult Deus salvos fieri, sed qui veniunt DEI auxilio diriguntur, qui non veniunt sua pertinacia reluctantur.

Bernh. serm. 1. in purific. Mariae: In communi posita est Dei misericordia: nemo illius expers est, qui renuit.

CIV. Quando sic nostram sententiam de misericorde erga *Objectionum solutio.* omnes homines voluntate, ex scriptura, rationibus & testimonijs Patrum satis munitam putamus; ad tela adversariorum Calvinianorum excutienda accessum facimus.

CIV. Non autem opus esse censeo, ut multum de adversariorum sententia hic praemittamus, cum illa satis manifesta sit ex ipsorum objectionibus, quæ licet multæ ab ipsis proferantur,

nos tamen præcipuas tantum, quas ex cap. 9. ad Roman. petunt, in quo loco causæ suæ præsidium totum quærunt, dissolutas dabitur.

Scopus noni
capitis Epi-
stola ad Ro-
man.

CV. Initiò autem illud probè notandum & semper firma memoriã tenendum, quòd principaliter & primariò ibi agatur de refectione temporali Judæorum à Gratia, à Christo & Evangelio, deq; gentiliùm receptione in locum eorum. Quod manifestum est ex eo, quia spes quædam recuperandæ salutis adhuc reliqua est reiectis, 2. quia cap. subsequenti pro ipsorum salute orat & sperat fore, ut convertantur & emergant ad pœnitentiam per suum ministerium. Hic scopus primarius est, quem Apostolus intendit: Interim typum Electionis in hoc ipso capite proponi negare nemo potest.

Prima obje-
ctio.

CVI. Cautelã hac præmissa ad rem tendimus. 1. Producent vers. 11. ubi dicitur: *Cum enim nondum nati fuissent pueri, aut aliquid boni egissent aut mali, ut secundum Electionem propositum DEI maneret: Non ex operibus sed ex vocante dictum est ei, quia major serviet minori, ut scriptum est, Iacob dilexi, Esau autem odio habui.*

CVII. Hæc verba Pareus & alij Calviniani ad absolutum decretum exstruendum torquent. Pareus enim in comment. super hanc Epist. eodem cap. p. 816. dicit: *Causa igitur fuit æternum Dei propositum quo constituit, tale discrimen eorum facere. Prævus fuit Esau naturã. Non minus etiam Iacob. Uterq; enim conceptus in peccato. Et tamen hunc dilexit Deus, illum odio habuit, non utique ob discrimen aliquod inherens aut prævisum sed κατ' ἐκ λόγων, quia unum elegit, & alterum non elegit.*

Solutio pri-
mæ obiectio-
nis.

CIX. Verùm respondemus Paræum & alios Calvinianos, qui sic concludunt, scopum Apostoli non attendere, qui, ut paulò antè dictum, non de Reprobatione aut Electione, sed temporali Judæorum refectione, de fœdere & gratia Dei agit. 2. Calviniani unde hæc sit mutuatus Apostolus observare deberent, tunc facilè clarum & manifestum erit, Apostolum non tam de personis, quàm posteris Esavi & Jacobi tractare.

Desumit autem Apostolus hæc partim ex Moyse cap. 25. v. 23. partim ex Malach. c. 1. v. 3. Prior locus sic habet: *duæ gentes sunt in utero tuo, & duo populi dividuntur ex ventre tuo, & populus populum superabit, & major serviet minori.* Posterior sic sonat: *Nonne frater erat Esau*
Iacob

Jacob dicit Dominus? dilexi Jacob, Esau autem odio habui & posui montes eius in solitudinem & hereditatem ejus in desertum draconis? Quod si dixerit Idumæa: ad paupertatem redacti sumus, sed revertentes adificabimus, quæ destructa sunt: hæc dicit Dominus exercituum: isti adificabunt & ego destruam, & vocabuntur termini impietatis & populus cui iratus est Dominus usq; in æternum. Ex his duobus scripturæ locis cum satis appareat non tam, ut antè dictum, de personis, quàm posteris agi; sequitur si secundum Calvinianorum dogma in loco Paulino tractatur de Reprobatione & Electione absoluta, omnes posteros unà cum Jacobo ad vitæ æternæ hereditatem possidendam electos esse, & omnes ex Esavo oriundos æternis cruciatibus adjudicatos esse, quod posterius cum absurdum & manifestè contra scripturam sit, prius quoq; eadem laborabit absurditate & falsitate, nempe agi in loco Apostolico de Reprobatione & Electione absoluta, & absolutum inde posse probari decretum.

3. Per vocabulum odij non absolutum odium reprobationis intelligendum est, ut Paræus facit, sed pro neglectione sive posthabitione & exclusione temporali à privilegijs externis sumendum, ut sæpissimè in scriptura asseritur, *Psal. 78. v. 67. Prov. 13. v. 24. Luc. 14. vers. 26. Iohan 12.* Et hanc vocabuli odij significationem pro posthabitione hic locum habere posse, duo illa oracula scripturæ paulò ante citata ex Moyse & Malachiæ Prophetia satis superque ostendunt.

4. Cum suprà à nobis dictum sit, hinc typicè agi de Electione & Reprobatione: ultimò videndum est, quomodo ad antitypum referenda sint verba Apostoli. Id autem rectè hoc modo fit: Sicut ad jus primogenituræ sive externum dominijs privilegium & promissionem terræ Canaan consequendam, nihil carnalis propagatio, nihil opera juvabant, sed mera & gratuita Electio locum habebat: sic ad obtinendam æternam hereditatem, nihil propagatio carnalis, nihil opera profunt, sed recurrendum ad gratuitum DEI favorem, & in eo omnis spes salutis figenda & collocanda est. Ulterius typus si extruditur, à scopo Apostoli abitur, & in analogiam fidei impingitur.

Secunda
obsecutio.

CVII. 2. Ex hoc capite objiciunt *vers. 14.* Quid igitur dicemus de
num injustitia apud DEVM? absit. Nam Mosi dicit, Miserebor, cu-
juscunq; misereor, & commiserabor, quemcunq; commiserabor. Itaque non
est currentis, neque volentis, sed miserentis. Super hæc verba Paræus
dub. 6. in hoc cap. inquit: Cum Electio non sit ex operib, non ex fide, sed
solo vocante DEO, rectè absoluta dicitur, non aliunde pendens, ut à causa
movenente DEVM in consilio Electionis, nisi à voluntaria DEI miseri-
cordia & *Adoniz.*

CIIX. Resp. Parum vel nihil omninò in his verbis præsidij
habent Calviniani, si scopus Apostoli probè attenditur, utpote
qui in eo totus est & omnis, ut Judæorum, qui suis operibus
insolescebant, jactantiam reprimat; dicere vult, Judæos falsò
sibi persuadere, quòd operibus præmium æternæ beatitudinis
obtinere niterentur, cum hoc ex solius DEI miserentis gratia
pendeat, & tantùm illi detur, cujus vult misereri, non quod o-
mnium misereri nolit, (ita enim Paulus sibi ipsi contradiceret,
qui *cap. 11. ad Rom. vers. 32.* expressè dicit, quòd concluderit DEVS
*omnes sub incredulitatem, ut omnium misereatur, ubi nemo excludi-
tur,*) sed quod DEUS tanquam justus judex non teneatur mi-
sereri illorum actu, qui operibus suis æternæ beatitudinis sedem
consequi falsò sibi persuadent, quam falsam persuasionem Ju-
dæi in mente fixam habebant. Quæ autem Paræus de Electio-
ne absoluta hîc dicit, ea ex loco Apostoli concludi non possunt,
neque ex verbis citatis sequuntur de qua re inferius plura.

Tertia obje-
ctio,

CIIX. 3. Producent tres versus subsequentes: 17. 18. 19. di-
cit enim Scriptura Pharaoni, in hoc ipsum te excitavi, ut ostendam in te
virtutem meam, & ut annuncietur nomen meum in universa terra. E, cu-
jus vult miseretur & quem vult indurat. Paræus super hæc ver-
ba talem instituit sermonem: *Hactenus arbitrariam DEI Electio-
nem aliquorum vindicavit à calumnia injustitiæ. Nunc ab eadem vindicat
arbitrariam Reprobationem aliquorum, ostendens DEVM pariter absolu-
ta & liberrima voluntate aliquos eligere, misereri, servare, contra, aliquos
reprobare, indurare ac perdere absque injustitia, eò quòd sancta ejus
voluntas absolutissima est justitiæ regula, &c.* Ex quibus & subse-
quentibus verbis apparet, Paræum circa salutem hominum, vo-
luntatem DEI ex hoc loco facere particularem, utpotè qui
non

non omnium, sed quorundam ex absoluta voluntate salutem
expetit.

CX. Resp. Verum id ex hoc loco nunquam deducet Pa-
raus, neque ullus absolutæ prædestinationis architectus. Pau-
lus enim hæc verba ex *Exod. cap. 9. vers. 16. desumpsit*, in quo capite
summa Pharaonis pertinacia vivis quasi coloribus depingitur,
quomodo nimirum omnes animæ & plagæ à DEO immis-
sæ nauci fecerit Deoq; obsequi abnuerit, qua pertinacia DEUS
tandem fuit motus, ut ostenderet potentiam suam insuperabi-
lem, contra quam hætenus tantopere sævijt. Verba igitur
illa, *in hoc te excitavi*, non ad scelera referenda sunt, quasi Deus
ipsum ad hæc perpetranda impulerit. Absint enim hæc à
DEO longissime, *utpote qui non est volens iniquitatem, Psal. 5. vers. 5.*
sed potius ad scelerum finem sive determinationem, hoc est, quod
Deus contumaciam & insignem impietatem Pharaonis ita ordi-
navit & limites præscripsit, ut tandem gloria & potentia DEI
inde manifesta redderetur, propterea dicitur, ut ostenderem in
te potentiam meam, in hoc excitavi te, non ut scelera illa per-
petrarentur. Veram hanc esse interpretationem Grammatica
confirmat. In Hebræo enim est verbum tertiæ conjugationis,
stare te feci, quod non actionem aut impulsum significat, sed
permissionem & sustentationem, quod fusius si opus esset, de-
monstrare possumus. Quomodo jam ex his verbis à Paulo ci-
tatis Paræus absolutam & particularem Dei voluntatem circa
salutem concludet? nam verbis, quæ sequuntur. E. cujus vult
miseretur & quem vult indurat, non definitur à Paulo, quod
Deus ex absoluto odio non omnium misereri velit, imò contra-
rium dicit ipse Roman. II. vers. 23, & tota scriptura sacra: osten-
dit saltem Paulus quod Deus quos velit induret, quam ob cau-
sam autem id fiat, hinc non dicitur, sed justitia tantum DEI ab
iniquis hominum judicijs vindicatur, qui ergo illi sint, quibus
DEUS misericordiam suam conferre velit, ex alijs scripturæ
dictis addiscendum est. Præterea induratio DEO tribuitur,
non ut peccatum vel causa peccati, hoc modo potius diabolo &
voluntati hominum ascribenda est, sed ut poena peccati: quia
DEUS subtrahit suam gratiam, ut cor per se durum & obstina-
E tum

tum non ampliùs emolliri velit, permittit Diabolo, ut is tanquam
iustitiæ divinæ executor hominem secum rapiat, & nescio in quæ
non peccata præcipitet.

Quarta ob-
jectio.

CXI. 4. & ultimò arripiunt ex hoc c. simile illud de figulo,
quia Apostolus dicit: *Nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit, quid me
fecisti? An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud
quidem vas in honorem, aliud in ignominiam. Quòd si DEVS volens
ostendere iram suam & notam facere potentiam, sustinuit in multa potentia
vasa iræ aptata ad interitum, ut ostenderet divitias in gloriam.*

Paræus super hæc verba dicit hoc simili doceri: *Ut figulus
merâ voluntate format ex eadem argilla pateram ad usus honestos, & cata-
bum ad usus indecoros; ita DEVS merâ voluntate & quidem potiore jure ex
eadem massa generis humani alios format vasa gloria, alios vasa ignominia:
hoc est, alios eligit, convertit, donat salutem Christo: alios non
eligit, sed relinquit in morte, abjicit & propter peccata sua da-
mnat, & p. 854. & 78. dicit DEVM quosdam homines reprobare à gra-
tia, ut essent vasa iræ coagmentata ad interitum; item DEVS vasa iræ præ-
parasse, condidisse, ordinasse ad interitum. Eodem modo qui Calvi-
ni castra sequuntur, hunc locum interpretantur, ut DEUM
omnium hominum salutem non velle concludant.*

CXII. Resp. Simile præter mentem & scopum Apostoli ul-
teriùs, quàm debebat, extenditur. Non enim in illo agitur de
causis Electionis aut reprobationis, sed tantùm de liberrimâ
DEI voluntate disseritur, quid nimirum DEUS jure faciat
aut facere possit. Ita ergò verba explicanda sunt: Si fas est
figulo ex eadem massa fingere vel formare aliud vas in hono-
rem, aliud in ignominiam: quantò minus DEUS reprehensio-
nem incurreret, si ex mero gratuito favore quorundam, qui ob-
latam gratiam accipiunt, misertus, reliquos pertinaces indurari
permittat.

In eo ergò convenit simile, in reliquis maximè dis-
crepat; falsissimum est & illud, *quòd vasa quaedam præparet
DEUS ad interitum; Indefinitè ibi loquitur Apostolus, præ-*
parata

parata sunt, à quo ipse non dicit: imò à DEO præparata negat eo ipso, quia DEUM vasis iræ irasci, eaque cum magna patientia tolerare affirmat. Sed quid multis? Apostolus ipse, à quo præparata sint, exponit Rom. 5. v. 12. ubi peccatum per unum hominem intrasse scribit, & Sap. 2. v. 25. invidia Diaboli mors in mundum intrasse dicitur. Diabolus ergò & mala voluntas hominis in causa est, quòd quædam vasa, quæ DEUS vasa misericordiæ volebat, sine vasa interitus vel iræ.

Et tantùm de membro primo cap. 1.

MEMBRUM II.

De causa meritoria sive universalis merito Christi.

CXIII. Demonstratâ primariâ & principali salutis nostræ causâ ad meritoriam accedimus, ubi quòd illa etiam universalis sit, probandum erit, id est, Christum mortuum esse & satisfecisse pro peccatis omnium & singulorum hominum dictis Scripturæ demonstrabimus.

CXIV. 1. *Super quemcunq; posuit DEUS iniquitatem omnium nostrum, is pro omnibus hominibus mortuus est & satisfecit.*

Atqui super Christum DEUS posuit iniquitatem omnium nostrum.

Ergò pro omnibus mortuus est & satisfecit.

E 1

Majoris

Majoris connexio est firma. Phrasis enim illa : *posuit iniquitatem super aliquem*, nihil aliud in scriptura significat quàm satisfacere, quòd typus hirci emissarij, cui omnes iniquitates à Sacerdote, Dei jussu imponebantur, *Levit. 16.* ostendit.

Minor est Prophetæ *Esaia cap. 53. vers. 6.* *Et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.*

CXV. Hic Calviniani universalitatem CHRISTI pernegantes, excipiunt per vocabula *Omnium nostrum* tantum fideles notari, qualis verè erat Prophetæ *Esaia*. Vcrùm falsum hoc esse verba statim præcedentia ostendunt, quia dicitur : *Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit* : ex quibus sic infero : Quicumque sicut oves erraverunt & in viam suam declinaverunt illi hîc intelliguntur. Atqui non tantùm fideles, ut *Esaia* & alij, sed etiam infideles ut oves erraverunt & in viam suam declinaverunt. E. non tantùm fideles, sed & infideles hîc intelliguntur. Minor vera est ex *Psal. 14. vers. 2.* & *Rom. 3. v. 11.* ex quibus expressè conspicitur hanc descriptionem esse universalem omnium hominum.

Secundum
fundamen-
tum.

CXVI. *Quicumque non tantùm pro Electorum, sed etiam totius mundi peccatis est propitiatio, is pro omnibus hominibus mortuus est & satisfecit.* Atqui *Christus non tantùm pro Electorum, sed etiam pro totius mundi peccatis est propitiatio. E. etiam pro omnibus hominibus est mortuus & satisfecit.*

Major sua luce radiat. Minor est ex *1. Iohan. 2. vers. 2.* *Christus est propitiatio non tantùm pro nostris, sed etiam pro totius mundi peccatis*, ubi expressè non tantùm pro Electis Christi satisfactionem factam esse, sed pro omnibus hominibus docetur.

CXVII. Absurda iterum Calvinianorum est exceptio, quia per vocabulum *Mundi* solos fideles & Electos intelligi dicunt.

Primò enim nunquam, ut in priori mèmbro hujus cap. dictum, vocabulum *Mundi* in scriptura Electos significat, nedum in *Epist. Johan.* ubi vel universum genus humanum vel solos reprobos notat, quomodo sumitur hoc ipso cap. *vers. 15.* & *16. cap. 3. v. 1. cap. 4. v. 5.*

Secundò spiritus sanctus argueretur *ταυτολογίας*. Secundum enim Calvinianorum somnia ille sensus emergeret : *Christus*

mor-

mortuus est & satisfecit non tantum pro fidelium & Electorum,
sed & pro fidelium & Electorum peccatis.

CXIX. 3. *Quicumque mortuus est & satisfecit pro his qui sua culpa* Tertium
damnantur & pereunt, is pro omnibus mortuus est & satisfecit. Atqui fundamen-
Christus mortuus est & satisfecit pro his qui sua culpa damnantur & pereunt. tum.
Ergo pro omnibus mortuus est & satisfecit.

Majoris consequentia patet ex eo, quia pro Electis mortuum
esse Christum Calviniani concedunt; jam autem qui pereunt
Electi non sunt.

Minor ex sequentibus confirmatur dictis, Rom. 14. vers. 16. *Noli*
cibo tuo illum perdere pro quo Christus est mortuus. Hebr. 10. vers. 26.
Quanto putatis acerbioris supplicio dignus censebitur qui filium Dei conculca-
rit & sanguinem foederis per quem fuerit sanctificatus profanam duxerit &
Spiritum gratiae contumelia affecerit, 2. Petr. 2. vers. 1. *In nobis erunt Ma-*
gistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, & eum qui emit eos Do-
minum negant.

CXIX. Adhuc dicta exceptiunculam hanc producant,
quod dicant, accipienda haec esse κατὰ δόκησιν, quod scilicet
Christus opinione aliorum pro omnibus mortuus, Sed quae haec
impietas & absurditas? illa quae κατ' ἀλήθειαν in sacro affirman-
tur codice ad δόκησιν referre. Nec nudè haec ab Apostolo as-
feruntur, sed infallibiliter confirmantur. Et quid multis? inspi-
ciant dictum Apostoli Hebr. 10. vers. 29. *Quanto putatis deteriora*
supplicia mereri, qui filium DEI conculcaverit, & sanguinem Testamenti
pollutum duxerit, per quem fuerat sanctificatus. Ubi clarè asseritur il-
los etiam sanguine CHRISTI redemptos, qui eum & san-
guinem ejus conculcant, id est, qui se convertere abnuunt & suam
impœnitentiã meritum CHRISTI pedibus quasi concul-
cant.

CXX. Rationibus sic confirmatur nostra sententia, i. *à si* Rationes
ne incarnationis. Quicumque enim eo fine venit in carnem, ut 1.
pro omnibus moreretur & satisfaceret, is etiam pro omnibus
mortuus est & satisfecit. Atqui CHRISTUS eo fine venit
in carnem, ut pro omnibus moreretur & satisfaceret. Ergo pro o-
mnibus mortuus est & satisfecit.

Majoris connexio per se clara est. Minor confirmatur ex dicto *Matth. 18. v. 11. ubi dicitur*, quod Christus eo fine venerit, ut quod perierat, servaret, quod nihil aliud est, quam ut morte & passione id, quod perierat, redimeret.

Secunda ratio.

CXXI. 2. *Ab adhortationibus ad pœnitentiam.* Quicunque vocantur ad pœnitentiam, pro eis Christus mortuus est & satisfecit. Atqui omnes vocantur ad pœnitentiam. Ergo pro omnibus mortuus est & satisfecit.

Majoris sequela illa est, qui vocantur ad pœnitentiam vocantur ad fidem, quia fides est potior pars pœnitentiæ, qui autem ad fidem vocantur, illi ad meritum Christi apprehendendum vocantur, quia fides meritum Christi apprehendendum præsupponit, omnis siquidem qui vult credere in Christum, necesse est, ut apprehendat & applicet sibi meritum Christi.

Minor vera est ex Propheta *Ezech. 33. v. 11. Convertimini à vîs vestris pessimis, & quare moriemini*: Et ex invitatione Christi *Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, ego reficiam vos*, jam autem nemo venire potest ad Christum nisi per pœnitentiam.

Tertia ratio.

CXXII. 3. *A periculo desperationis.* Quodcunque dogma homines ad desperationem adigit, illud abominandum & rejiciendum. Atqui dogma illud, quo docetur particularitas meritum Christi homines ad desperationem adigit. Ergo illud abominandum & rejiciendum.

Major per se vera est. Minor patet, quando dicitur Christum non pro omnibus, sed pro quibusdam tantum mortuum esse hominibus, tunc statim quis in eam incidit cogitationem, quis scit an ego etiam sim inter illos, pro quibus Christus mortuus est & satisfecit? Quibus sanè cogitationibus infirmus erigere se non potest, nisi universalitas meritum Christi asseratur.

Testimonia Patrum.

CXXIII. 4. Testimoniis Patrum id liquet. *Cyrill. l. 2. in Ioh. c. 7. Filium suum Pater in redemptionem nobis dedit, unum pro omnibus. Unus pro omnibus moritur, ut omnes in ipso vivamus. Cùm enim pro omnibus occisione agni mors interierit, retinere non poterit, sed in ipso & cum ipso cæteros omnes evomet.*

Chryso-

Chrysoſt ſuper 1. Tim. 2. Chriſtus etiam pro gentibus mortuus eſt, & tu pro illis non orabis? illi non crediderunt, illi non voluerunt, ipſe tamen partem ſuam fecit cùm penderet in cruce.

Ambroſ. ſerm. 8. in Pſal. 118. Sol iuſtitiæ omnibus ortus eſt, omnibus venit, omnibus paſſus eſt & omnibus reſurrexit. Si quis autem non credit in Chriſtum generali beneficio, ipſe ſe defraudat, ut ſi quis clauſis fenestris radios Solis excludat. Videamus nunc, quid contra hanc noſtram ſententiam de Uniuerſalitate meriti Chriſti objiciant Calviniani.

CXXIV. Primò autem ſuam opinionem per hanc diſtinctionem mollire volunt, quando dicunt, Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus, & ſatiſfeciffe ſufficienter, ſed non efficienter.

CXXV. Hæc diſtinctio à Scholaſticis quidem excogitata & uſurpata eſt, ſed ſenſu longè diverſiſſimo. Scholaſtici quando dicebant, Chriſtum mortuum eſſe ſufficienter non efficienter pro omnibus, id intellectum volebant: Chriſtum quidem eſſe omnium hominum Meſſiam, ac omnes homines ab æterna morte & damnatione ſufficientiſſimè liberãſſe: quòd autem non omnibus proſit illa redemptio, culpam non reſidere apud Chriſtum, ſed homines, qui verã fide illud beneficium ſibi applicare noluit; Sic *Lomb. 3. ſent. diſt. 20.* Chriſtus ſe obtulit pro omnibus tanquam ad pretii ſufficientiam, ſed pro Electis tantùm tanquam ad efficaciam, quia prædeſtinantis tantùm ſalutem effecit.

Calvini autem ſectatores ſic exponunt: Chriſtum ſufficienter mortuum eſſe, hoc eſt, potuiſſe quidem Chriſtum morte & paſſione ſuã redimere omnes omninò homines, & è faucibus Diaboli eripere, verùm quoniam aliter ab æterno concluſum eſt, illud factum non oportuit, & hoc eſt ipſis efficienter non eſt mortuus. Sed abſurdam hanc eſſe explicationem & Scripturæ è diametro oppoſitam ex ſolutione objectionum patebit.

CXXVI. 1. Objiciunt. Illa dicta ubi dicitur mortuus pro ovibus, pro Electis, pro multis, argumentum ita eſſe poteſt: Quicumque pro ovibus, pro Electis, & pro multis mortuus eſt, is non eſt mortuus pro omnibus. Atqui Chriſtus pro ovibus, pro Electis & multis mortuus eſt, ut *Iohan. 10. v. 15. Ioh. 17. v. 19. Matth. 26. v. 18.* Ergò non pro omnibus mortuus eſt.

Obiectio
prima.

Joh. 10

*Animam pono
pro ovibus meis*

Joh. 17. v. 19.

127. Reſp.

*pro iſtis quos mihi dedit Pater
dedit, me ipſum ſanctifico*

Matth. 26. Inquit mihi pro multis ſeſe dedit

Solutio.

CXXVII. R. Quæ quæso Majoris est consequentia: Christus mortuus est pro ovibus, pro Electis, pro multis. E. pro ovibus, pro Electis, pro multis tantum? Non sequitur, aliàs pari jure concludam: non omnes homines esse resurrecturos, quia scriptura dicit credentes resurgent. E. tantum credentes resurgent. Major erga sic formanda erat: Quicumque tantum pro ovibus, Electis & multis mortuus est, is non pro omnibus mortuus est. Verum stante hac propositione minor falsitate laborat; nunquam enim scriptura utitur exclusivâ hac in parte.

Deinde etiam observandum quando scriptura dicit Christum mortuum esse pro multis, vocabulum *Multi* pro omnibus accipi, ut Paulus clarè ostendit *Rom. 5. vers. 13.* *Sicut per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per unius obedientiam justè constituentur multi.* Ubi ex ea oppositione Pauli manifestum est, vocem *Multi* pro omnibus poni: aliàs illud absurdum emergeret, quod omnes non essent peccatores. Sic *Genes. 17. vers. 5.* etiam accipitur.

*Secunda
objectio.*

CXXIIX. 2. Pro quibus Christus non oravit, pro ijs etiam non est mortuus & satisfecit. Atqui pro reprobis non oravit. E. pro omnibus non est mortuus & satisfecit.

Solutio.

CXXIX. Resp. Major simpliciter vera non est, sed addita hac limitatione: Pro quibus Christus neque generaliter neque specialiter oravit, pro ijs non est mortuus nec satisfecit, sed majore sic limitatâ minor est falsa, siquidem in ara crucis pro reprobis etiam oravit, quando dicit: *Pater dimitte illis quoniam nesciunt quid faciunt. Luc. 23. vers. 34.* In qua oratione etiam illi includuntur, qui eum crucifixerant ut Pilatus, Caiphas & alij, qui tamen reprobi fuerunt. Accedit quòd hoc ipso cap. Christus orat, ut mundus cognoscat & credat, quòd Pater filium suum miserit in hunc mundum, *vers. 21. & 23.* Diligenter igitur distinguendum inter officium Christi Sacerdotale & Propheticum: Non hujus sed illius respectu pro omnibus oravit.

130. Qui-

CXXX. 3. *Obiectio.* Quicumque sunt immaculati & sequuntur agnum, pro iis Christus est mortuus. Atqui non omnes sunt immaculati, & sequuntur agnum. Ergo pro omnibus non est mortuus Christus. Majorem probant ex dicto *Apoc. 14. v. 3. & 4.* ubi dicitur: *Qui non sunt coinquinati cum mulieribus, qui virgines sunt, qui sequuntur agnum, quocumq; ierit, hi sunt empti vel redempti ex hominibus, ubi urgent particulam ex, quæ exclusionem quorundam hominum innuat.* *3. Obiectio.*

CXXXI. *Resp.* Distinguere hic debebant Calviniani, quòd quaedam Scripturæ dicta de passione & redemptione Christi loquantur absolute, ratione voluntatis & intentionis DEI, quædam limitare ratione applicationis & salutaris perfruitionis intelligenda sint. Posteriori modo hoc dictum intelligendum est, hoc est, non ratione efficientiæ sed sufficientiæ, quod ex *c. s.* manifestum est. Quando dicitur: hi sunt empti ex hominibus, verba sic explicanda sunt: Pro his Christus non tantum sufficienter satisfecit & mortuus est, sed etiam efficienter, id est, illi etiam passionem & mortem Christi verâ fide sibi applicant. *Solutio.*

CXXXII. 4. Cujus rei nullus potest assignari usus, illa res à DEO facta non est. Atqui mortis Christi pro reprobis nullus est usus. Ergo etiam illa pro reprobis facta non est. Minorem probant, quia cum Christus pateretur & moreretur, multi ab inferno continebantur, pro quibus frustra passus fuisset & mortuus. *4. Obiectio.*

CXXXIII. *Resp.* Minorem nego: Licet n. tunc temporis actus passionis & mortis Christi non fuerit impletus, non tamen propterea frustra Christus pro his, qui in inferno erant, mortuus est, aliàs pari jure concludam, Christum pro Abrahamo, Isaac & aliis piis hominibus, ante passionem Christi peractam jam mortuis, passum non fuisse, cum jam dudum vitæ æternæ hæredes extiterint. *Solutio.*

Quare probè tenendum, quòd passionis & mortis Christi fructus non tum demum coeperit, cum ipso actu illa perageretur, sed extenderit se tum ad præteritum, tum ad futurum tempus. Non ergo frustra Christus pro damnatis mortuus & passus est, licet jam se convertere non possint, & ex inferno relucari, quia suis temporibus passionem Christi futuram, ac promissiones de

F

Messia

Messia existentēs verā fide apprehendere debuissent, uti Patres & Prophetæ, piique omnes in Veteri Testamento fide æternam salutem consecuti sunt: Et quando Scriptura & Christus ipse affirmat, quòd increduli damnentur & judicentur, qui non credunt in nomen unigeniti Filii DEI id tam de incredulis Veteris quàm Novi Testamenti intelligendum est.

*Quinta ob-
jectio.*

CXXXIV. Quibuscumque Christus distribuit justitiam morte & sanguine partam, pro illis tantum est mortuus. Atqui solis fidelibus Christus distribuit suam justitiam morte & sanguine partam, *Actor. 20. v. 43. Rom. 3. v. 28.* Ergò pro solis fidelibus est mortuus.

Solutio.

CXXXV. s. Major cum veritate non congruit: Malè enim ipsa passio & fructus passionis confunduntur. Passio & mors universaliter se ad omnes homines extendit, fructus autem ad solos fideles pertinet. Licet ergò non omnes mortem & passionem sibi applicent, nec proinde ejus fructum percipiunt, non tamen inde sequitur, mortem pro omnibus factam non esse, aliàs pari ratione evincere possem, Verbum quoniam in omnibus non est fructiferum, omni creaturæ proponendum non esse, quod tamen valdè absurdum & sacris literis contrarium.

MEMBRUM III.

De causa offerente.

*De causa of-
ferente.*

CXXXVI. Quia sic etiam universalitatem meriti à Christo præstiti confirmatam dedimus, recto ordine & methodo ad causam offerentem pergimus. Ut enim beneficia per obedientiam & satisfactionem Christi parta omnes tangunt: sic etiam ut per verbum eadem omnibus offerantur necesse est. Pro universalitate igitur vocationis primum argumentum nostrum tale est:

*Primum fun-
damentum
pro universa-*

CXXXVII. Quicumq; ad amplectendam gratiam vocat omnes, is neminem excludit. Atqui DEUS ad amplectendam gratiam vocat omnes. Ergò neminem excludit. Major probatione non

non indiget. Minor confirmatur ex Propheta Esai. cap. 55. v. 1. *Beate vocati*
Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, rationis.
emite, & comedite: venite, emite absq; argento & absq; ulla commuta-
tione vinum & lac. Et Christus ipse Matth. 11. v. 28. omnes invitat
dicens: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam,*
jam autem nemo hominum inveniri potest aut inventus est in
toto terrarum orbe, qui non oneratus sit peccatis; *Quis enim da-*
bit mundum de immundo conceptum semine, ne unum quidem, Job. 14.
vers. 4. Sequitur ergo, quod omnes omnino vocentur.

Faciunt huc etiam parabola de vocatione in vineam, de
invitatione ad nuptias & ad cœnam magnam, Matth. 20. vers. 1.
Luc. 14. v. 16. & seqq.

CXXXIIX. 2. Quibuscunque DEUS vult prædicari Evange- *Secundum*
lium, illos etiam vult vocari. Atqui DEUS vult omnibus præ- *fundamen-*
dicari Evangelium. Ergo etiam omnes vult vocari. Major *tum.*
per se manifesta est, cum nemini possit prædicari Evangelium,
qui non vocem etiam audiat, teste Paulo Rom. 10. v. 17. Quomo-
do credent, quem non audierant? Quomodo autem audient sine
prædicante. Minor probatur ex dictis sequentibus: Marc. 16.
v. 15. *Prædicate Evangelium omni creaturae, ubi omnes homines ratio-*
nis capaces, qui illud audire possunt, intelliguntur, quod patet
ex Matth. c. 18. v. 19. Euntes docete omnes gentes, & Luc. 24. v. 47. Sic
oportebat Christum pati, & resurgere à morte, & in nomine ejus prædicari
pœnitentiam & remissionem peccatorum, in omnes gentes hic dicitur. Act.
c. 17. v. 30. DEUM annunciare verbum suum per Apostolos, ut
omnes homines ubique resipiscant, & Coloss. 1. v. 28. Annunciamus
Christum admonentes omnem hominem & docentes omnem hominem in
omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in CHRI-
STO IESU.

CXXXIX. 3. Quicumque vocat reprobos & renuentes, ut ad *Tertium fun-*
conversionem & pœnitentiam eant, is vocat omnes homines, *damentum.*
Atqui DEUS vocat reprobos & renuentes, ut ad conversio-
nem & pœnitentiam eant. Ergo vocat omnes omnino homines.
Majoris connexio patet, cum homines in hoc mundo viventes
aut sint reprobi aut Electi, pii aut impii. Minorem confirmamus
ex his Scripturæ locis: Proverb. 1. v. 24. *Vocavi, & renuistis, extendi*

manum meam, & non fuit, qui aspiceret, despexistis omne consilium. Esai. 26. v. 10. Gratia offeretur impio, nec tamen discedet iustitiam. Esai. 55. v. 6. & 7. Querite Dominum, dum inveniri potest, invocate eum, dum propè est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus & ad DEUM nostrum, quoniam multus est ad ignoscendam. Esai. 66. v. 4. Vocavi & non erat qui responderet: Locutus sum, & non audierunt, feceruntq; malum in oculis meis, & quæ nolui, elegerunt. Audite verbum Domini, qui tremistis ad verbum ejus. Matth. 23. v. 37. Quoties volui filios tuos congregare, & noluisti?

Calviniani
negant uni-
versalem vo-
cationem.

CXL. Calviniani qui, ut supra dictum, contra sacras paginas misericordem DEI voluntatem & meritum Christi ad solos Electos tantum extendunt: sic vocationem particularem faciunt, eamque solis offerri Electis dicunt. Sic Beza in Colloq. Momp. p. 383. Quos Dominus hoc modo non elegit, etsi millies baptizarentur externo aquæ Baptismo, istis tamen nunquam fides aut Spiritus sanctus donatur. Et p. 435. Reprobatos vel prorsus non vocat, vel ut maxime vocet, vocatio tamen prorsus inefficax est. Vocationem igitur non esse universalem, ut omnes salventur ex eo patet, quoniam multi sunt, qui verbum DEI non audierunt, quibus etiam nunquam prædicatum. Sic etiam reliqui Calviniani.

Exceptiones
Calviniano-
rum.

I.

CXLI. Excipiunt igitur ad dicta in medium allata variè: i. Distingunt inter vocationem internam & externam, hanc efficacem, illam inefficacem vocant, ut Paræus in Comment. in Epist. ad Rom. c. 8. p. 736. & alii, quam non sic explicant, ac si vocatio ex accidenti & ex parte hominum, qui pertinaciter vocationi resistunt, externa & inefficax evadat, sed per se & ex parte DEI, quod nunquam voluerit arcanâ voluntate, ut omnes homines vocentur.

Solutio primæ
exceptionis.

CXLII. Verum ut in refutando hac distinctione prolixi sumus, opus haud est, cum ex dictis hactenus satis eluceat, non tantum absurdam sed & blasphemam eam in DEUM esse, cum hypocriseos, à qua DEUS abest longissime, insimuletur. Confundunt finem prædicati Evangelii ex DEI voluntate, & effectum, qui in hominibus apparet. Nos loquimur de fine ex DEI intentione,

tionem, ipsi de effectu excipiunt ex parte hominum, ut sic scopæ sint dissolutæ.

CXLIII. 2. Dicunt DEUM quibusdam verbum suum proponere, non ut convertantur, sed ut magis magisque indurentur & excecetur. *Secunda exceptio.*

CXLIV. Resp. Hic iterum ex DEO hypocritam faciunt Calviniani, ac si vocet eos, quos tamen venire nolit, à qua blasphemia pia mens abhorret. 2. Quod ex accidenti fit justo DEI judicio contemptum Verbi puniente, id per se fieri, malè concludunt Calviniani. Quòd enim quibusdam Verbum DEI sic odor mortis ad mortem, hoc ex accidente fit, siquidem illud per se verbum vitæ est. *Solutio.*

CXLV. Reliquas exceptiones in dissolvendis objectionibus adversariorum, refutabimus. *Pergo nunc sententiam nostram rationibus & testimonijs Patrum probare.*

RATIONES.

1. Rationem sumimus à DEI veritate & sinceritate. Quodcunque dogma DEUM hypocriseos insinuat, sive hypocritam facit, illud abominandum & tanquam blasphemum rejiciendum. Atqui dogma, quo statuitur, DEUM foris ostendere & offerre gratiam reprobis, intus autem nolle, ut illam recipiant, DEUM hypocriseos insinuat. Ergò illud abominandum est, & tanquam blasphemum rejiciendum. Major probatione non indiget. Minor clara: an non enim is meritò hypocrita salutaretur, qui externè sive foris aliquid se velle ostenderet, quod tamen intus respueret? Jam autem an non sic DEUS hypocrita fingitur, quando omnibus offerre gratiam dicitur, ut autem participes reddantur, omninò nolle.

*Rationes.
Prima.*

CXLVI. *A periculo desperationis.* Quodcunque dogma homines ad desperationis barathrum adigit sive impellit, illud omninò falsum & rejiciendum. Atqui dogma de particularitate vocationis & promissionis homines ad desperationem adigit & impellit. Ergo illud falsum est & rejiciendum. Major adeò vera est, ut negare eam nemo queat. Minor facile probatur: Si quis enim paucos esse illos, ad quos promissio & vocatio pertinet, *Secundaria-
tio.*

audit, an non animus redditur ambiguus, & dubitare incipit, an etiam is in illorum numero comprehendatur, ad quos promissio spectet? Et annon sic via sternitur ad desperationem?

Tertia ratio.

CXLVII. 3. *Amisericordi voluntate DEI & redemptione.* Quorumcunque enim DEUS vult salutem, & pro quibus Christus satisfecit, ad illos pertinet promissio. At DEUS vult omnium salutem, & Christus pro omnibus satisfecit. Ergo ad omnes pertinet reconciliationis promissio. Majoris connexio firma est. Vana enim esset beneficiorum acquisitio, nisi attribuendorum simul esset promissio. Minorem in membro 2. & 3. hujus Cap. probatam dedimus.

Testimonia Patrum.

CXLIX. *Testimonia Patrum: Ioh. Chrysof. Homil. 7. in Ioh.* Si illuminat, inquit, omnem hominem venientem in hunc mundum, quoniam pacto tot homines sine lumine permanent? neque enim omnes Christum agnoscunt: quomodo ergo illuminat omnem hominem? illuminat profecto quantum in ipso est, si qui autem suæ mentis oculis conniventibus ad hujus lucis radios aciem dirigere noluerint, non ex luminis natura in tenebris perstiterunt, sed ex malitia, qui spontè tanto se dono indignos reddiderunt.

2. *Ambros. l. 2. de voc. gentium c. 1.* Numquid hac præceptione (*Matth. 18.*) Euntes docete omnes gentes. *Marc. 16.* prædicare Evangelium omni creaturæ ullarum nationum ullorumvè hominum facta discretio est? neminem merito excipit, neminem separavit genere, neminem conditione distinxit.

3. *Eusebius l. 1. de præpar. Ev.* Salutarem hominum ad DEUM conversionem & amicitiam ab omnipotenti DEO missus DEUS verbum cunctis annunciat. Non hinc aut aliundè, sed cunctos ex gentibus, Græcos & Barbaros, omnem sexum, omnem ætatem, divites & pauperes, sapientes & contrà, liberos & servos magnâ voce convocat hortaturq; omni studio, ut hoc bonû suscipiamus.

Argumenta adversariorum contra nostram sententiam.

CXLIX. Inter argumenta, quibus nostram impugnare sententiam annituntur Calviniani, in frontispicio semper hoc conspicitur, in quo sibi mirificè placent. Urgent nimirum *experientiam*, ex qua sic concludunt: Si vocatio est universalis, tunc omnibus & olim prædicari debuisset Evangelium & hodierno tempore omnibus annuncietur. Falsum est posterius. Ergo & prius.

150. Resp.

CL. Resp. ad Majorem. Attendendum esse Calvinianis, quo *Quo sensu*
sensu vocatio universalis dicatur, nempe 1. ratione intentionis *universalis*
DEI, qui vult, ut omnes ad agnitionem veritatis perveniant, *vocatio di-*
catur.
1. *Tim.* 2. propterea etiam jubet, ut in omni terra prædicetur Evan-
gelium, ut supra à nobis multis Scripturæ dictis confirmatum
est. 2. Ratione promissionum: Omnibus enim hominibus gra-
tiam & misericordiam suam offert, & ut illam recipiant serid
vult & expetit, ut in membro primo hujus cap. conclusum. Ad
Minorem dicimus eam esse falsam, siquidem DEUS non tantum
voluit ipsos vocare, sed etiam ipso actu vocavit omnes ac ho-
diè vocat. Quod demonstramus ac tribus vicibus id factum. *Tribus vici-*
dicimus: 1. Tempore antediluviano. Adam enim creatus erat ad *bus facta est.*
imaginem DEI, quam non tantum pro se, sed etiam pro poste-
ris acceperat. Cum ergo hanc amitteret, & ita se & posteros per-
deret, rursus DEUS ex mera misericordia concionem Evange-
licam de semine contrituro caput serpentis Adamo proposuit,
quam concionem posteri ipsius custodire debuissent, cujus rei ta-
men contrarium exemplum de Caino extat, *Gen.* 4. 16. & querela
ostendit *Gen.* 6. v. 2. 2. Post diluvium in familia Noachena, quæ
rursus verbum puritati restituit, cum qua DEUS etiam pactum
fecit, *Genes.* 9. v. 9. Hic iterum Nohæ posteri, ex quibus omnes
gentes ortæ sunt, illud purum & incorruptum servare debui-
sent, quod tamen factum non esse, *cap. 11. Genes.* ostendit. 3. Tem-
pore Apostolorum, quo in omnem terram sonus ipsorum exivit,
Marc. 16. vers. 20. ut etiam Pauli tempore prædicatum sit Evange-
lium apud omnem creaturam, quæ sub cælo est, & fructificavit in universo
mundo, *Coloss.* 1. v. 6. 25.

Pater ergò ex his, quòd non tantum ex DEI intentione,
sed etiam ipso actu vocaverit ac vocet omnes. Quid autem non
veniant & vocationi pareant, ut ita vocatio particularis red-
datur, culpa non in DEO est, sed in hominibus, qui verbum ob-
latum vel planè respuunt, & à se repellunt, vel, si habent, con-
temnunt & aspernantur. Tale exemplum in gentilibus habemus,
qui cum verbum DEI aspernarentur, & à se repellerent, Deus, qui
antecedente voluntate eos voluit vocare, consequente propter

con-

contemptum verbi eos exclusit. Sic etiam scti vocabantur Judæi, sed quia verbum rejiciebant, Apostoli convertebantur ad gentes, *Act. 13. v. 46.* Ex quibus apparet, DEUM omnes velle vocare non absolute, sed conditionate, si nimirum gratia oblata ab ipsis non contemnatur.

Instantia.

CLI. Sed instant ipsi & excipiunt: *Filius non portabit iniquitatem Patris, ut Ezech. 18. v. 20.* quomodo posteris denegatur verbum propter majores, qui illud contemserunt?

Solutio.

CLII. Resp. Posteris non tantum vitio & malitiâ parentum Verbi prædicatione privantur, sed etiam quia ipsi consentiant, & sic pedem ponunt in vestigia majorum, quam malitiâ partim à parentibus trahunt per nativitatem, partim per educationem. Deinde dicimus, quod gentes in Veteri Testamento

Quomodo hodie vocentur omnes homines.

1.

2.

3.

4.

Quod etiam de Ecclesia N. T. verum est.

& hodie omnes homines, licet non vocatione illustri & directa, tamen indirectâ quotidie vocentur, & ad Ecclesiam invitentur, 1. Per noticiam DEI in visibilibus operibus propositam, de qua Paulus *Rom. 1. v. 19. 20. 21. & Act. 14. v. 16.* 2. Per propriam conscientiam, de qua iterum Paulus *Rom. 2. v. 15, 16.* Ostendunt opus legum inscriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium. 3. Per celebritatem Ecclesiæ, quæ in Veteri Testamento in illustri loco, in medio terræ erat posita, quæ etiam celebris in conspectu gentium, multis miraculis & prodigiis reddita fuit, ut sic fama ejus ad omnes peragrare potuerit. 4. Per exempla illorum, qui ex gentilitate converti fuerunt, quorum sanè multi fuerunt, Job, Idomæus, Jethro Midianita & multi alii. Ex quo apparet, quod isti omnibus his concionatoribus ad veram suscipiendam doctrinam invitati fuerint, quibus reliqui etiam parere debuissent.

*Secunda ob-
jectio,*

Solutio.

CLIII. 2. *Psal. 147. v. 10. Annunciat verba sua Jacob & justitias suas Israël; taliter non fecit omni nationi & judicia sua non manifestavit eis.*

CLIV. Resp. Hic non planè excluduntur gentes, sed tantum comparatè hic loquitur Psalter, quando dicit, quod non taliter sint vocati, an autem si taliter non sunt vocati ut Judæi, propterea planè non sunt vocati? Absurdum. Et Paulus *Rom. 1.* contrarium manifestè testatur, quando dicit, DEUM per creaturas ita genti-

gentibus declaravisse, ut sint inexcusabiles nimirum, quod in vanitate sua subsistentes cognitionem veritatis studiosius non inquisiverint. Deinde externum tantum ministerium intelligit Psaltes, quo caruerunt gentes, sed ex propria malitia & contemptu Verbi; Simpliciter tamen eos exclusos non esse, ostendunt illorum exempla, qui se à gentilitate converterunt ad Israëliticam Ecclesiam. Quod autem populo Israëlitico hoc beneficium contigit, ad solum DEI beneplacitum referendum est.

CLV. 3. Ezech. 3. v. 6. *Si ad illos mittereris, ipsi audirent.* Ergo in-
quiunt, DEUS non vult, ut omnibus annuncietur Verbum, & illud audiant. Tertia obje-
ctio.

CLVI. Sunt scopæ dissolutæ. Nos enim loquimur de ordi-
naria vocatione, adversarii probant de extraordinaria, quæ mis-
sione Prophetarum fiebat, quam DEUS nemini debet, quæ et-
iam nihil beneficæ voluntati detrahere potest. Solutio.

CLVII. 4. Matth. 10. v. 5. *In viam gentium ne abieritis, & in civita-
tem Samaritanorum ne ingrediamini.* Quarta ob-
jectio.

CLIX. Committunt adversarii fallaciam à dicto secundum
quid ad dictum simpliciter. DEUS vocatione hac illustri non
vocavit gentes. Ergo planè non vocavit. Quæ consequentia?
Contrarium testatur mandatum illud Christi Apostolis datum,
Marc. 16. v. 15. ubi jubentur Apostoli prædicare Evangelium omni
creaturæ. Suspensa est ergò tantum vocatio gentium, quia oportebat
Judæis primùm loqui Verbum DEI, *Act. 13. v. 46.* Ratio-
nem reddit Apostolus Paulus *Rom. 15. v. 8.* quando dicit, Christum
fuisse ministrum circumcisionis ad implendas promissiones Pa-
tribus factus. Illis enim omninò primùm adventus Christi an-
nunciandus fuit, quia illi erant populus ille, qui ex Patribus
sanctis Abrahamo, Isaaco & Jacobo descendebat, quibus facta
erat promissio & cum quibus DEUS fœdus suum sanciverat,
Genes. 17. v. 1. 2. Attendendum etiam, quòd tunc temporis, quo
annunciabatur Judæis Evangelium inter gentiles fuerit vocatio;
Testantur id 1. Profelyti ex omni natione, quæ sub cælo sunt,
Act. 2. & 2. conciones Christi & Apostolorum, quæ promiscuè
ad omnes sive Judæi fuerint, sive Ethnici, factæ sunt, & 3. tan-
dem exempla, quòd Christus aliquoties tum quosdam ex Sama-
mari-

ritanis, tum ex gentibus sanitari corporis & animæ restituerit, ut patet exemplo Centurionis, Reguli, Cananæ, Samaritanæ mulieris & civium oppidi Sichar Samaritanorum.

Quinta ob-
jectio.

CLIX. 5. Matth. II. v. 21. Si in Tyro & Sidone facta essent virtutes, quæ facta sunt in vobis, olim in sacco & cinere scelerum suorum egissent pœnitentiam. Ergò DEUS non obtulit illis gratiam, quâ ad pœnitentiam converti potuissent.

Solutio.

Resp. Iterum falluntur adversarii fallaciâ à dicto secundum quid ad dictum simpliciter: Licet enim DEUS singulari illâ ratione edendorum miraculorum, & ita extraordinariè illos convertere noluit, tamen ordinariè illud noluisse falsum est, siquidem illi Sodomitæ ministerio verbi non destituebantur: Vivebat enim inter illos Loth præco justitiæ, qui viam salutis ipsis monstrabat, sed absque fructu. Sic etiam Tyrii & Sidonii non longè aberrant à populo Israëlitico, ut sic facilè verum cultum inquirere potuissent.

Ordinariam ergò DEUS ipsorum conversionem voluit, de qua potissimum hic controversatur. Extraordinariam noluisse dici potest, quia multitudo signorum sive miraculorum, quæ in Capernaum & in reliquis Galilææ oppidis edita sunt, Messiaë temporibus erant reservanda, ut per ea Israëli manifestaretur.

Sexta obje-
ctio.

CLIX. 6. Act. 16. v. 6. Paulus & Silas prohibentur à Spiritu sancto loqui sermonem in Asia, & cum tentarent ire in Bithyniam, non permisit eis Spiritus sanctus. Ergò DEUS non vult ut omnes vocentur. Resp. In eundem erroris lapidem impingunt Calviniani, ut in argumento 2. & 3.

Solutio.

CLX. Prohibiti fuerunt Paulus & Silas ad tempus prædicare Evangelium in his locis, Ergò simpliciter prohibiti fuerunt. Nulla, nulla est sequela. Siquidem Evangelium postea in Asia & Bithynia prædicatum esse testis est inscriptio Epistolæ prioris Petri, & Christus in Apoc. 6. 1. v. 2. Causa autem quòd prius in Macedonia quàm in Asiam & Bithyniam jubentur Paulus & Silas ire, illa est, quia DEUS omniscius majorem & uberiolem fructum verbi in Macedonia futurum videbat. 2. Observandum hîc, quòd etiam ante illud tempus Asiatici Apostolos audiverint prædicare magnalia DEI, ut ex Act. 2. v. 9. constat, imò Act. 6. v. 9. quidam

quidam cum Stephano disputabant, quomodo ergò Evangelium potuit esse illis ignotum?

CLXI. 7. I. Cor. I. v. 26. Videte vocationem vestram fratres, quòd non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi, elegit DEVS. Ergò non omnes vocantur. *Septima ob- jectio.*

CLXII. Resp. Vocationem esse duplicem: 1. Est simplex, pro- ut ex parte DEI consideratur, sic voce Verbi omnes invitantur ad pœnitentiam, fidem & salutem. 2. Consideratur ex parte hominum prout ei homines parent, & obsequium præstant, de hac, non de illa loquitur Apostolus. Sic vocatio, quatenus includit fidem, cum Electione coincidit, ut Rom. 8. Quos prædestinavit, hos vocavit; Et illa vocatio non universalis, sed particularis est. *Solutio. Vocatio dus- plex.*

CLXIII. 8. Si DEUS vocaret omnes, omnibus etiam daret fidem, sed falsum est posterius. Ergò & prius. *Octava ob- jectio.*

CLXIV. Resp. Consequentia majoris vacillat: Causa enim, quòd quidam Verbum audientes non concipiant fidem & sic con- vertantur, non est quærenda in Deo aut absoluto ejus decreto, sed potiùs in homine, qui media illa, per quæ fides datur, negligit ac contemnit. Quod verum esse patet ex parabola Christi de quadruplici semine Matth. 13. v. 3. Luc. 8. v. 5. in qua manifesta red- ditur causa, cur semen, id est, Verbum DEI non in omni agro, hoc est, auditoribus fructificet, nempe quòd illa non hæreat in se- mine, non in seminante, sed tantùm in agro, id est, in auditoribus. *Solutio.*

MEMBRUM IV.

De causa instrumentali.

CLXV. Cùm ergò universalem voluntatem DEI, universale meritum Christi & universalem vocationem esse audiverimus, non immeritò quæritur, cur ergò Electio non sit universalis, sed particularis? Ad quam quæstionem ut respondeatur de causa in- strumentali, quæ fides est, porrò agendum restat. Hæc enim instar manus est, quæ tria hæc fulcra apprehendere & sibi applicare debet. Dicitur autem fides causa instrumentalis Electionis, non respectu totius decreti, sed respectu partis, nempe meriti Christi, quod fides apprehendit, & propterea quidam Theologi *Quomodo fi- des dicatur causa instru- mentalis Ele- vocationis.*

vocant conditionem Electionis vel partem ordinis prædestinatorii. Illa enim seorsim considerata nunquam causam Electionis constituit, sed semper quatenus inclusum habet meritum Christi. Utrumq; enim DEUS in Electione respexit & fidem & meritum Christi, neq; fides sine illo, neq; illud sine fide Deum permovet, ut eligeret homines. Sed utrum; in præscientia conjunctum fuit. Fidem autem non temporalem, sed perseverantem intelligimus.

CLXVII. Hæc orthodoxa nostra est sententia super fundamentum Apost. extracta, quâ stante corrumpitur & in fumum abit tum Calvinianorum, qui DEUM absolutè sine respectu fidei quosdam elegisse falsò statuunt, tum Pontificiorum opinio, qui licet absolutè Electionem factam esse negant, tamen falsò opera prætendunt, quasi DEUS in Electione his permotus fuisset. Nos primò pergimus ad probandam nostram thesin, postea & adversariorum tela contra nos directâ abigemus.

Primum argumentum pro orthodoxa sententia ex Scriptura desumptum.

CLXIX. 1. Quoscunq; DEVS elegit in sanctificatione Spiritus & fide veritatis, eos neq; absolutè, neq; propter opera prævisa elegit. Atqui DEVS elegit quosdam homines ad salutem in sanctificatione Spiritus & fide veritatis. Ergò eos non absolutè nec propter prævisa opera elegit. Majoris conexio patet 1. Non elegit absolutè, quia dato medio, absolutum decretum non ampliùs locum habet, sed datur medium, nimirum fides apprehendens. Ergò absolutum decretum ampliùs locum non habet. Non propter prævisa opera, quia in justificationis actu, qui est æterni decreti executio, excluduntur. Major est Pauli 2. Thess. 2. v. 13. Elegit nos DEVS ab æterno ad salutem in sanctificatione Spiritus & fide veritatis. Ubi per sanctificationem Spiritus intelligit ministerium Evangelii, per quod sanctificamur, Ioh. 17. vers. 17. Actor. 15. v. 8. Vult igitur dicere Apostolus: Electi sumus per ministerium Evangelii & fidem in Christum. Sequitur ergò, quòd neque absolutè neque propter prævisa opera, sed per fidem facta sit Electio.

Prima Calvinianorum exceptio. Solutio.

CLXIX. Excipiunt hîc quidam Calviniani, DEVM non Electionis, sed salutis causas recensere. Sed errant Calviniani magnum errorem, cum voces istas in sanctificatione Spiritus & fide veritatis non ad salutem, sed Electionem referat Apostolus. Deinde salus in tempore sequitur; Arque hæc Pauli ad salutem in fide Electio facta

facta est ab æterno, quomodo ergo verba illa ad salutem referri possunt?

CLXX. 2. Excipiunt, sequi non minus sanctitatem vitæ esse Electionis causam, quam fidem. *Secunda.*

Resp. In textu habetur ἀγιασμός, quod non sanctitatem, sive bona opera denotat, sed sanctificationem Spiritus, quam ille excitat & in Christo sanctificat corda hominum. Aliud enim sanctificatio, aliud sanctitas, illa hujus causa, hæc illius effectum. *Solutio.*

CLXXI. 2. Quod Christus ipse restringit ad fidem, illud neque absolute neque propter prævisa opera factum est. Atqui Electionem ad vitam æternam Christus restringit ad fidem. Ergo neque absolute, neque propter prævisa opera facta est Electio. Majoris consequentia firma est, ubi enim datur restrictio ad medium, ibi cessat absolutum decretum. Pari modo, si fides apprehendens Christum Electionem operatur, bona opera otiosa erunt. Minor est Christi, qui quando Electionis decretum nobis enarrat, sic loquitur Johan. 6. Hæc est voluntas ejus, qui misit me, ut omnis, qui videt Filium, & credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Et I. Corinth. 1. v. 21. Visum est DEO per stultam prædicationem facere salvos credentes. *Secundum argumentum.*

CLXXII. 3. Quoscunque DEVS elegit in fide, illos neque absolute, neque propter prævisa opera elegit. Atqui quosdam DEVS elegit in fide. Ergo neque absolute neque propter prævisa opera DEVS eos elegit. Majoris connectio patet: Si enim est medium Electionis, tunc Electio non facta esse potest absolute, nec propter prævisa opera, quia fides & opera, ut in justificatione, sic etiam in Electione sibi mutuò opponuntur, ut supra dictum. Minor probatur ex Epist. Jacob. 2: v. 5. Numquid DEVS elegit pauperes hujus mundi divites in fide, & propterea etiam fides dicitur esse Electorium DEI, Tit. 1. v. 1. *Tertium argumentum.*

RATIONES.

CLXXIII. Quicunque DEO placent, illi placent per fidem; quia sine fide DEO placere non potest, Hebr. 11. v. 6. Electi placent DEO. Ergo placent per fidem. Minor probatur: Quoscunque specialiter diligit, & multis beneficiis tam spiritualibus quam corporalibus afficit, illi placent DEO. Atqui Electos specialiter

ter DEUS diligit, & multis beneficiis tam spiritualibus, quam corporalibus afficit. Ergò &c. Minor rursus vera est; quomodo enim quem elegerit DEUS, non specialiter diligit? unde sequitur, quòd per fidem, ideoque non absolutè, nec propter prævifa opera facta sit electio.

Secunda ratio.

CLXXIV. 2. Meritum Christi, quando ingreditur decretum Electionis, fit illud aut simpliciter & absolutè, aut conditionaliter vel relatè. Non absolutè, quia sic sine fide Christus prodesset, ac per consequens universalis foret Electio, quod absurdum & contra sacras paginas. Ergò relatè, quatenus fide apprehensum est.

Tertia ratio.

CLXXV. 3. Pro quibuscunque Christus specialiter non oravit & intercessit, illi non eliguntur. Atqui pro incredulis non oravit neque intercessit Christus. Ergò. Major patet per se. Minor est *Iob. c. 17. v. 20.*

Quarta ratio.

CLXXVI. 4. Si quidam ex beneplacito & gratis prædestinantur, utique non ex operum prævisione: Rationem Paulus habet *Rom. 11. v. 6.* Si ex gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia non esset gratia. Atqui Electi etiam prædestinantur secundum beneplacitum & gratiam, *Ephes. 1. v. 4.* Ergò &c.

Quinta ratio.

CLXXVII. 5. Quodcunque opus est solius DEI misericordiæ, id operibus hominum adscribi non potest. Electio est opus solius misericordiæ DEI. Ergò operibus hominum adscribi non potest. Minor patet ex Paulo, qui *Rom. 9.* Electionem declarationem divitiarum gratiæ in vasa misericordiæ appellat.

Testimonia Patrum.

CLXXIIX. *Ambr. lib. 1. de vocat. gent. c. 10.* In Electione quicquid hominum in Christo præcognitum non est, nullâ eidem ratione sociabitur,

Hieronym. super verba Rom. 8. Hos qui secundum propositum vocati sunt, secundum quod proposuit solâ fide salvare, quos præsciverat credituros, & quos gratis vocavit ad salutem, multò magis glorificabit ad salutem.

Fulg.

Fulg. de incarn. & gratia Christi. c. ult. Cujus, inquit, prædestinationis veritatem, quæ nos ante mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si ante ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quæ DEO meo & vero rebellis obstitit, non abjecerit, manifestum est, cum non pertinere ad eorum numerum, quos DEUS in Christo ante mundi constitutionem gratis elegit & prædestinavit ad regnum.

Objectiones Pontificorum.

CLXXIX. 1. Ex dicto Matth. 25. v. 13. *Venite benedicti, possidete regnum, quod paratum est vobis à constitutione mundi. Esurivi enim & dedistis mihi manducare. Et infra: Discedite à me maligni in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis ejus. Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare.* Ex hoc loco colligimus, inquit, DEUM ab æterno præparasse aliquibus vitam æternam propter prævisa merita, aliis mortem propter prævisa opera. At illa præparatio vitæ & mortis nihil aliud est, quàm prædestinatio & reprobatio. 14. quest. 4. Ergò utraque facta est ex operibus prævisis. *Prima ob-
jectio.*

CLXXX. Resp. Verùm pro sua sententia adeò nihil ex hoc dicto obtinebit, ut contrarium potius tribus firmissimis argumentis demonstremus. 1. Primò enim dicuntur benedicti, ubi benedictio spiritualis intelligitur; Eam verò non ex operibus, sed ex Christo habent: Ipse enim est semen illud benedictum, in quo benedicuntur omnes familiæ terræ, *Genesis 22 Galat. 3.* Et hanc benedictionem fide apprehendi ipse Apostolus, *Galat. 3.* pronunciat, dicens: *Qui ex fide sunt, benedicuntur cum fidei Abrahamo.* Nam quotquot ex operibus legis sunt, execrationi sunt obnoxii. 2. Dicitur possidete regnum, ubi habetur in Græco κληρονομήσατε, hæreditate. Jam autem κληρονομία significat jure hæreditatis consequi. Hæreditas autem neminè obtingit ex merito. Quoniam erga nos sumus hæredes & quidem cohæredes Christi, sequitur gratis id nobis obvenire sine operi- *Solutio.*

operibus per fidem. 3. Possidete regnum, quod paratum est ab exordio mundi. Jam si regnum paratum est ab exordio mundi, quivis intelligit, non propter opera multò post secutura obvenire. Jam autem paratum est regnum ab exordio mundi. Ergò non propter opera multò post secutura, sed propter Christum datur, in quo electi sumus ad vitam, antequam jacerentur fundamenta mundi. Quod ipse typus Esavi & Jacobi, quem Paulus Rom. 9. proponit, satis superque declarat.

Particula γ
non semper
causalis est,
sed quantoq;
ratiocinativa.

CLXXXI. Apparet ergo ex dictis, particulam γ non causalem esse, sed ratiocinativam. Christus siquidem non à causis ad effectum, sed ab effectu ad causam argumentatur, & ex operibus vult demonstrare, illos veram habuisse fidem. Illa igitur opera ut testimonia fidei adducuntur, non ut fons & causa hæreditatis: siquidem ex iis tantum id manifestum erit, fuisse fidem illorum veram & rectam, utpotè, quæ per indubitatos hosce fructus efficaciter operatur.

Secunda ob-
jectio.

CLXXXII. 2. 1. Tim. 2. vers. 3. *DEVS vult omnes homines salvos fieri.* Hoc, inquit idem *Becanus*, citato loco, non potest intelligi de voluntate absoluta & efficaci, quia alioquin salvi fierent omnes, quod falsum. Ergò intelligitur de voluntate conditionata & inefficaci. Et concludit postea, quòd hæc voluntas conditionata & inefficax non potuit fieri efficax, nisi ex prævisione meritorum, Ergò *DEUS* nemini absolutè & efficaciter voluit dare vitam æternam, nisi ex prævisis meritis,

Solutio.

CLXXXIII. Resp. Fallit consequentiæ ratio in argumento. Non enim sequitur, *DEUS* nemini voluit absolutè & efficaciter vitam æternam dare. Ergò propter opera eam dare voluit. Scriptura enim aliud affirmat, nempe *DEUM* meritum Christi fide apprehensum in Electione respicere, & propter illud, si verà fide apprehendatur, vitam æternam dare velle. Petitur ergò principium, cum id probare debeat *Becanus*, Electionem factam esse propter opera, quod nos cum Scripturâ negamus. Ergò reliqua, quæ attexit, ex falsa illa consequentia oriuntur, quæ cum corrui, reliqua etiam consistere nequeunt.

Tertia ob-
jectio.

CLXXXIV. 3. Probare annuntur Pontificii suam sententiam ex illis Scripturæ locis, ubi vita æterna dicitur *premium, merces,*

res, retributio, corona justitia. Nemo enim efficaciter vult alicui dare mercedem seu retributionem sine meritis. Ergo nec Deus absolute & efficaciter voluit dare vitam æternam tanquam mercedem & retributionem sine meritis.

CLXXXV. Resp. Ludit adversarius vocabulo *mercedis*. Hæc *Solutio.* enim duplex: 1. *Debita*, quæ opponitur gratuito, & datur vel propter officium vel laborem præstitum. De hac loquitur Apostolus Rom. 4. v. 4. *Ei, qui operatur, merces datur ex debito, & hæc locum habet in contractibus humanis.* 2. *Indebita*, quæ inani opponitur, & datur hæc non ex debito, sed gratis sive gratuito, propterea etiam gratuitum officii aut laboris præmium, non debitum appellatur, ut Jerem. 31. v. 17. *Est quoque spes novissimo tuo, quod v. 16. sic enunciaturum, quia est merces operi tuo.* Sic quando pater ens filio, ut diu noctuque assiduus sit in studiis, promittit aliquid, & dicit: Si illud facturus es, hæc erit merces tua; Ibi certè verbum mercedis pro gratuito præmio sumitur, cum diligentia & assiduitas in studiis aliàs sit debita. De hac mercede iterum Apostolus Rom. 4. v. 5. *Ei, qui non operatur, imputatur merces secundum gratiam.* Fallit ergo axioma illud, nec universaliter verum est, *ubi merces ibi meritum*, de mercede debita concedimus, de indebita negamus.

CLXXXVI. Quando igitur vita æterna merces dicitur, non debita sed indebita intelligitur, quod patet ex carentia proportionis inter opera nostra & vitam æternam. Illa sunt imperfecta & finita, hæc perfectissima & infinita. 2. *Ex debito.* DEO enim aliàs plus debemus, quàm præstare valemus. 3. *Ex appellatione vite æternæ*, quæ alibi in Scripturis donum DEI dicitur, Rom. 6. v. 23. si autem donum, quomodo merces debita? 4. Et quomodo bona opera merces debita appellari possunt, cum Paulus à salvatione simpliciter ea excludat, Rom. 4. v. 5. & Tit. 3. v. 3. Non ex operibus justis, quæ feceramus nos, sed ex sua misericordia servavit?

CLXXXVII. Dicitur autem vita æterna merces, 1. *ob consecutionem*, 2. *ob promissionem*: Ob consecutionem, quia nostra bona opera consequitur tanquam fructus; sicut hæreditas datur filio ob filiationem, non propter officia, Ob promissionem, quia enim

Quare vita æterna dicitur merces.

H

DEUS

DEUS promittit, quod omnibus bene operantibus, & bona opera
fectantibus, velit dare vitam æternam, exinde quasi debitam po-
fcimus, quia omne promissum cadit in debitum. Neque illud de-
bitum abolet gratuitum, aut meritum astringit, sed confirmat po-
rius gratuitum & meritum destruit. Si enim propter promissio-
nem, non propter opera.

Objectiones Calvinianorum.

Obiectio pri-
ma.

Solutio.

Effectum po-
test esse causa.

CLXXXIIX. Effectum non est causa. Meritum Christi &
fides hominis sunt effectum Electionis. Ergo non causa.

Resp. Hujus argumenti & major & minor propositio limita-
tione indiget. Majorem universaliter veram hanc esse, calcu-
lus Philosophorum probat. *Arist. n. l. 2. Physic. c. 3. Goclenius & Timpl.*
expressè dicunt, unam eandemque rem quandoque causam & ef-
fectum esse posse, & ex sequentibus exemplis præterea liquidum
est: Edificium enim annon & causa finalis est & effectum archi-
tecti? Sic celebratio divini nominis, & actio hominis, & ejusdem
finis rectè vocitatur. Sic ergo limitanda major: Effectum non
est causa formaliter, est tamen causa materialiter & diverso re-
spectu. Quod sic intelligendum: Terminus causæ considera-
tur duplici modo, i. notat Ens absolutum, & hoc diverso re-
spectu potest esse causatum, vel ipsum relatum; & hoc modo non
potest unum idemque causa & effectum esse simul. Hæc ad ma-
jorem.

Ad minorem
quadruplici-
ter responde-
tur:

1.

Meritum & fi-
des dupliciter
consideran-
tur.

CLXXXIIX. Ad minorem quatuor notantur ab Orthodoxis:
1. Dicunt, quod meritum & fides dupliciter considerentur, vel ra-
tione divini intuitus, & ita causa est Electionis, vel ratione ipsius
actus & ita effectum. Merito enim Christi fide apprehenso motus
& impulsus fuit DEUS tanquam à causa, ut eligeret, & ita causa
est, quatenus in divina versatur prævisione, ad quam in eligendo
respexit, sicut finis ut à primario agente consideratur, vim causæ
habet, & simul effectum est, quando jam ipso actu productus
existit. Sin verò ratione actus Electio ponderatur, tunc fides ef-
fectum dicitur, quia *quos predestinavit, hos vocavit & justificavit Deus,*
Rom. 8. v. 20.

2. No-

2. Notandum & id, quòd æternum DEI propositum ad diversa objecta tendat, quorum alterum est *personarum*, alterum *Propositum* *serum*. Et hinc duæ quasi partes decreti oriuntur, quarum prior *DEI æternum* *specialis personarum Electio*, posterior *mediorum prædestinatio* *ad diversa* *vel præordinatio* appellari potest. Hæc tamen non *sejunctim*, *tendit objecta*, *sed conjunctim* in Electionis decreto concurrunt. Et sic duplicem accipiunt respectum, meritum Christi & fides apprehendens, nempe tum *causa*, tum *effectus*. Quatenus enim referuntur ad electionem personarum salvandarum, causæ vim habent, cum absque merito Christi fide apprehenso nemo ad salutem eligi potuerit. Quatenus verò referuntur ad mediorum prædestinationem sive ordinationem, rationem effectus obtinent, quoniam illa *meritum & fides* idè dantur in tempore, quia ab æterno dare DEUS decrevit.

CXC. 3. Quidam & hoc addunt, quod quando dicimus Electionem *causam meritum Christi & fidei esse*, non *accurata*, sed *popularis* sit *Quomodo E-* *lectio sit causa* *locutio*: Vera enim causa meriti Christi est gratuitum de missione & passione decretum, fidei efficiens causa principalis est Spiritus sanctus, qui per causas instrumentales prædicationem & *meriti Christi* *& fidei*, *auditum* in hominum cordibus illam accendit, fovet & auget. Quatenus ergò vocabulum causæ latius sumitur pro omni antecedente; & effecti pro consequente, tum meritum Christi & fides effectum dicitur, quia nimirum Electionem sequitur.

CXCI. 4. Tandem & illud observandum judicant Theologi, quòd *quædam* enuncientur de toto, quæ est totum, quædam de toto propter aliquam ipsius partem; ut pars familiæ sunt liberi, *Quædam di-* *cuntur de toto* *ut totum, quæ-* *dam ob ali-* *quam partem*. & tamen effecta etiam rectè appellantur propter parentes, ex quibus nati sunt. Pari ratione quoniam Electionis decretum *ingreditur dilectio DEI*, & gratia tanquam causa principalis, à qua ceu à fonte promanant reliqua, quæ ad salutem necessaria & in tempore conferuntur, propterea meritum CHRISTI & fides effectum Electionis nuncupatur, non ob totam Electionem, sed ob gratiam & dilectionem, quæ Electioni includitur.

Secunda ob-
jectio.

CXCII. Joh. 10. v. 26. *Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis.*
Ergo illis tantum fides confertur, qui absoluto decreto in nume-
rum ovium sunt electi.

Solutio.

Resp. Ad integram sententiam Christi respiciendum est, quæ sic habet: *Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis, sicut dixi vobis, oves meæ vocem meam audiunt, quæ verba digitum intendunt ad ea, quæ paulò antè dixerat; ea verò hæc erant, oves Christi audire vocem pastoris sui & sequi illum.* Ex quo manifestum est, hanc mentem verborum Christi esse: Mirum non est vos credere, quia reipsa ostenditis vos non esse ex ovibus meis, siquidem notas non habetis, quas requiro in ovibus meis, nempe ut vocem meam audiant. Et hanc interpretationem veram esse contextus collatio ostendit. Particula proinde *quia non* αἰτιολογική, vel causalis, sed partim συλλογιστική, ratiocinativa, partim ἐκβαλτική, vel eventualis est. Nam non infrequens est in Scriptura, ut dicantur quædam ἀπολογικῶς, quæ tamen ἐκβαλτικῶς intelligi debent, jubente sic fidei nostræ analogiâ, ut Psal. 51. v. 6. Rom. 11. v. 32.

Tertia obje-
ctio.

CXCIII. Act. 13. *Crediderunt quotquot ordinati erant ad vitam eternam.* Ergo ab Electione pender fides tanquam effectum à sua causa.

Solutio.

Resp. Cùm suprâ in prima objectione, quomodo fides tum causa tum effectum sit Electionis, declaraverimus, nihil hîc addimus. 2. Contrarium potius concluditur contra Calvinianos sic: Si fideles ordinati sunt ad salutem, id est, certo electi ordine. Ergo Electi sunt non absoluto D E I decreto. In his ergo verbis nihil aliud describitur, quàm executio cum decreto ab æterno facta, & sensus verborum Christi est is: *Crediderunt quotquot ordinem à DEO in consequenda salute constitutum secuti sunt, qui nullus est alius, quàm ut verbum D E I attentè audiantur, & legitimè Sacramenta accipiantur.*

CXCIV. Quam interpretationem antecedentia & sequentia probant. Dicitur enim: *audientes autem gentes gavise sunt & glorificaverunt verbum Domini.* Hi ergo erant, qui ordinem istum sequebantur, id est, receperunt Evangelium cum gaudio. Judæi verò ordinati non erant, quia repellebant verbum à se, ac illud respue-

refpuebant, ut expresse dicitur: *Vobis oportebat primò annunciari sermonem, sed quia repellitis illum, & indignum vos iudicatis vitã eternã, ad gentes convertimur.*

CXCV. 4. Joh. 15. v. 17. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Ergò *Quarta ob-*
fides nostra non est causa Electionis, quæ DEUM ad eligendum jectio.
impulerit.

Resp. Cum quo pugnant jam Calviniani? forsan cum lar- *Solutio:*
vis suis. Quis enim unquam Orthodoxorum affirmavit fidem
esse causam impulsivam, quã DEUS ad eligendum impulsus fue-
rit? Nullus hoc dixit, sed contrarium potius statuunt. Nostri ne-
gantes fidem esse causam impulsivam, cum illa sit meritum
Christi fide apprehensum, siquidem DEUS quos in Christum
finaliter credituros prævidit, hos elegit. Fides ergò tantum
est organon, quæ apprehendit & applicat sibi causam impulsivam
meritum Christi. Et exinde, dicunt Orthodoxi, nos non propter
fidem, sed per fidem justificari & salvari.

CXCVI. *Vocatio & justificatio sunt effectus Electionis, Rom. 8. v. 29.* *Quinta ob-*
Ergò etiam fides ex vocatione dependens, & per consequens *jectio.*
causa Electionis non est.

Resp. Hoc argumentum iterum nos non ferit, cum non di- *Solutio,*
camus fidem esse causam vel efficientem, vel meritoriam Ele-
ctionis, sed tantum organicam, quæ meritum Christi appre-
hendat, & ideo dicimus Electionem factam esse *ἐκ τῆς πίστεως τῆς*
πίστεως, quod Apostolus in hoc ipso loco satis, superq; confirmat.

MEMBRUM V.

De materia seu objecto.

CXCVII. Materiam seu objectum Prædestinationis quod *Objectum*
attinet, illud solos homines fide Christum amplectentes inque *Prædestina-*
ea usque ad finem vitæ perseverantes ex Scriptura constituimus. *tionis homi-*
Ubi valdè errant tum Pontificii tum Calviniani, qui angelos *nes.*
quoque bonos à DEO prædestinatos & electos judicant, idque
probare annuntiantur ex dicto 1. Tim. 5. v. 2, ubi dicitur: *Testor coram*
DEO & Christo Iesu & coram electis angelis, ut hæc custodias. Bellarm.
n. l. 2, de Grat. & Lib. Arb. c. 17, col. 639, dicit: Esse autem angelos ele-

Etos ac prædestinatos docet Apostolus, cum dicit, *Testor coram DEO &c.* Deinde duo loca ex August. profert in *Ench. c. 101. & l. 1. Re-tract. c. 13.*

Vocabulum
Electionis du-
pliciter su-
mitur.

CXCIIIX. Verum ad hæc priusquam respondeamus, ambi-
guitatem vocabuli *Electionis* explicabimus: Usurpatur enim il-
lud vel *nata sensuōs & latè*, pro omni DEI decreto gloriæ ab
æterno facto, & hoc inodo angeli etiam possunt dici electi sine
ulla absurditate. DEUS siquidem ab æterno illos, antequam
crearentur, quos in bonitate, in qua creati erant, perseveraturos
prævidit, in bono confirmare & in æternum beare & salvare
constituit; omne siquidem quicquid DEUS in tempore agit,
illud ab æterno se facturum decrevit: Vel sumitur *idiōs & pro-*
priè secundum mentem & sensum Scripturæ, ubi per illud nihil
aliud intelligit Scriptura, quàm decretum à DEO ab æterno fa-
ctum de salvandis lapsis hominibus & perseverantibus in fide.
Et hoc sensu Angeli nullo modo electi pronunciarī possunt, quod
tribus argumentis sic demonstro infallibiliter.

Angeli propriè
Electi non
sunt.
Primum fun-
damentum.

CXCIX. 1. Si electio concernit tantum homines, qui in Adamo lapsi
sunt & peccaverunt, ad angelos referri non debet, nec ad eos pertinet. Atque
Electio tantum concernit homines, qui in Adamo lapsi sunt & peccaverunt.
Ergo &c. Major suâ luce radiat. Minor facile probatur, quia
Electio ante lapsus prævisionem facta non est, aliàs absurdè se-
queretur, factam esse post decretam Christi incarnationem, cum
tamen Electio fundata sit in unico Christi merito. 2. Misericor-
dia eligentis locum non habet, nisi præcedat miseria, quod ipse
Beza fatetur. Jam autem ex misericordia sumus electi, uti su-
prà monstratum est.

Secundum
fundamen-
tum.

CC. 2. Si Electio propriè sic dicta facta est in Christo, & per
fidem, sequitur, Angelos electos dici non posse. Atqui verum
est prius. Ergo & posterius.

Connexio majoris per se vera est. Minor confirmatur:
Quorum Christus redemptor non est, illi in ipso electi dici non
possunt: Hoc enim respectu dicitur Electio facta in Christo,
Ephes. 1. v. 6. 7. Jam autem Angelorum redemptor non est, quia
pro impiis tantum satisfecit, *Rom. 5. v. 6.* & venit salvare quod
perierat, *Luc. 19. v. 10.* propterea etiam dicit Scriptura, quod non
Ange-

Angelos, sed semen Abrahamæ Christus assumserit, Hebr. 2. v. 16. Deinde fidem non habent Angeli, intellige justificantem, quæ est pars Electionis, quia illa apprehendit satisfactionem Redemptoris, quæ cum pro ipsis facta non sit, sequitur, nec hanc fidem in ipsos cadere, licet non negemus, articulorum notitiam & assensum ipsos habere.

CCI. 3. Quicumque in tempore non vocantur, nec justificantur, illi electi non sunt. Atqui angeli in tempore non vocantur, nec justificantur. Ergo. *Tertium fundamentum.*

Majoris consequentia ex eo est manifesta, quia vocationem, justificationem & Electionem Apostolus Paulus Rom. 8. v. 20. conjungit, dicens: *Quos predestinavit, hos vocavit, quos vocavit, hos etiam glorificavit.*

Minor probatur, quia nunquam sunt vocati per Evangelium, neque justificatione opus habent, cum ipsi sint per se immaculati & sanctissimi, & à peccatis immunes.

CCII. Quod dictum, ab adversariis allatum, attinet, ad id reponitur: 1. Quoniam ejus expositio Calvinistica toti Scripturæ reclamationat, & cum illa pugnat, ut ex nostris argumentis liquet, idcirco ejus talis quærenda est interpretatio, quæ & textui sit conveniens, & cum reliquis dictis Scripturæ concordet. Proinde dicunt quidam, Apostolum per *Angelos* verbi *ministros* notare, cum illi etiam ad annunciandum verbum DEI tanquam legati mittantur, & hos Apostolus tanquam testes advocet, quia alter debet revereri alterum, ne aliquid faciendo mali in cæterorum incurrat correctionem. Neque Scripturæ infrequens est, ut ministros verbi angelos appelliter, ab officio suo, quo funguntur, ut *Malach. 2. v. 3. & 6. 2. v. 1.* Nihil ergo sic locus iste faceret pro adversariorum sententia astruenda, quin potius de temporali administratione Electione, quam de Prædestinatione æternâ ad gloriam sermo fieret. Sed largiamur ex abundantia, per angelos intelligi spirituales creaturas, nihil tamen præsidii habent adversarii, cum vocabulum (Electi) *κατὰ γεννηκῶς* & generaliter hic usurpetur pro dilectis Deo, gratis & acceptis. Et hoc sensu vocabulum sæpius.

*Solutio dicti
1. Tim. 5. v. 2.*

ſæpiùs in Scripturis uſurpatur, ut Exod. 14. v. 7. *currus dicuntur electi*; Jerem. 22. v. 7. *Cedri electa*, Genes. 23. v. 6. *Sepulchra electa*. Ubi certè Electionis uocabulum improprie ſumi quis negabit? nempe pro pretioſo & excellenti. Quando ergò dicunt aduerſarii uocabulum proprie hîc uſurpari, nihil aliud faciunt, quàm quòd principium petant, & affirmant id, quod Scripturæ toti contrarium eſt, ut ex argumentis noſtris apparet.

MEMBRUM VI.

De Forma & Fine.

*Forma Præ-
deſtinationis.*

*Finis Præde-
ſtinationis.*

Finis duplex.

203. Forma Prædeſtinationis eſt τὰξις ſive ordo Electioniſ includus, quem DEUS in decreto Electionis faciendo ab æterno non tantùm ſibi propoſuit, ſed etiam ſecundum quem ex ſola ſua miſericordia fide meritum Chriſti amplectentes & in ea perfeverantes elegit. Hunc ordinem dilucidè expoſuit Paulus Roman. 8. v. 20. *Quos præſciuit, hos & prædeſtinavit, quos prædeſtinavit, hos & vocavit, quos vocavit, hos & juſtificavit, quos juſtificavit & hos glorificavit.*

CCIV. Finem Prædeſtinationis varium conſtituunt Orthodoxi Theologi, quidam duplicem, quidam triplicem, quidam quadruplicem, & quidam etiam quintuplicem faciunt. Nos illorum inſiſtimus veſtigiis, qui finem duplicem eſſe affirmant, alium ḡ, alium ω, ſive alium ultimum, alium intermedium. De ſine ultimo priùs agemus: Is eſt gloria DEI, quæ manifeſta facta ac reddita eſt cum tribus actionibus perſonarum illuſtribus, cum etiam attributis maximè perſpicuis. Prima actio eſt ſumma illa dilectio Patris, quâ DEUS miſerum ac perditum genus humanum ex mera dilectione in gratiam recipere voluit. Secunda Redemptio Filii, quâ Filius in omnibus obediens factus Patri iram Patris ſui paſſione & morte placare voluit, ut Pater non tantùm vellet, ſed etiam poſſet ſalvâ ejus juſtitiâ homines in gratiam ſuſcipere. Tertia Vocatio Spiritus ſancti, quâ omnia illa beneficia à Chriſto nobis parata per miniſterium Verbi revelare non tantùm voluit, ſed etiam omnes mediis utentes illuminare, ut ea ſibi applicando

eando salutem in illis habeant. Ex his actionibus profuit ac promanat gratuitum decretum Electionis ab æterno factum. Attributa sunt, Misericordia, quæ cognoscitur ex Electione credulorum, quâ DEUS omnes in Christum finaliter credituros ex merito gratuito favore ad vitæ hæreditatem elegit. 2. Justitia, quæ ex incredulorum reprobatione innotescit, quia DEUS impenitentes & in peccatis usque ad finem vitæ perseverantes infernali igni adjudicavit. Gratias igitur agamus DEO misericordiam, ac ne nostris viribus in hoc negotio quicquam tribuamus, discamus: extimescamus ob justitiam, ne in eam prolabamur & seducamur.

CCVI, *Finis* ḡ, sive intermedius ratione nostri geminus constituitur, primus *ad hanc vitam*, videlicet ut sancti simus & irreprehensibiles, *Ephes. 1. v. 4.* Non enim elegit nos DEUS, ut in peccatorum sordibus hæreamus & iis immergamur, imò qui sic faciunt, & in iis persistunt, in Electorum numero non esse concluditur, sed ut gratitudinem DEO bonis operibus declaremus, & in vitæ novitate ambulemus. Secundus spectat ad *Electorum glorificationem & salutem*: Ideò enim nos elegit DEUS, ut cum ipso vivamus & æternâ beatitudine fruamur. Testatur hoc Paulus *Rom. 9. v. 23.* inquit: *Electos esse preparamos ad gloriam, & Act. 13. v. 48.* dicitur, *eos esse ordinatos ad vitam æternam.*

CCVII. Ut de usu etiam breviter aliquid dicamus, illum cum D. Cramero de Prædest. thes. 38. facimus triplicem, 1. *παιδοδοτικόν*, quo omnes cristæ deponuntur, humilitas docetur, omnisque occasio superbiendi & insolescendi præripitur. Electio enim cum merè gratuita sit, ex solaque DEI misericordia pendeat, quis se extollere, aut cristas erigere potest? Et Paulus expressè dicit *1. Cor. 4. v. 7.* *Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* 2. *ἡδαιμονολογικόν*, vera enim fidei fiducia roboratur efficacique consolatio ad nos redundat, ut apparet ex dictis *Matth. 25. v. 34.* *Tunc dicet DEVS Rex his, qui à dextris ejus erunt: Venite benedicti Patris mei, possidete regnum, quod paratum est vobis à constitutione mundi.* Et *Rom. 8. v. 17.* *Si autem filij, & heredes, heredes quidem DEI, cohæredes autem Christi: Et v. 34.* *Quis est qui condemnet? Christus Iesus, qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui &*

Vsus prædestinationis triplex.

1.

2.

I

est ad

est ad dextram DEI, qui etiam interpellet pro nobis. 3. παρανετηδὸν: Admonemur enim ad militandam bonam militiam, studiumque & exercitium bonorum operum alacriter urgendum, propterea comminationes adversus peccata acuuntur, quod omnis, qui impenitentiam suam testatur se extra numerum Electorum esse æterni iudicii adjudicationem habeat certissimam.

CAPUT IV.

De Attributis.

CCIIIX. De adjunctis Prædestinationis in hoc quarto & ultimo Capite acturi, tria tantum sumemus explicanda, dicturi 1. de immutabilitate, 2. de certitudine electionis, & 3. de perseverantia Electorum.

MEMBRUM I.

De Immutabilitate.

Electio dupliciter sumatur.

CCIX. Priusquam Electionis immutabilitatem Scripturam dictis astruamus, repetenda est ambiguitas vocabuli, Electionis, quam supra c. i. attigimus, quod duplici in Scriptura sensu ponitur, 1. generaliter, & significat dilectionem rei, vel vocationem DEI in specie, quæ certus populus vel personæ eliguntur, & veræ Ecclesiæ adjunguntur; ita sumitur 1. Thess. 1. v. 2. *Gratias agimus DEO semper de omnibus nobis scientes fratres dilecti à DEO Electionem vestram.* Hoc sensu si vocabulum Electionis sumatur, Electio non immutabilis, sed mutabilis statuenda est; siquidem illi, qui dilecti DEO sæpissimè in mortale peccatum prolabuntur, & sic fidem amittunt, ut ad salutem æternam provenire non valeant. 2. *Specialiter* notat decretum ab æterno factum de salvandis credentibus finaliter. Et hoc modo Electio omninò immutabilis est, quod nunc sic confirmamus:

1. Quicumque inscriptus est libro vitæ, is certò salvabitur.
Omnes

Omnis Electus inscriptus est libro vitæ. Ergò omnis electus certò salvabitur. Minor est extra controversiam. Major est Danielis *Electio enim immutabilis esse confirmatur dictis Scri-*
c. 12. v. 1. In tempore illo salvabitur populus tuus omnis, qui inventus fuerit scriptus in libro.

CCXI. 2. Quod DEUS decrevit, illud certò fieri oportet. Atqui DEUS decrevit Electos salvos facere. Ergò &c. Major est certissima, cum omnia, quæ voluntate consequente seu decreto- *1. Secundum argumentum ex Scriptura desumptum.*
ria vult DEUS, certò fiant, si non fierent, tunc aut nollet aut non posset facere; prius dicere blasphemum, posterius, cum decretum DEI summus sit voluntatis gradus, falsissimum.

Minor probatur ex Paulo Ephes. 1. v. 5. quando dicit DEUM prædestinasse nos *κατὰ τὴν εὐδοκίαν τῆς θελήματός αὐτοῦ*, secundum propositum vel beneplacitum voluntatis suæ: 2 Tim. 1. v. 9. *Vocavit nos vocatione sanctâ κατὰ ἰδίαν προῶς ἑστίον*, secundum proprium propositum.

CCXII. 3. Quicumque finaliter labi & seduci non possunt, illi certò salvabuntur. Atqui Electi finaliter labi & seduci non possunt. Ergò certò salvabuntur. *Tertium argumentum.*

Connexio propositionis patet: Qui enim in fide usque ad finem vitæ persistit, is certò salvabitur. Minor est apud Matth. c. 24 v. 24. & Marc. 13. v. 22. *Surgent PseudoChristi & Pseudoprophetae, & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur, si possibile esset vel fieri posset, etiam Electi.*

CCXIII. Rationibus id etiam patet. 1. Ab immutabilitate DEI. *Immutabilitas electionis rationibus confirmatur. Prima ratio.*
Quicumque immutabilis est, is decretum semel factum non mutat. Atqui DEUS immutabilis est. Ergò. Majoris connexio firmata est: Triplex enim in DEO datur immutabilitas, Essentiæ, attributorum & decretorum, & ut de essentia immutabilitas DEI asseritur, ita & de decretis, ut Rom. 9. v. 6. *Fieri non potest, ut exciderit sermo DEI.* 2. Tim. 2. v. 19. *Firmum stat fundamentum DEI habens signaculum hoc, novit Dominus qui sunt sui.* Jesai. 46. v. 10. *Consilium meum stabit.*

CCXIV. 2. A fundamento immoto. Cujus fundamentum est immotum, illud ipsum immotum & immutabile sit oportet. Atqui fundamentum decreti de salvandis credentibus est immotum & immutabile, nempe Christus. Ergò. *Secunda.*

De Majoris consequentia non lab oramus, cum satis firma sit. Minor probatur ex dictis: *Super Christum enim fundatur sudorica Patris nos eligentis, Matth. 17. v. 5. & de cujus manibus nemo rapiet oves ejus.*

Tertia.

CCXV. 3. *A divina præscientia.* Si decretum de salvandis Electis mutabile esset, tunc DEUS suâ præscientiâ falleretur. Ratio, aut enim aliquid de credituris finaliter decrevit, aut nihil. Posterius affirmare absurdum est; pugnaret enim cum divina providentia. Igitur verum prius. Jam illud decretum aut de omnibus factum est, aut de quibusdam. Non de omnibus, quia non omnes in fide usque ad finem vitæ perseverant. Ergò de quibusdam. Minor, Atqui DEUS in præscientia falli non potest. *Scientia enim DEI est ipse DEVS: At DEUS est immutabilis. Ergò. Psal. 3. v. 6.*

Testimonia Patrum.

CCXVI. *August. l. 6. de Fide ad Pet. c. 35.* Firmissimè tene, & nulatenus dubites, omnes, quos ante constitutionem mundi in adoptionem filiorum prædestinavit DEUS, perire non posse. *Et lib. 1. de Bono persery. c. 13.* Sine pœnitentia sunt dona & vocatio DEI, ad quam vocationem pertinere nullus est homo ab hominibus certâ asseveratione dicendus, nisi cum de seculo hoc exierit.

Fulg. lib. 1. ad Mon. m. p. 21. Hæc omnia, id est, & vocationis nostræ initia & justificationis augmenta, & glorificationis præmia in prædestinatione DEUS semper habuit.

Objectiones.

CCXVII. Contra membrum hoc plurima objiciuntur. Nos præcipua tantum argumenta, quæ nostræ sententiæ opponi possunt, adducemus.

*Prima ob-
jectio.*

CCXVIII. 1. Initiò autem objiciuntur dicta, ex quibus universalitas Electionis extrui posse videtur, ut *Coloss. 3. v. 12. 1. Thess 1. v. 4. 2. Petr. 1. v. 10.* Cum autem illorum solutio facilis sit, si ambiguitas vocabuli Electionis probè teneatur, & nos illam supra explicaverimus, in diluendis istis multum laborare supervacaneum esse arbitramur, præsertim etiam cum, ab aliis fusè sint explicata.

CCXIX. 2. *Si secundum carnem vixeritis, moriemini, Rom. 8. v. 13. Secunda ob-*
Ergò dicunt, ex Electo potest fieri reprobus. *jectio.*

Resp. Primò híc dici potest, conditionalem nihil ponere: nihil ergò ex hoc inferri potest. 2. Si probè hujus loci coherencia inspiciatur, apparebit, de renatis & eorum lapsibus sermonem híc institui, non autem de Electis quâ sunt Electi. Dirigit enim sermonem suum ad Romanam Ecclesiam Apostolus, illamque admonet, ut vitam suam ita instituunt, ne ex gratia collata excidant, & in æternum pereant. Et propterea Apostolus de his ipsis dubitat, quod de Electis facere absurdum est & impium, quando ait: *Vos in carne non estis, sed in Spiritu, si tamen Spiritus habitat in vobis.* Cùm ergò illud verum sit, malè à renatorum lapsu & finali reprobatione, ad lapsum & reprobationem Electorum argumentum nectitur. Et concedamus licèt ex abundantia, loqui Apostolum de Electis, non tamen hinc illorum reprobatio concludi posset, sed sequitur tantùm: Electi si vivunt secundum carnem, moriuntur, quod fit, quando Spiritus sanctus peccatis moralibus excutitur, & secundum carnem vivitur: post ad frugem & poenitentiam emergunt: ad tempus igitur mori Electi possunt morte gratiæ, morte verò æternâ sive finaliter nunquam.

CCXX. 3. *1. Cor. 10. v. 12. Qui stat, videat ne cadat.* Resp. Dili- *Tertia obje-*
genter híc distinguendum est inter mutabilitatem regeneratio- *ctio.*
nis & Electionis. De priori, non posteriori mutabilitate dictum loquitur.

MEMBRUM II.

De certitudine Prædestinationis.

CCXXI. Ex immutabilitate hætenus demonstrata immediatè & necessariò sequitur Prædestinationis certitudo. Si enim immutabilis est, utique etiam certa.

CCXXII. Calviniani de hoc docent, quòd illi, qui semel re- *Sententia*
nati & Spiritu sancto donati sunt, hoc donum nullis etiam atro- *Calviniano-*
cibus sceleribus admissis amittere possint, sed perpetuò sint & *rum de certi-*
maneant DEI filii & templa Spiritus sancti, & retineant fidem *tudine Ele-*
& spem ctionis.

& spem æternæ beatitudinis, consentiuntque Electionis certitudinem non tam ex immota promissionum veritate, quàm ex interno pietatis & veræ pœnitentiæ sensu dependere, ita ut qui vel semel tantùm verum aliquem pietatis motum in se perceperit, de Electione certus esse possit. Ita illorum certitudo absoluto nititur decreto.

Sententia Pontificiorum VIII.

CCXXIII. Pontificii ut certitudinem gratiæ & remissionis peccatorum, ita certitudinem Prædestinationis planè negant, ac mentes humanas tricus dubitationum involvunt. Licet enim credentes finaliter & opera bona facientes prædestinatos dicant, subsumendum tamen esse negant, ideò etiam Concilium Tridentinum subsumentes anathemate ferit, *Sess. 6. Trid.* Nemo quàm diu in hac mortalitate vivit, de arcano divinæ prædestinationis mysterio usque adeò præsumere debet, ut certò statuat, se omninò esse in numero prædestinatorum. Et *Bellarmin. l. 3. de iust. c. 12.* Error eorum erat, inquit, qui non solùm de præsentis & gratiæ æternæque iustitiæ, sed & prædestinatione & electione ad gloriam, certitudinem fidei habere contendunt. Sed hæc duæ opiniones falsæ sunt, & cum Scriptura è diametro pugnant.

Calvinianorum sententia desperabunda est.

CCXXIV. Primò Calvinianorum quod attinet sententiam, illa vel ad securitatem vel desperationem hominem adigit. Si enim quis audit DEUM ex solo beneplacito & absoluta voluntate quosdam ex humano genere ad vitam æternam elegisse, reliquos verò absque nulla consideratione credulitatis & incredulitatis damnasse, quomodo is firmiter concludere potest de æternæ salutis certitudine? Neque est ut ipsum remittas ad voluntatem DEI revelatam, cum eam Calviniani tantùm signi esse fateantur, & dubitandum affirmant de arcana eius voluntate. Non ad Christi meritum respiciendum, cum id particulare, & pro quibusdam tantùm factum affirmant. Neque ad promissiones universales recurrere possunt, quoniam ad genera singulorum, non singulos generum eæ restringunt. Nihil proinde nihil nisi dubitationem & desperationem suo dogmate introducunt.

Sententia Pontificiorum non multum

CCXXV. Ab hac opinione non multum sententia abest Pontificiorum, qui, licet absolutum decretum negent, tamen dubitandum de salutis certitudine judicant, contra quos cum potius insti-

instituta sit quæstio, nos nostram sententiam, quæ est, quod homo de sua salute & Electione adeo certus & firmus esse possit, ut de ea dubitare non debeat, demonstraturi sumus dictis Scripturæ, rationibus & testimoniis Patrum, postea præcipuas objectiones ipsorum diluemus.

Sententia orthodoxa.

Dicta Scripturæ.

CCXXVI. I. in quibuscumq; est tranquillitas & pax mentis, quibus conceditur talis ad gratiam accessus, ut in illa stent & glorientur ob spem gloriæ, illi de gratia, remissione peccatorum, & salute certissimi sunt.

Primum fundamentum pro certitudine Electionis.

Omnes justii, & credentes pacem & tranquillitatem habent. Ergo &c.

Major firma est, quia pax & anxietas, accessus & dubitatio sive incertitudo sibi mutuò opponuntur, ita ut ubi unum est, alterum esse non possit. Minor est Pauli Rom. 5. v. 1. Justificati ex fide pacem habemus ad DEUM nostrum Jesum Christum, per quem habemus accessum fide in gratiam istam, in qua stamus & gloriamur in spe filiorum DEI, & idem dicit Ephes. 3. vers. 12. In Christo habemus τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἀποσιγήν ἐν πεποιθῆσιν ἡμῶν ἰσθ' ἰσθ' αὐτοῦ, fiduciam & accessum in confidentia per fidem ejus. Jam ubi est παρρησία καὶ πεποιθῆσις, ibi omnis abest incertitudo & anxietas.

CCXXVII. Neque est, ut hic excipiant, fidem generaliter quidem statuere posse promissiones gratiæ & prædestinationis esse certas, applicationem verò incertam, cum nemo sciat, propter indignitatem propriam an sit justus coram DEO.

Exceptio.

Sed an non sic tota vis & natura fidei justificantis, quæ præditus sit oportet Prædestinatus, tollitur & planè evertitur? Eadem enim non est generalis idea, sed specialis fiducia, quæ quis sibi promissiones specialiter applicat & attribuit; aliàs etiam fides Diabolorum cum justificante nostrâ fide conveniret, qui ipsi promissionum veritatem maximè credunt, sed applicare in specie non possunt.

Resp. ad exceptionem.

Deinde sub generali propositione non dubia, sed certa fit subsumptio. Si enim omnes justii habent pacem cum DEO,

Secundæ Responsio.

utique

Secundum
fundamen-
tum pro cer-
titudine Ele-
ctionis.

Exceptio.

Resp. ad Ex-
ceptionem.

1.

2.

3.

utique etiam de me concludere id ipsum possum, quod pacem ha-
beam apud DEUM propter meritum Christi fide apprehensum.

CCXXIX. 2. Quicumq; sciunt se habere vitam aeternam, ii de præ-
destinatione suâ certi esse possunt & debent: Nemo enim vitam
habeat aeternam non prædestinatus.

Fideles, qui credunt in nomen Filii DEI, sciunt se habere
vitam aeternam. Ergo de prædestinatione sua certi esse possunt,
Minor est Johan. 1. Epist. c. 5. v. 13. *Hæc scribo vobis, ut credatis, quia ha-
bent vitam aeternam, qui credunt in nomen Filij DEI.*

CCXXIX. Excipit Bellarm. l. 3. de Just. c. 12. p. 1150. l. B. ubi Majo-
rem distinguit: Qui credunt & habent vitam aeternam in spe, sed
non in re. Spe enim salvi facti sumus. Ut verò in re habeatur
vita aeterna, requiritur præter alia multa perseverantia in
fide, teste Apostolo Rom. 5. v. 25. *Sumus domus DEI, si tamen initium
substantiæ usq; ad finem firmum teneamus.* Et idem ipse Johannes, qui
dixit credentes habere vitam aeternam, scripsit aliquibus creden-
tibus, Ephes. 2. v. 8. *Videte vosmetipsos, ne perdatis, quæ operati estis.* Qua-
re laborandum putat, si probare quis velit, ut inveniat Scripturæ
testimonium, in quo habeatur, se in particulari usque in finem
perseveraturum.

CCXXX. Resp. Sed distinctio ad majorem data planè eam
non destruit. Omnes enim illi, qui sciunt se vitam aeternam ha-
bere in spe, sciunt se etiam habituros in re: *Spes enim non confun-
dit, Rom. 5. v. 5.* Quare omninò fiat adhuc nostra sententia, quod
de prædestinatione sua certi esse possunt. *Secundo* quod de per-
severantia dicitur, verum est, & illa necessariò requiritur, de hac
tamen fideles certi esse possunt ex promissionibus. Imò si sciunt
se habere vitam aeternam, multò magis sciunt, se à DEO acce-
pturos perseverantiam, utpotè sine quâ vitam aeternam nemo ne-
que in spe neque in re habet. *Deniq;* absurdus est Bellarm. quod
requirit, ut in particulari extet promissio, hic vel ille perseverabit:
An Bellarm. propterea non credit se creaturam esse, se resurrectu-
rum ex mortuis, quia non dicitur in Scriptura, Bellarminus est
creatura, Bellarminus resurget à mortuis? Non puto. Sufficiant
promissiones universales, sub quibus unusquisque de se subsu-
mere potest, & in quibus particulares includuntur.

231. I. Quos

CCXXXI. 3. Quos Deus elegit ad salutem, in sanctificatione Spiritus Tertium
& fide veritatis, ac vocavit per ministerium Evang. ad obtinendam glori- fundamen-
am Domini nostri Jesu Christi, ij de Electione sive Prædestinatione certi esse tum pro cer-
possunt ac debent. titudine sa-
lutis.

Atqui prædestinatos ad salutem Deus elegit in sancti-
ficatione Spiritus & fide veritatis, ac vocavit per ministerium
Evangelij ad obtinendam gloriam Domini nostri Jesu Chri-
sti. E. prædestinati de prædestinatione certi esse possunt &
debent.

Minor est Pauli 2. Thess. 2. v. 13. Nos autem debemus gratias
agere Deo semper de nobis, fratres dilecti à Domino, quod elegerit vos De-
us ab initio ad salutem in sanctificatione Spiritus & fide veritatis : ad
quod vocavit nos per Evangelium nostrum ad obtinendam
gloriam Domini nostri Jesu Christi.

Inde majoris consequentia patet, quia ex vocatione,
fide & sanctificatione Thessalonicensium pronunciavit Apo-
stolus de Electione Thessalonicensium. Ex quo autem co-
gnovit Apostolus Thessal. electionem, ex eo certi esse possunt
& debent de Electione.

RATIONES.

CCXXXII. 1. à promissionum divinarum veritate & immota
firmitate. Quicumque debent credere promissionibus divinis
illi debent esse certi de bonis promissis, certitudine nimirum
fidei & prædestinationis, quæ ex illa sequitur.

Sed omnes credentes debent esse certi de promissioni-
bus divinis. Ergo omnes debent esse certi de bonis promif-
sis, certitudine Fidei & Prædestinationis, quæ ex hac sequitur.

Minor vera est, 1. à Dei ipsius veritate: Ille enim nunquam
sefellit, neque fallere potest, quia est verax, Rom. 3. v. 4. ejusq;
fides per incredulitatem hominum non evacuatur, v. 3. 2. à
divinarum promissionum proprietate: Non sunt dubiæ, ambiguiæ
& fallaces, sed immotæ, apertæ & veraces, ut omnis, qui in ijs
diffidentiam habet, ad desperationem proximus sit.

CCXXXIII 2. à Spiritus S. in cordibus piorum testificatione.
Quicquid Spiritus S. obsignat & in cordibus fidelium confir-
mat,

Certitudo
salutis rati-
onibus con-
firmatur.
Prima Ra-
tio.

mat suo testimonio, illud est certissimum. Atqui Spiritus Sanctus remissionem peccatorum & salutem obsignat, & in cordibus fidelium confirmat suo testimonio. E.

Major per se vera est, cum Spiritus S. qui ipse est veritas, testimonium certissimum sit & infallibile. Minor ex dictis probari potest, Rom. 8. v. 12. 1. Cor. 2. v. 12. 1. Iob. 5. v. 10.

Porro si remissionem peccatorum & salutem obsignat, utique etiam Prædestinationis certitudinem, utpotè ex quibus illa concluditur.

Tertia ratio. 3. Tandem ratio peti potest ab exemplis illorum, qui certi fuerunt ut de sua iustitia, ita etiam prædestinatione. 1. Exemplum Abrahami Roman. 4. v. 1. 2. Exemplum Jobi, qui certus fuit de gloriosa resurrectione sua cap. 19. v. 25. Si de illa, Ergo etiam de Prædestinatione. 3. Exemplum Pauli Rom. 8. v. 38.

Hæc & similia exempla à Spiritu S. in divinis oraculis annotata sunt, ut in exemplū trahamus, ac similiter firma, certa & immota fide Deo adhæreamus, quo tandem cum ipso in gloria versari possimus.

Bernhard. de Fragmentis septem panum: Tria considero, in quibus tota spes mea consistit: Caritatem adoptionis, veritatem promissionis, potestatem redditionis. Hæc tria sic roborant & confirmant corpus meum, ut nulla me penuria meritorum, nulla consideratio propriæ utilitatis, nulla æstimatio cœlestis beatitudinis ab altitudine spei dejicere possit.

Idem serm. 61. in Cant. Fremet mundus, premit corpus, Diabolus insidiatur. Non cado: Fundatus enim sum super petram firmam: peccavi peccatum grande, turbatur conscientia, sed non perturbatur, quoniam vulnerum Christi recordabor.

Objectiones.

**Prima ob-
jectio.**

CCXXXV. Bellarm. l. 3. de iust. c. 12. col. 1146. lit. B. quatuor argumenta ex Scriptura profert, quibus incertitudinem prædestinationis probare annittitur, quæ refutabimus & dissolvemus.

1. Primum sumit ex Ep. ad Rom. c. 11. v. 3. ubi Apostolus de Prædestinatione disputans refert hoc mysterium inter altissima Dei

ma Dei decreta, quādo exclamat, *ō altitudo!* &c. Syllogismus
erit is: Inscrutabilia Dei judicia sciri non possunt: Prædesti-
natio est iudicium Dei inscrutabile teste Paulo. E. à nemi-
ne cognosci potest, quis sit ex numero prædestinatorum.

Resp. Plus infertur quàm fuit in præmissis. Hoc enim
tantùm sequitur: Ergo Prædestinatio à nemine absolutè co-
gnosci potest; quod verum est sano sensu: Inscrutabilis enim
illa est à priori, non autem inscrutabilis est à posteriori ex
verbo & revelatione Spiritus S.

*Solutio pri-
ma.*

CCXXXVI. Deinde illā doctrinā inscrutabilem quoad specia-
les casus, quorum omnium ratio reddi non potest, affirma-
mus, respectu tamen causarum inscrutabilem eam negamus,
ut ex hæcenus dictis satis patet. Non ergo vult Apostolus,
quòd de Prædestinatione fidelium propria vel aliena nihil ex
revelatione verbi cognosci possit, aliàs sibi ipsi contrariare-
tur, utpotè qui suo exemplo omnes fide iustificatos, ad certam
prædestinationis & perseverantiæ fiduciam excitat, *Rom. 8. v.
30. 33. & 38.* Temerè etiam de sua & Ephesiorum Electione
pronunciaret: Elegit nos Deus ante iacta fundamenta mun-
di, *Eph. 1. v. 3. & 1. Thess. 1. v. 4.* Scim⁹ vos esse à Deo electos. In argu-
mento igitur committitur fallacia à dicto, secundum quid ad
dictum simpliciter, Major loquitur & vera est de iudiciis
inscrutabilibus simpliciter, & à Spiritu S. non revelatis: De
his verò assumptio falsa est, ut ostensum.

Secunda.

CCXXXVII. Multa profert dicta, quibus omnes fideles
admonentur ad timorem, *Rom. 12. v. 20. 1. Cor. 10. v. 12. Apoc. 3. v. 11. 2.
Ep. Iohan. v. 8. Psal. 2.*

*Secunda obi-
jectio.*

Resp. Dicta hæc Bellarmini nostram sententiam de
certitudine Prædestinationis non lædunt. Distinguere enim
debebat inter timorem *servilem & filialem*; De *filiati* timore di-
cta allegata intelligi debent, quippe qui est metus Dei, studiū
vitandi lapsus & carnalem securitatem, cum humilitate, amo-
re atq; invocatione conjunctus: qui etiam in scripturis man-
datur & commendatur, *Prov. 1. v. 7.* Initium sapientiæ timor
Domini, *Psal. 128. v. 1.* Beatus vir, qui timet Dominum. Con-
trà verò *servilis*, qui est trepidatio ex conscientia peccati,

Solutio.

& metu iudicii divini conjuncta cum fuga & odio Dvi, in filios Dei non cadit. In Scriptura enim non tantum non præcipitur, sed interdicitur, & à filiis Dei removetur, Rom. 8. v. 16. *Non accepistis Spiritum servitutis ad timorem Ierem. 23. v. 4. Dabo enim pastores qui pascunt eos, & non timebunt, Luc. 12. v. 32. Noli timere pusille grex.*

Tertia ob-
jectio.

CCXXXIX. 3. Scriptura disertis verbis docet salutem pendere à conditione operum, Matth. 5. v. 20. Matth. 9. v. 17. 2. Tim. 2. v. 11. & 5. Jam concedunt, inquit, adversarii, nullam esse posse certitudinem salutis, si ea pendeat à conditione operum, unde igitur tam confidenter affirmant, se de salute & vita æterna esse certissimos? Argumentum erit tale: Quodcumque pendet ab incerta conditione operum, de eo certitudo affirmari non potest. Prædestinatio & salus pendet ab incerta conditione operum. Ergo de ea certitudo affirmari non potest.

Solutio.

CCXXXIX. Resp. Initio notanda est adversarii contradictio, qui expressè scribit *l. 2. de Gratia & lib. Arb. cap. 10. col. 606.* Electos esse nos ex mera gratia & misericordia Dei, imò absque ulla operum prævisione. Negamus igitur cum adversario minorem propositionem, eamque falsissimam pronunciamus, cum supra demonstratum Scripturæ dictis, Prædestinationem non pendere à conditione operum, sed factam esse ex mera misericordia Dei & gratuita Evangelii promissione fide apprehensa. Dicta, quæ adducuntur pro confirmatione minoris, propriè spectant ad locum de Justificatione, ideoque nos eorum *λύσις* hinc omittimus.

Quarta ob-
jectio.

CCXL. 4. Quartum argumentum ita potest formari: Certitudo prædestinationis sine certitudine perseverantiæ haberi non potest, quia perseverantiæ est effectus maxime Prædestinationis, & sine perseverantiæ non potest impleri Prædestinatio. At multi credentes non possunt habere certitudinem perseverantiæ. Ergo multi non possunt habere certitudinem Prædestinationis.

Assumptionem confirmat, quia illi qui à gratia recedunt, nullam habent certitudinem suæ restitutionis in gratiam, *Joel.*

2. P. 4. 40

2. v. 14. Quis scit si fortè convertatur & ignoscat Deus. Testatur enim Scriptura multos credere ad tempus, postea à vera fide recedere, & naufragium facere, *Luc. 8. 1. Tim. 6.* Isti igitur credentes nequeunt esse certi, se perseveraturos, alioquin falsa fuisset eorum fides.

CCXLI. Resp. Minor Bellarmini falsa est, & cum tota sacra Scriptura pugnat, ut supra ostensum. Probationem quod attinet & illa falsitate laborat, quòd nimirum illi qui à gratia & fide deficiunt, restitui in gratiam non possint; dicta & exempla Scripturæ diversum loquuntur. Dictum Joëlis quod attinet, verba in Hebræo sic habent: Quis scit, si convertatur & pœniteat eum? Sermo autem hîc instituitur non de remissione peccatorum & incertitudine restitutionis in gratiam, sed de immissione pœnarum temporalium. In præcedentibus Propheta prædixit varia pœnarum genera, ob commissa peccata, & de his dicit, forsan futurum, ut actâ pœnitentia & pœnâ æternâ dimissâ, temporalis etiam dimittatur. Nos autem illud ultrò fatemur, nos incertos esse, an Deus semper temporalem pœnam avertat, quia si latè sumatur, pios etiam justificatos attinet. Nihil igitur hoc dictum contra certitudinem prædestinationis facit.

Solutio.

MEMBRUM III.

De perseverantia.

CCXLII. Non hîc de perseverantia finali instituitur questio: Illa enim in Electis necessario requiritur, & nisi finaliter in fide perseverarent, Electi non essent; sed de perseverantia queritur temporali Electorum, sive de Spiritus S. excussione, num illi, qui electi sunt, gratiâ Dei totaliter in hac vita excidere queant?

An Electi possint amittere Spiritum S.

CCXLIII. Ad hanc quæstionem Calviniani negatè respondent, dicentes: fidem ac Spiritum Electos excutere non posse, licet variis flagitiis se immergant. Bucanus enim l. 29.

Sententia Calvinianorum.

K 3

quest. 27.

quest. 27. scribit: Fides potest veluti deliquium pati, ut non
nunquam variarum tentationum procellis concutiatur, ob-
scuretur, obruatur & languida fiat: Imò etiam in sanctis haud
aliter quàm in Electis & infantibus ratio lopiatur & sepelia-
tur: Sicut in Davide cum admisit adulterium, & in Petro,
cum ter negavit Christum: Sed tamen nunquam penitus ex-
cutitur. Et sic reliqui Calviniani omnes; Propterea etiam
distinguere solent inter actum & habitum fidei. Actum amit-
ti posse dicunt, habitum non item.

Sed hanc Calvinianorum assertionem falsam esse, Ec-
lectosque Spiritus S. gratiam inhabitantis totaliter excutere
posse per mortalia peccata, dictis Scripturæ, Rationibus & Te-
stimoniis Patrum evincimus.

Dicta Scriptura.

*Primum
fundamen-
tum pro or-
thodoxa sen-
tentia.*

CCXLIV. 1. Ezech. 18. v. 26. Cum averterit se justus à
justitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis: In injusti-
tia quam operatus est morietur. Et cap. 33. v. 12. idem repetitur
ex quo sic inferimus: Si justus se à justitia ita avertere potest,
ut moriatur, sequitur illum etiam gratiam Spiritus S. inhabi-
tantis totaliter perdere. Atqui verum prius. Ergo & po-
sterius.

Majoris connexio firma est: Mors enim spiritualis in
Scriptura est nihil aliud, quàm excussio Spiritus S. & gratiæ
perditio.

Exceptio.

CCXLV. Excipiunt, loqui Prophetam non de verè justis.
Sed vana & frivola hæc est exceptio. In textu enim injustis
opponuntur actiones justitiæ, v. 6. 7. 8. Quomodo ergo de verè
justis non loqueretur Propheta? Aut competeret illa hypo-
critis? 2. Dominum loqui sub conditione, quæ nihil ponat.
Resp. Conceditur: Illa tamen conditio impossibilis non est,
quod exempla illorum, qui à fide defecerunt, ostendunt, nem-
pè Davidis, Lothi, Petri & aliorum. 2. Nunquam nos dicimus
absolutè justum à fide deficere, & Spiritum S. excutere, sed
conditionaliter, si mortalia peccata committat.

Solutio.

*Secundum
fundamen-
tum.*

CCXLVI. 2. Luc. 8. v. 13. Quidam cum gaudio suscipiunt
verbum,

verbum, & hi radices non habent, sed ad tempus credunt, & tempore tentationis recedunt. Ex hoc loco sic argumētor.

Quicumque suscipiunt verbum Dei cum gaudio, & non perseverant in fide, ij possunt fidem amittere. Atqui credentes sive Electi quidam verbum suscipiunt cum gaudio, & nō perseverant in fide, teste Domino. E. possunt fidem amittere. Neque est, ut quis dicat, de ficta fide sermonem esse, vel historicam fidem, non salvificam intelligi: Quicumque enim verbum suscipiunt cum gaudio, illi pręditi sunt fide salvificā.

CCXLVII. 3. *Matth. 24. v. 12. & 13.* Et quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Qui autem perseveravit usque ad finem, salvus erit. Per refrigescere extinctio charitatis intelligitur, alioquin non opponeretur perseverantia usque ad finem. Tertium fundamentum.

RATIONES.

CCXLIX. 1. *Ab adhortationibus*: Si renati non possent excidere gratiā Dei & Spiritum S. amittere frustraneæ & inanes essent adhortationes, quæ à Christo & Apostolis instituuntur ad renatos, ut Joh. 5. vers. 14. dicitur: Ne pecca amplius, ne quid deterius tibi accidat, 1. Cor. 10. v. 12. Qui stat videat ne cadat, Apoc. 3. v. 11. Tene quod habes, ne quis accipiat coronā tuā. Atqui adhortationes illæ frustraneæ & inanes nō sunt. E. &c. Ratio prima.

CCXLIX. 2. *A pœnitentiā*. Quicumq; opus habēt, ut redeant ad pœnitentiā; ij non sunt in gratiā, nec Spiritum S. habent: Ratio est in promptu, siquidem pœnitentiā nova est reditus ad Deū & in gratiā receptio: qui autem in gratiā recipitur, is illam habuisse oportuit. Renati mortalia peccata committentes opus habent novā pœnitentiā. E. non sunt in Dei gratiā, nec Spiritum S. habent. Secunda Ratio.

CCL. 3. *Ab exemplis*. Si tum in V. tum in N. T. dantur exempla eorum, qui renati fuerunt, & tamen mortaliter peccantes, gratiā & Spiritum S. amiserunt, sequitur renatum posse gratiā Dei excidere. Sed prius est verum. E. Tertia Ratio.

Minor confirmatur 1. ab exemplis V. T. 1. *Davidis*, qui homicidium & adulteriū commisit. Jam autem certum est ex Scriptura, illum qui talia committit peccata, & in ijs persistit in regno Dei non futurum, ut *Ephes. 5. v. 5.* Et de homicidā dicit Johannes *Ep. 1. cap. 3. v. 5.* quod non habeat vitam æternam in se

in se manentem. 2. Salomonis, quem Deus singulari amore prolequebatur, 1. Reg. 3. v. 3. & 8. cum verò idololatrius factus esset, horribiliter peccavit, & Spiritum S. excussit, 1. Reg. 11. v. 1. & 5. 3. Ninevitarum: Illi licet vera pœnitentiâ ad Deum sese converterint, ut Jonas testatur cap. 3. v. 10, nihilominus vicissim in peccata gravissima prolapsi sunt, ut cap. 1. Nahum ostendit.

2. Ab exemplis N. T. 1. Petri qui licet renatus & sic in gratia Dei fuerit, uti Matth. cap. 16. v. 7. habetur, tamen cum Christum abnegaret & quasi abjuraret, à Christo defecit & Spiritum S. excussit, propterea etiam novâ conversione opus fuit, ut Luc. 22. v. 32. dicitur. 2. Simonis qui veram habuit fidem & Philippo adhæsit, ut ex Actor. cap. 8. v. 13. postea v. à fide illa defecit, & gravissimè lapsus est. 3. Galatarum, qui teste Paulo benè clarebant, postea verò defecerunt & gratiam Dei amiserunt, cum per legem justificari vellent.

Testimonia Patrum.

CCLI. Hieron. adversus Iovinianum l. 2. scribit, unum ex erroribus Ioviniani fuisse: Justos post Baptismum non posse damnari, & si fortè possent, eos quidem fuisse lotos aquâ Spiritum verò gratiæ minimè recepisse.

Aug. lib. de Corr. & gratia cap. 3. Credendum est, quosdam de filiis perditionis non accepto dono perseverandi usque ad finem in fide, quæ per dilectionem operatur, incipere vivere, & aliquandiu fideliter & justè vivere, & postea cadere.

Objectiones.

Obiectio
prima.

CCLII. 1. Ex Psal. 121. Justitia justus manet in seculum seculi, v. 6. in æternum non commovebitur; in memoria æterna erit justus.

Solutio.

Resp. Hæc pro Calvinianorum sententia nihil faciunt, siquidem reduplicativè intelligi illa debent. Justitia id est, opera justa manent in seculum seculi, quoad memoriam Domini; sic justus quâ justus in æterna erit memoria & non commovebitur, quia nihil timebit, & eum commovebit nihil, vel

nihil, vel separabit à DEO, ut Paulus dicit, Rom. 8. vers. 35.

CCLIII. 2. *Matth. 24. v. 24.* Impossibile est electos seduci, *Secunda ob-*
Johan. 10. v. 28. oves meas nemo rapiet è manibus. *jectio.*

Resp. Inconvenienter illa dicta adducuntur, cum lo- *Solutio.*
quantur de totali sive finali impietate: nos enim ultrò con-
cedimus nec Electos finaliter labi, nec ex manibus CHRIS-
TI eripi posse, an autem propterea mortaliter peccare, & sic
gratiam DEI & Spiritum Sanctum amittere non possunt
in tempore? Contrarium exemplo Davidis, Petri & aliorum
jam satis probatum vidimus.

3. *Rom. 11. v. 29.* Dona Dei sunt ἀμετάμελητα. E. semel con- *Tertia.*
cessa non aufert Deus.

Resp. Adeò commento Calvinianorum hoc dictum *Solutio.*
non favet, ut contrarium potius inde probetur. Docet enim
hic Apostolus, quia si Judæi propter impietatem & incredu-
litatem promissionis non redduntur participes, non istud
Deo sit ascribendum, siquidem Deum suorum donorum non
poeniteat, & propterea Deus ex absoluto beneplacito neminã
dona semel concessa detrahit, sed homines ipsi per peccata
mortalia donis illis se privant.

CCLIV. 4. *Johan. 14. v. 16.* Ego rogabo Patrem, & alium *Quarta.*
paraecletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum.

Resp. Hæc verba ad discipulos CHRISTI dicun- *Solutio.*
tur, quos etiam solos attinent: Illis enim præ cæteris Spiritus
Sanctus modo singulari semper fuit præsentissimus, & id pri-
vilegium ab ipso Deo promissum & datum est. Et licet ex
abundanti largiamur, etiam attingere hoc ipsum fideles, ta-
men Calviniani nihil præsidij inde habent. Dicit enim
CHRISTUS Spiritum Sanctum cum ijs semper mansu-
rum, id est, qui sunt veri discipuli ejus, & qui eum agnoscunt,
quatenus sunt discipuli, & quamdiu in illa cognitione per-
manent.

CCLV. 5. Si Spiritus Sanctus est arithabo hæreditatis, *Quinta.*
per eum

pereum in diem redemptionis obsignati sumus. Sed prius est verum, ex Eph. I. v. 14. & 4. v. 31. Ergo &c.

Resp. Hoc argumentum à scopo quæstionis quam longissimè aberrat, & nihil aliud faciunt adversarij, quam ut statum quæstionis mutant: à Scripturâ enim certa illa Spiritus S. obsignatio illis tantum adjudicatur, qui veram habent fidem & Spiritu Dei ducuntur. Absurdè ergo ad illos transfertur, qui flagitijs se commaculant. Et quid multis? Si Paulus in ea fuisset sententia, obsignatos Spiritus S. obsignatione excidere non posse, cur scripsisset ad illos, ne se paterentur in manifesta flagitia abduci, propter quæ hæreditate regni Dei exciderent, Eph. 5. v. 34.

Sexta.

CCLVI. 6. Si renati penitus excidere possent gratiâ Dei, fidem & Spiritum S. amittere in nostra esset potestate.

Solutio.

Resp. Omnino in nostra est potestate fidem & Spiritum S. perdere, quod Judæorum exemplum docet, Act. 13. qui Spiritui S. restiterunt, & prophanorum illorum hominum, qui sanguinem CHRISTI pedibus suis conculcaverunt, Hebr. 6. & 10. Amittere igitur fidem & Spiritum Sanctum, possumus, retinere non possumus.

Septima.

CCLVII. 7. 1. Iohan. 3. Omnis qui natus est ex Deo peccatum non committit, quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, eò quod ex Deo natus est. Si non potest peccare, multò minus gratia Dei excidere.

Solutio.

Resp. Non esse mentem Johannis renatos à peccatis immunes statuere, ut nihil agant, dicant & faciant, quod legi divinæ contrarium sit, c. 1. ejusdem Ep. ostendit his verbis: Si dixerimus peccatum non habemus, fallimus nos ipsos, & veritas in nobis non est. Imò in hoc ipso capite verbis subsequentibus ait: Omnis qui odit fratrem suum, homicida est, & scitis, quòd omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Posse autem renatum fieri homicidam, exemplum Davidis satis superque demonstrat. Quibus sic stantibus relinquatur, sensum & mentem verborum, Johannis non

nis non esse aliam, quàm quòd Regeneratio & mortalia peccata, ut opposita, simul stare nequeant, sed se mutuò destruant & evertant, ita ut qui renatus est, quamdiu renatus est, non committat peccata mortalia, adeoque nec possit, nisi renatus amplius esse nolit.

CCLIX. Pedem nunc figimus & vela contrahimus, ne theses supra modum excrescant, Deoque Patri summo pro summa dilectione, quâ nos dilexit, cum inimici eramus, Deo Filio, qui nos è faucibus Diaboli, morte & sanguine redemit, Deoque Spiritui S. qui ad hæc beneficia per verbum quotidie nos vocat & regenerat, gratias agimus grato corde maximas: Toti Sacrosanctæ Trinitati sit laus, benedictio & honor in secula seculorum, Amen.

FINIS.

05 A 719

ULB Halle
003 767 434

3

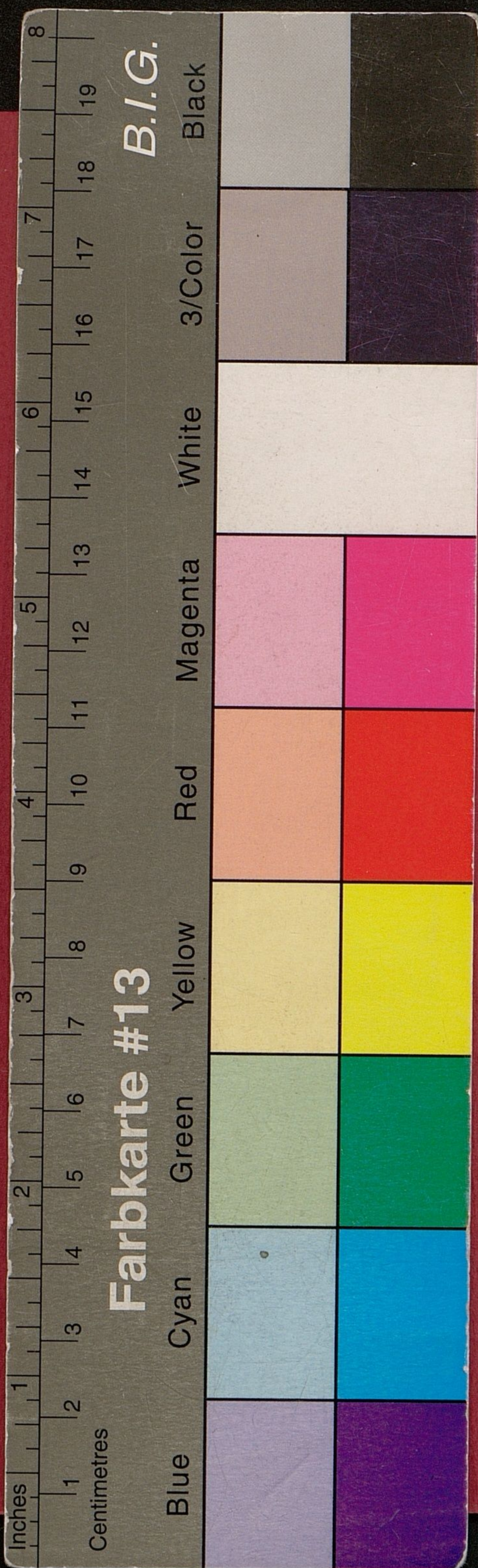
1317 Bd.

36

DISPUTATIO THEOLOGICA,
De
PRÆDESTINATIONE
ÆTERNA,

Quam
D. O. M. A. *Post*
Sub Presidio

BALTHASARIS MEISNERI,
SS. Theologiæ Doct. & in Almâ Wittebergen-
si Academia Professoris, Fautoris & Præ-
ceptoris sui honorandi,

Publici Exercitij gratiâ proponit

ERNESTUS STISSER,
Magdeburgensium Ecclesiarum ad S. Nicola-
um & Gangolphum Canonicus.

WITTEBERGÆ,

Excudebat Johannes Gorman, Anno 1618.